

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE
ÇIPLAK MODEL KULLANIMINA İLİŞKİN
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

Pınar ATLI
(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir 2010

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE ÇIPLAK MODEL KULLANIMINA İLİŞKİN
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

Pınar ATLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Necla COŞKUN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kasım 2010

ÖZET
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE ÇIPLAK MODEL KULLANIMINA
İLİŞKİN
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Pınar ATLI

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kasım 2010

Danışman: Yrd.Doç. Necla ÇOŞKUN

Bu çalışmada çıplak modelin günümüze değin süregelen tarihsel süreçte kullanımı, bu konuda yaşanan çeşitli sorunlar ele alınmış; sanat eğitimi alan öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri veri toplama aracı sonucunda çıkan veriler ışığında incelenmiştir. Çıplak modelin sanat eğitiminde kullanımı 17.yüzyıl Avrupa'sında başlar. Türk resim sanatında ve sanat eğitiminde yer bulması ise Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemindedir. Sanayi-i Nefise'nin 1883 yılında açılmasından sonra resim sanatı Avrupa disiplinine yönelik bir gelişme göstermiştir. Bunun sonucu olarak ülkemizde çıplak model sanat eğitiminde aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır. Çıplak modelin kullanımıyla birlikte konuyla ilgili çeşitli saldırılar ve tepkiler de baş göstermiştir. Günümüzde basından da takip edilebileceği gibi birçok kısıtlama ve engellemeler olmuştur. Söz konusu kısıtlamalar sanatın ve sanat eğitiminin özgür ifade gücünü yaralamaktadır. Bu nedenle ileride kendileri de sanat eğitimi verecek olan güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin çıplak modelle ilgili görüşleri alınmıştır.

Araştırmanın sonucunda veri toplama aracının uygulamasına katılan öğrencilerin çıplak model algılarının değişkenlik göstermekte olduğu ve çıplak modelin niteliği ve kullanım şekli ile ilgili karasız oldukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Çıplak Model, Nü Resim

ABSTRACT

STUDENTS VISIONS FOR WORKING WITH NUDE MODEL IN FINE ARTS EDUCATION

Pınar ATLI

**Anadolu University Graduate School of Educational Sciences
Department of Fine Arts Education Program**

November 2010

Advisor: Assistant Professor Necla COŞKUN

In this study, the ongoing historical process to date the use of nude models, various problems experienced in this subject is discussed viewed on the subject of art education of the students were asked to review the data gathering process results in light of the data.

The use of the naked model in art education begins with 17th century Europe. Find a place in art and art education in the Turkish Constitution and the Republic of Turkey. Sanayi-i Nefise after opening in 1883 showed an improvement of the discipline of painting in Europe. As a result, our country as a nude model in art education began to be used actively. On the subject of various attacks and reactions with the use of the naked model show in the head. Today, the press will be followed, such as the many restrictions and inhibitions were. The restrictions on the power of free expression of art and art education injuring. Therefore, the future of the art education department will give themselves fine arts education students were asked about the nude model.

As a result, the students participating in the implementation of data collection tool, and nude model, nude model that perception varies with the nature and use of some were found to be unstable.

Keywords: Art Education, Naked Models, Nude Painting

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Pınar ATLI'nın "Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri" başlıklı tezi 08.11.2010 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yard.Doç.Necla COŞKUN

Üye : Doç.Şemsettin EDEER

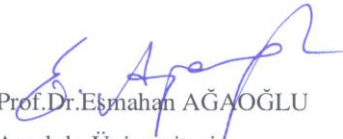
Üye : Yard.Doç.Dr.Suzan Duygu ERİŞTİ

Prof.Dr.Eşmahan AĞAOĞLU

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Sanat eğitiminde modelden çalışma tüm plastik sanatlar disiplininin temelini oluşturur. Bu nedenle başlıca ders gereği ‘model’dir. Çıplak model ise öncelikle vücudun tüm ayrıntılarını açıkça görünmesini sağladığı için anatomi öğrenimi için önemli bir öğreticidir. Avrupa sanatı tarihinde çıplak modelin yüzyıllar öncesinden bu yana akademinin vazgeçilmez bir parçası olduğu görülmüştür. Fakat ülkemizde çıplak modelin kullanımı konusunda sanat eğitiminin kurumsallaştığı ilk yıllardan başlayarak çeşitli tepkilere, yasaklara ve sansürlere maruz kalmıştır. Günümüzde toplumsal anlamda sanatsal çıplak ve gerçek çıplaklık arasındaki bağlantının anlaşılamaması nedeniyle nü resim ve çıplak modele karşı olumsuz tavrın devam ettiği görülmektedir.

Bu nedenle Güzel Sanatlar Eğitimi bölümü öğrencilerinin temel ihtiyaçlarından biri olan çıplak modele ilişkin görüşleri, sorunlarla ilgili çözüm yolunun tespit edilebilmesi için önemli bir gereklilik halini almıştır. Bu araştırmayla günümüzde Güzel Sanatlar Eğitimi bölümlerinde çıplak model kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri alınmaya çalışılmıştır. Edinilen verilerden yola çıkılarak olası sorunlara öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde birçok kişinin katkıları olmuştur. Öncelikle anlayışlı tavrı, eleştirileri ve yönlendirmeleriyle katkıda bulunan sevgili danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Necla COŞKUN’ a çok teşekkür ederim. Araştırmama katkı sağlayan değerli hocalarım Doç. Şemsettin EDEER ve Yrd. Doç. Dr. S. Duygu BEDİR ERİŞTİ’ye ayrıca teşekkür ederim.

Araştırma sırasında gerek manevi destek gerekse bilgi ve donanımlarıyla yardımlarını esirgemeyen canım arkadaşlarım Arş. Gör. Emel GÜVEY AKTAY, Yrd. Doç. F. Deniz KORKMAZ EKİCİ, Arş. Gör. Elif AVCI, Arş. Gör. Tuğçe RENDA, Arş. Gör. H. Burak YEŞİLKAYA’ ya çok teşekkür ederim.

Son olarak hayatım boyunca her zaman yanımda olan, sevgi ve desteklerini esirgemeyen aileme ve dostlarıma sonsuz teşekkürler...

ÖZGEÇMİŞ

Pınar ATLI

Eğitim Bilimleri Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans	2007	Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü
Lise	2002	Kdz. Ereğli Anadolu Lisesi

İş

2008 Araştırma Görevlisi

Karabük Üniversitesi

Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Resim Bölümü

İletişim Bilgileri

İş Adresi: Karabük Üniversitesi Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım

Fakültesi İMKB Binası

Safranbolu/ KARABÜK

E-Posta Adresi: pinaratli@karabuk.edu.tr

patli@windowlive.com

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZGEÇMİŞ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
RESİM LİSTESİ	viii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	x
 BÖLÜM	
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.1.1. Artistik Anatomi Bilgisi ve Çıplak Modelin Sanat Eğitimi İçin Gerekliliği.....	2
1.1.2. Çıplak ve Nü.....	8
1.1.2.1. Avrupa Sanatı Tarihinde ‘Çıplak’ ve ‘Çıplak Model’.....	14
1.1.2.2. Doğu Sanatında ‘Çıplak’ ve ‘Çıplak Model’.....	30
1.1.2.3. Türk Resim Sanatında ve Sanat Eğitiminde ‘çıplak’ ve ‘Çıplak Model’.....	35
1.2.Araştırmanın Amacı	45
1.3.Araştırmanın Önemi	46
1.4.Sayıtlılar	49
1.5.Sınırlılıklar.....	49
1.6.Tanımlar.....	50
2. YÖNTEM	51
2.1 Araştırmanın Modeli.....	51
2.2 Evren ve Örneklem.....	51

2.3	Veri Toplama Aracı.....	52
2.4	Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	52
2.5	Verilerin Çözümlemesi.....	53
3.	BULGULAR VE YORUMLARI.....	53
3.1.	Kişisel Durumlarla İlgili Bilgiler.....	54
3.2.	Lisans Öncesi ve Sonrası Yaşantılarına İlişkin Bilgiler.....	56
3.3.	Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	82
4.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	170
4.1.	Sonuçlar.....	171
4.2.	Öneriler.....	173
4.2.1.	Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	173
4.2.2.	Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	173
	EKLER.....	175
	KAYNAKÇA.....	182

RESİM LİSTESİ

Sayfa

Resim 1. Charles Estienne, Karın Kasını Gösteren Erkek Figür, Ağaç Baskı, Paris:1546, Chicago Üniversitesi Kütüphanesi, Özel Koleksiyon.....	3
Resim 2. Charles Estienne, Plasentası incelenen Kadın Figür, Ağaç Baskı Paris:1546, Chicago Kütüphanesi, Özel Koleksiyon.....	4
Resim 3. Henri Matisse ve modeli, 1939.....	6
Resim 4. Matisse, Mavi Nü, Kağıt üzerine guaj, 1952, Henri Matisse Müzesi, Nice, France.....	6
Resim 5. Çıplak Modelden Çalışan Öğrenciler, Circa, 1950.....	7
Resim 6. Çıplak Modelden Çalışan Öğrenciler, Saint Petersburg, Rusya, 2009...	8
Resim 7. CCP Nazi toplama kampında çekilmiş bir fotoğraf.....	10
Resim 8. Eduard Manet, Kırdı Yemek, Paris: 1863. Orsay Müzesi.....	13
Resim 9. Bosch, Hieronymus. Garden of Earthly Delights. 1504.....	14
Resim 10. Discobolo, Miron, Pertenece Koleksiyonu, Britanico Müzesi.....	15
Resim 11. Pompei "Yüzyıl Evi"ndeki erotik freskler.....	16
Resim 12. Masaccio, Kutsal Üçlü'den ayrıntı, 1426-27 Fresco, Santa Maria Novella, Florence, Italy.....	18
Resim 13. Jan Van Eyck, 'Adem ve Havva (ayrıntı)', 1432, Bavo Katedrali, Ghent.....	18
Resim 14. Tiziano, Urbinolu Venüs, 1538, Galería de los Uffizi, Florencia.....	19
Resim 15. Peter Paul Rubens, Leukippos'un Kızlarının Dioskurlar Castor ve Pollux Tarafından Kaçırılışı, 1617, Eski Tablo Galerisi, Münih.....	21
Resim 16. Courbet, Dünyanın Merkezi, 1866, Brooklyn Müzesi, New York.....	23
Resim 17. Manet, Olympia, 1863, <u>Orsay Müzesi, Paris</u>	24
Resim 18. Paul Cezanne, Banyo Yapanlar, 1898-1905, Philadelphia Museum of Art, Philadelphia United States,.....	25
Resim 19. Paul Gauguin, Manao Tupapau, 1892, Albright-Knox ArtGallery, Fransa.....	26
Resim 20. Pierre Bonnard, Işığa Karşı Nü, 1908, Sanat tarihi Müzesi, Brüksel.....	26
Resim 21. Amadeo Modigliani, Kırmızı Çıplak, 1917, Sammlung Gianni Mattioli, Milano.....	28

Resim 22. Pablo Picasso, Avignon’lu Kadınlar, 1907, Moder Sanatlar Müzesi, New York.....	28
Resim 23. Giorgio De Chirico, Hector and Andromache. 1917. Oil on canvas. Galleria Nazionale d'Arte Moderna, Rome, Italy.....	29
Resim 24. Gerard Richter, Ema / Merdivendeki Nü, 1966, Ludwig Müzesi, Köln.....	29
Resim 25. Fazıl Enderuni’nin Hubanname ve Zenanname, 1728-1745, Londra, British Museum Or. 7094 ve Ist., Üniversite Ktp.....	31
Resim 26. Bir keşiş başı, 1000 dolayları, Fuld Koleksyonu, Frankfurt.....	32
Resim 27. Utamaro Kitagava, 18.yy, Kadınlar Hamamı.....	33
Resim 28. Kuroda Seiki, ‘Sabah Tuvaleti’	34
Resim 29. Kuroda Seiki, ‘ <i>Trypticon</i> ’ resminde ayrıntı, 1900, Kuroda Memorial Hall, Tokyo.....	34
Resim 30. Hüseyin Fazıl Enderuni, Hamamda Yıkılanlar, Zenanname, 18.yy...	36
Resim 31. Gürdal Duyar, Güzel İstanbul, 1973.....	43
Resim 32. İpek Düben, Kayıtlar ve İzler Serisi, Kayıt II, 1991.....	45
Resim 33. Model Sıkıntısına Siyah Bantlı ‘Nü’ protesto.....	47

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. Öğrencilerin Cinsiyet Değişimine Göre Dağılımları.....	54
Çizelge 2. Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımı.....	54
Çizelge 3. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları.....	55
Çizelge 4. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımları.....	56
Çizelge 5. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Durumları.....	56
Çizelge 6. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Okudukları Sınıf Düzeyin Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Durumları.....	57
Çizelge 7. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Durumları.....	57
Çizelge 8. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Durumları.....	58
Çizelge 9. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Fırsatı Bulup Kullanmayı Tercih Etmeme Durumları.....	59
Çizelge 10. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Fırsatı Bulup Kullanmayı Tercih Etmeme Durumları.....	59
Çizelge 11. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Fırsatı Bulup Kullanmayı Tercih Etmeme Durumları.....	60
Çizelge 12. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Fırsatı Bulup Kullanmayı Tercih Etmeme Durumları.....	61

Çizelge 13. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne	
Girmeden Önce Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model	
Kullanıldığını Düşünüyor Olmalarının, Öğrencileri Bölümü	
Tercih Etmelerinde Olumlu Yönde Etkilemesi Durumu.....	61
Çizelge 14. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne	
Girmeden Önce Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak	
Model Kullanıldığını Düşünüyor Olmalarının, Öğrencileri Bölümü	
Tercih Etmelerinde Olumlu Yönde Etkilemesi Durumu.....	62
Çizelge 15. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce	
Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model	
Kullanıldığını Düşünüyor Olmalarının, Öğrencileri Bölümü	
Tercih Etmelerinde Olumlu Yönde Etkilemesi Durum.....	63
Çizelge 16. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce	
Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Model	
Kullanıldığını Düşünüyor Olmalarının, Öğrencileri Bölümü	
Tercih Etmelerinde Olumlu Yönde Etkilemesi Durumu.....	64
Çizelge 17. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Cinsiyet	
Değişkenine Çıplak Modelden Çalışma Durumları.....	64
Çizelge 18. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde	
Okudukları Sınıf Değişkenine Göre Çıplak Modelden	
Çalışma Durumları.....	65
Çizelge 19. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde	
Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışma Durumları.....	66
Çizelge 20. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde	
Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışma Durumları.....	66
Çizelge 21. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde	
Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden	
Çalışma Durumları.....	67
Çizelge 22. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde	
Okuduğu Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak	
Modelden Çalışma Durumları.....	67

Çizelge 23. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Yaş Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Durumları.....	68
Çizelge 24. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Durumları.....	68
Çizelge 25. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Fırsatı Bulup Tercih Etmeme Durumları.....	69
Çizelge 26. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Fırsatı Bulup Tercih Etmeme Durumları.....	70
Çizelge 27. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Yaş Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Fırsatı Bulup Tercih Etmeme Durumları.....	70
Çizelge 28. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Fırsatı Bulup Tercih Etmeme Durumları.....	71
Çizelge 29. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Ailelerinin Bilmesi Durumları.....	72
Çizelge 30. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Ailelerinin Bilmesi Durumları.....	72
Çizelge 31. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Ailelerinin Bilmesi Durumları.....	73
Çizelge 32. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Ailelerinin Bilmesi Durumları.....	73
Çizelge 33. Öğrencilerin Çıplak Modelden Çalıştıklarını Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Çevrelerinin Bilme Durumları.....	74
Çizelge 34. Öğrencilerin Çıplak Modelden Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çalıştıklarını Sosyal Çevrelerinin Bilme Durumları.....	74
Çizelge 35. Öğrencilerin Çıplak Modelden Okudukları Yaş Değişkenine Göre Çalıştıklarını Sosyal Çevrelerinin Bilme Durumları.....	75
Çizelge 36. Öğrencilerin Çıplak Modelden Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çalıştıklarını Sosyal Çevrelerinin Bilme Durumları.....	75

Çizelge 37. Öğrencilerin Çıplak Modeli Cinsiyet Değişkenine Göre İlk	
Gördüklerinde Çalışamama Durumları	76
Çizelge 38. Öğrencilerin Çıplak Modeli Okudukları Sınıf Düzeyleri	
Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Durumları.....	76
Çizelge 39. Öğrencilerin Çıplak Modeli Yaş Değişkenine Göre	
İlk Gördüklerinde Çalışamama Durumları.....	77
Çizelge 40. Öğrencilerin Çıplak Modeli Mezun Oldukları Lise	
Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Durumları.....	77
Çizelge 41. Öğrencilerin Çıplak Modeli Cinsiyet Değişkenine Göre İlk	
Gördüklerinde Çalışamama Fakat Daha Sonra Çalışabilme Durumları.....	78
Çizelge 42. Öğrencilerin Çıplak Modeli Okudukları Sınıf Düzeyi	
Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Fakat	
Daha Sonra Çalışabilme Durumları.....	78
Çizelge 43. Öğrencilerin Çıplak Modeli Yaş Değişkenine Göre İlk	
Gördüklerinde Çalışamama Fakat Daha Sonra Çalışabilme Durumları.....	79
Çizelge 44. Öğrencilerin Çıplak Modeli Mezun Oldukları Lise	
Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama	
Fakat Daha Sonra Çalışabilme Durumları.....	80
Çizelge 45. Öğrencilerin Çıplak Modeli Cinsiyet Değişkenine Göre Halen	
Çalışamama Durumları.....	80
Çizelge 46. Öğrencilerin Çıplak Modeli Okudukları Sınıf Düzeyi	
Değişkenine Göre Halen Çalışamama Durumları.....	81
Çizelge 47. Öğrencilerin Çıplak Modeli Yaş Değişkenine Göre Halen	
Çalışamama Durumları.....	81
Çizelge 48. Öğrencilerin Çıplak Modeli Mezun Olduğu Lise	
Değişkenine Göre Halen Çalışamama Durumları.....	82
Çizelge 49. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine	
Göre Çıplak Model Kullanımının Gerekliğine İlişkin Görüşleri.....	83
Çizelge 50. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf	
Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımının	
Gerekliğine İlişkin Görüşleri.....	84
Çizelge 51. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine	
Göre Çıplak Model Kullanımının Gerekliğine İlişkin Görüşleri.....	85

Çizelge 52. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri.....	86
Çizelge 53. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelin Çıplak Olmasının Sadece Anatomiye Öğrenmek İçin Olması Üzerine Görüşleri.....	87
Çizelge 54. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelin Çıplak Olmasının Sadece Anatomiye Öğrenmek İçin Olması Üzerine Görüşle.....	88
Çizelge 55. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelin Çıplak Olmasının Sadece Anatomiye Öğrenmek İçin Olması Üzerine Görüşleri.....	89
Çizelge 56. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelin Çıplak Olmasının Sadece Anatomiye Öğrenmek İçin Olması Üzerine Görüşleri.....	90
Çizelge 57. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnsan Figürü Soyutlaması İçin Gereğine İlişkin Görüşleri.....	91
Çizelge 58. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnsan Figürü Soyutlaması İçin Gereğine İlişkin Görüşleri.....	92
Çizelge 59. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnsan Figürü Soyutlaması İçin Gereğine İlişkin Görüşleri.....	93
Çizelge 60. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnsan Figürü Soyutlaması İçin Gereğine İlişkin Görüşleri.....	94
Çizelge 61. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Sadece Figüratif Resim Yapanlar İçin Gereğine İlişkin Görüşleri.....	95
Çizelge 62. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Sadece Figüratif Resim Yapanlar İçin Gereğine İlişkin Görüşleri.....	96

Çizelge 63. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Sadece Figüratif Resim Yapanlar İçin Gereğine İlişkin Görüşleri.....	97
Çizelge 64. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Sadece Figüratif Resim Yapanlar İçin Gereğine İlişkin Görüşleri.....	98
Çizelge 65. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Anatomiye Kavrama Açısından Giysili Modele Kıyasla Daha Etkili Olma Durumuna İlişkin Görüşleri.....	99
Çizelge 66. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Anatomiye Kavrama Açısından Giysili Modele Kıyasla Daha Etkili Olma Durumuna İlişkin Görüşleri.....	100
Çizelge 67. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Anatomiye Kavrama Açısından Giysili Modele Kıyasla Daha Etkili Olma Durumuna İlişkin Görüşleri....	101
Çizelge 68. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Anatomiye Kavrama Açısından Giysili Modele Kıyasla Daha Etkili Olma Durumuna İlişkin Görüşleri.....	102
Çizelge 69. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Anatomiye Kavramak İçin Modelin Mutlaka Çıplak Olmasının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri.....	103
Çizelge 70. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Anatomiye Kavramak İçin Modelin Mutlaka Çıplak Olmasının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri.....	104
Çizelge 71. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Anatomiye Kavramak İçin Modelin Mutlaka Çıplak Olmasının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri.....	105
Çizelge 72. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Mezun oldukları Lise Değişkenine Göre Anatomiye Kavramak İçin Modelin Mutlaka Çıplak Olmasının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri.....	106

Çizelge 73. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelin Hemcinsleri Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri.....	107
Çizelge 74. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelin Hemcinsleri Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri.....	108
Çizelge 75. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelin Hemcinsleri Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri.....	109
Çizelge 76. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelin Hemcinsleri Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri.....	110
Çizelge 77. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelin Karşı Cins Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri.....	111
Çizelge 78. Öğrencilerin Okuduğu Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelin Karşı Cins Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri.....	112
Çizelge 79. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelin Karşı Cins Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri.....	113
Çizelge 80. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Çıplak Modelin Göre Karşı Cins Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri.....	114
Çizelge 81. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelin Slip Giymiş Olmasını Tercih Etme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	115
Çizelge 82. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Değişkenine Göre Çıplak Modelin Slip Giymiş Olmasını Tercih Etme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	116
Çizelge 83. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelin Slip Giymiş Olmasını Tercih Etme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	117
Çizelge 84. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelin Slip Giymiş Olmasını Tercih Etme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	118
Çizelge 85. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışmanın Kendileri Üzerinde Cinsel Bir Etkisinin Olmadığına İlişkin Görüşleri.....	119
Çizelge 86. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyine Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışmanın Kendileri Üzerine Cinsel Bir Etkisinin Olmadığına İlişkin Görüşleri.....	120

Çizelge 87. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışmanın Kendileri Üzerinde Cinsel Bir Etkisinin Olmadığına İlişkin Görüşleri.....	121
Çizelge 88. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışmanın Kendileri Üzerinde Cinsel Bir Etkisinin Olmadığına İlişkin Görüşleri.....	122
Çizelge 89. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri.....	123
Çizelge 90. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri.....	124
Çizelge 91. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri.....	125
Çizelge 92. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri.....	126
Çizelge 93. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri.....	127
Çizelge 94. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri.....	128
Çizelge 95. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri.....	129
Çizelge 96. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri.....	130
Çizelge 97. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları ve/veya Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasına Karşın İşi Gereği Çalışma Durumlarına İlişkin Görüşl.....	131

Çizelge 98. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları ve/veya Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasına Karşın İşi Gereği Çalışma Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	132
Çizelge 99. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları ve/veya Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasına Karşın İşi Gereği Çalışma Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	133
Çizelge 100. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları ve/veya Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasına Karşın İşi Gereği Çalışma Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	134
Çizelge 101. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarında Kendilerini Huzursuz ve Suçlu Hissetmeleri Durumuna İlişkin Görüşleri.....	135
Çizelge 102. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarında Kendilerini Huzursuz ve Suçlu Hissetmeleri Durumuna İlişkin Görüşler.....	136
Çizelge 103. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarında Kendilerini Huzursuz ve Suçlu Hissetmeleri Durumuna İlişkin Görüşleri.....	137
Çizelge 104. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarında Kendilerini Huzursuz ve Suçlu Hissetmeleri Durumuna İlişkin Görüşleri.....	138
Çizelge 105. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Ailelerinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini de Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	139
Çizelge 106. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Ailelerinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini de Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	140
Çizelge 107. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Ailelerinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini de Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	141

Çizelge 108. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Ailelerinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini de Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	142
Çizelge 109. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Çevresinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşler.....	143
Çizelge 110. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Sosyal Çevresinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	144
Çizelge 111. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Sosyal Çevresinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	145
Çizelge 112. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Sosyal Çevresinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	146
Çizelge 113. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımında Dışarıdan Gelen Hiçbir Tepkiden Olumsuz Etkilenmemeleri Durumuna İlişkin Görüşleri.....	147
Çizelge 114. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımında Dışarıdan Gelen Hiçbir Tepkiden Olumsuz Etkilenmemeleri Durumuna İlişkin Görüşleri.....	148
Çizelge 115. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımında Dışarıdan Gelen Hiçbir Tepkiden Olumsuz Etkilenmemeleri Durumuna İlişkin Görüşleri.....	149
Çizelge 116. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımında Dışarıdan Gelen Hiçbir Tepkiden Olumsuz Etkilenmemeleri Durumuna İlişkin Görüşleri.....	150
Çizelge 117. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Ailelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	151
Çizelge 118. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Ailelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	152

Çizelge 119. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Ailelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	153
Çizelge 120. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Ailelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	154
Çizelge 121. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Sosyal Çevrelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	155
Çizelge 122. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Sosyal Çevrelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	156
Çizelge 123. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Sosyal Çevrelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	157
Çizelge 124. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Sosyal Çevrelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	158
Çizelge 125. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmalarını Sergilemekten Çekinmeme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	159
Çizelge 126. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmalarını Sergilemekten Çekinmeme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	160
Çizelge 127. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmalarını Sergilemekten Çekinmeme Durumuna İlişkin Görüşle.....	161
Çizelge 128. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmalarını Sergilemekten Çekinmeme Durumuna İlişkin Görüşleri.....	162
Çizelge 129. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Faydalarını Gördükleri İçin Mezun olduktan Sonra da Çalışmalarında Kullanmalarına İlişkin Görüşleri.....	163

Çizelge 130. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Faydalarını Gördükleri İçin Mezun olduktan Sonra da Çalışmalarında Kullanmalarına İlişkin Görüşleri.....	164
Çizelge 131. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Faydalarını Gördükleri İçin Mezun olduktan Sonra da Çalışmalarında Kullanmalarına İlişkin Görüşleri.....	165
Çizelge 132. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Faydalarını Gördükleri İçin Mezun olduktan Sonra da Çalışmalarında Kullanmalarına İlişkin Görüşleri.....	166
Çizelge 133. Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Görüşlerini Ölçen Bu Veri Toplama Aracında Yer Almayıp Eklemek İstedikleri Düşünceleri.....	167

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Sanat eğitimi bireyin gelişimde önemli bir yer teşkil etmektedir. Sanat eğitimi, bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilme yetenek ve yaratıcılığını estetik bir düzeye ulaştırmak amacıyla yapılan çabadır (Erbay, 1997, s.9). Bu çaba doğrultusunda ülkemizde her yaş düzeyinde sanat eğitimi verildiği bilinmektedir. Tarihi gelişimi çerçevesinde sanat öğreniminde en temel bilgilerden biri desen bilgisidir. Desen çizimi öğrencinin el göz koordinasyonunu sağlar ve ayrıca iyi bir fikrin tasarlanıp uygulanmasında da önemlidir. Desen, figür çizimi konusunda temel bilgilerin edinilmesini sağlamaktadır (Bulut, 2003, s.22). Artistik anatominin ve figür çiziminin öğrenilmesi bakımından desen çiziminin etkili bir yöntem olduğu Bulut'un (2003, s.23) makalesinde önemle vurgulanmıştır. Ayrıca çeşitli ressamın şu sözlerine yer verilmiştir; Ingres '*Desen sanatın namusudur!*', Poussin '*Resimde bir fikri anlatan şey sadece desendir*', Degas '*Desen biçim değil, biçimi görme tarzıdır*' vs.

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerine giriş sınavlarında dahi öğrenci adayı kendisini çizgisiyle tanımlamaktadır (İmamoğlu, 2004, s.262). Desen dersinin ana konusu insan figürüdür. İnsan anatomisine ilgi Antik Yunan Çağından başlayıp, Rönesans'ın hümanist yapısıyla devam etmiştir ve bu ilgi sanatın dışında kalmamıştır. İnsan anatomisinin çözümlenebilmesi için birçok incelemelerde bulunulmuştur. Sanatçılar bu konuda çıplak model kullanma yoluna gitmişlerdir. Konuyla ilgili alan yazından edinilen bilgilere göre, çıplak model sanat eğitimi için önemli bir ders gereğidir (Pekmezci, 2003, s.130). Dolayısıyla çıplak modelin tarihi ve sanat eğitimi alan öğretmen adaylarının bu konudaki görüşleri önem kazanmaktadır. Araştırma kapsamında konuyla ilgili inceleme '*Artistik Anatomi Bilgisi ve Çıplak Modelin Sanat Eğitimi İçin Gerekliliği*' başlığı altında ele alınmıştır. Daha sonrasında çıplak ve çıplağın sanattaki yansıması olan 'nü' kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Bu konuda yapılan sanatsal çalışmaların ve araştırmaların yoğunluğu nedeniyle, çıplak ve çıplak modelin tarihi Avrupa

Sanatından başlayarak anlatılmıştır. Sonrasında çalışma Japon, Çin, Hindistan ve Türk-İslam sanatını kapsayan Doğu sanatı incelemesiyle devam etmiştir. Tarihi süreç incelemesinde son olarak Türk Sanatındaki ve sanat eğitimindeki çıplak ve çıplak model kullanımı konu edilmiştir.

Araştırma için incelenen kaynaklarda gözlemlendiği üzere zaman içerisinde toplum bilincinin ve kültürel yapının çeşitli değişimler geçirdiği, bunun sonucunda toplumun sanata, sanatta çıplığa ve çıplak model kullanımına ilişkin görüşlerinin de değiştiği görülmüştür. İncelenen tarihi süreç içerisinde ve ‘Önem’ başlığında belirtildiği üzere ülkemizde bu konuda kısıtlayıcı bir takım unsurlar olduğu göze çarpmaktadır. Oysa sanat ve sanatçı ancak özgür ortamlarda kendilerini ifade edebilir ve gerçekleştirebilir. Sanat eğitimi de aynı şekilde özgür bir ortama ve özgür bireylere ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda günümüzde sanat eğitimi alan ve ileride sanat eğitimi verecek olan bireylerin çıplak model konusundaki görüşleri önem kazanmaktadır. ‘Çıplak modelin sanat eğitimindeki konumuna ilişkin öğrencilerin farkındalık sahibi olup olmadıkları’ problemin kaynağını oluşturmaktadır. Söz konusu durum göz önünde bulundurularak, uygulanan veri toplama aracı sonucunda elde edilen veriler düzeyinde bir durum tespiti yapılmak istenmiştir. Bu nedenle tezin konusu, alan yazında ilgili herhangi bir araştırma olmaması nedeniyle ‘Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri’ olarak belirlenmiştir.

1.1.1 Artistik Anatomi Bilgisi ve Çıplak Modelin Sanat Eğitimi için Gerekliliği

İnsan vücudunun gizeminin çözümü, anatomi araştırmalarının çoğalması ve gelişmesiyle doğru orantılıdır. Anatomi incelemelerinin kökeni Hippocrates, Aristole, Herophilus ve Galen gibi Yunan bilim adamlarının çalışmalarına dayanmaktadır. Rönesans döneminin Antik Çağa öykünen tavrıyla birlikte anatomi incelemelerine tekrar yoğunluk vermiştir. Bu dönemde anatomi konusunda yoğun çalışmalarda bulunan ve bu konuda ‘anatominin devrimcisi’ yakıştırmalarıyla tarihe geçen isim Vesalius olmuştur. 1538 yıllarında Vesalius anatomi konulu konferanslar vermiş, topluluk içinde kadavra incelemelerinde

bulunmuştur (Hogart, 1999, s.9). Vesalius 1543'te "De Humani Corporis"u, ardından 1545'te Charles Estienne, "De Dissectione Partium Corporis"i yayınlamıştır (Resim 1). Bu illüstrasyon çalışmaları giderek daha dramatik duruşlar ve yüz ifadeleri kazanmıştır. Jacob Caraglio'nun bilimsel illüstrasyonlardan ürettiği "Tanrıların Aşkı" adlı erotik gravür serisi bu belirlemeye örnektir (Aresse, 2008, s.352-354) (Resim 2). Günümüz sanat anlayışının, Rönesans bilim ve sanat anlayışının attığı temellere dayandığı yapılan araştırmalarda açıkça görülmektedir.

Resim 1. Charles Estienne, *Karın Kasını Gösteren Erkek Figür*, Ağaç Baskı, Paris: 1546, Chicago Üniversitesi Kütüphanesi, Özel Koleksiyonu

Resim 2. Charles Estienne, *Plasentasi incelenen Kadın Figür*, Ağaç Baskı
Paris:1546, Chicago Kütüphanesi, Özel Koleksiyon.

Anatomi bilgisinin, yayınlanan kitaplar ve yapılan canlı kadavra incelemeleri sayesinde yaygınlaşmasıyla, resim ve heykel sanatında anatomik doğruluğun arttığı ve ifade olarak figürlerin son derece gerçekçi bir yapıya kavuştuğu da gözlemlenmektedir. Hogart (1999, s.13) bu dönemde Cimabue, Giotto, Massacio insan bedeninin çözülüşünü, acılarını ve acizliklerini resmetmişlerdir. Ayrıca bu dönemde resimlerdeki bedenin değişimi o denli dikkat çekicidir ki Hogart, ‘Anatomi bilimi sayesinde ağaç gibi duran bedenler hayatıyet kazandı’ diyerek anatomi bilgisinin resimlerdeki etkisini açıklamıştır. Sanatsal anatomi bu dönemden günümüze kadar insan figürünün çözümlemesi ve öğrenilmesi için sanatçılara ve öğrencilere kaynaklık etmiştir (Atalay,1998,s.122).

Leonardo da Vinci’nin insan bedenine yönelik çalışmalarının gerçekliği, sanatçının anatomiye olan ilgisiyle doğru orantılıdır. Sanatçı otuz kadar kadavra incelemiş ve etüt etmiştir (Ronan, 2005, s.311). Leonardo’dan yıllar sonra Ingres

de “*insan vücudunun yüzeyini anlamak için önce kas ve kemik yapısını anlamak gerekir*” diyerek anatomi bilgisinin ressam için önemini yinelemiştir (Parramon, 2005, s.46). Devam eden tarih boyunca birçok sanatçı insan bedenini doğru kavrayabilmek için anatomiye anlama çabasına girmişlerdir. Konuyla ilgili süreç “Avrupa Sanatında Çıplak ve Çıplak model” başlığı altında anlatılmıştır.

Kadavralar anatomi bilgisi açısından her ne kadar ayrıntılı bilgi kaynağı olsalar da poz veremeyecekleri için çıplak modeller bedenin yüzeysel görünümünü saf bir şekilde sunabilen önemli birer öğreticidirler. 2008’in Aralık ayında Beaux Arts güzel sanatlar okulunun modelleri, sosyal hakları için yaptıkları protestoda, sanatçılar ve sanat öğrenimi açısından ne denli önemli olduklarını şöyle ifade etmektedirler; “*Biz atölyede bir öğretmen ve ressam kadar önemliyiz, çünkü biz olmadan onlar ne öğretebilir ne de resim yapabilirler. Gabrielle olmadan Renoir Renoir olamazdı!*” (Bremner, 2008). Bu söz Adnan Çoker’in “Atölyede model bir ansiklopedidir” sözünü anımsatmaktadır (Ayan, 2006,s.27). Nitekim oldukça soyutlanmış figürleriyle bilinen Matisse’in de atölyesinde çıplak modeliyle çalıştığı bilinmektedir (Resim 3). Resimde gerçekçi bir anlatımı amaçlamayan Matisse’in bile, çıplak modelin bir kılavuz gibi karşısında durmasına ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır (Resim 4).

Resim 3. *Henri Matisse ve modeli, 1939*

Resim 4. *Matisse, , Mavi Nü, Kağıt üzerine guaj, 1952*
Henri Matisse Müzesi, Nice, Fransa

Bu bağlamda canlı modelden çalışma, sanatçı adayına bakmayı değil görmeyi öğreten en önemli yöntemlerden birisidir. Canlı modelden çalışma yapmak insan anatomisinin temelini oluşturan iskelet sistemini, kas, doku ve damar yapısının öğrenilmesine yardımcı olur (Ersoy, 2006, s.327)

Çıplak model, sanat eğitimi alacak öğrencilerin anatomik bilgi edinebilmesi ve yetkinlik kazanabilmesi için son derece önemli bir noktadır. Ak (2004, s.9) yazısında konuyla ilgili deneyimin sanat tarihi boyunca insan bedenine verilen önem ve yüklenen anlamların kavranabilmesi için önemli olduğunu ifade etmektedir. Sanatçı modelinin karşısına çıkarken kendini de işin içine dahil etmeli ve modeliyle bütünleşmelidir. Sanatçı için model “*Beden kimliğini ve ilişkilerini konumlandığı yaratıcı dünyasının öznesidir*” demektedir (Ak, 2004, s.9). Bu nedenle çıplak model sanat eğitimi için hem anatomik bilgi hem de ifade gücü ve sanat anlayışı açısından önemli bir öğretici konumundadır (Resim 5) (Resim 6). Ayla Ersoy (2006, s.84) artistik anatomi derslerinin Moldava’da Kışinev Pedagoji Fakültesi’nde son derece ciddiyetle okutulduğuna şahit olduğundan ve hatta sadece üniversite öğrencilerine değil 12-13 yaşındaki öğrencilere dahi canlı modelden çizim yaptırıldığından bahsetmektedir. Tüm bu anlatılanlardan dolayı sanat eğitimi bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin çıplak model ile çalışmaları, yeterli alan bilgisi edinebilmeleri için gereklidir.

Resim 5. Çıplak Modelden Çalışan Öğrenciler, Circa, 1950

Sanat eğitiminin uygulama ve kuramsal olmak üzere iki boyutu vardır. Bu nedenle çıplak modelle uygulamaların yapılmasının yanı sıra sanat tarihsel süreçte çıplak ve nü kavramlarının işlenişi ve çıplak modelin kullanımına ilişkin kuramsal bilginin öğretmen adayları tarafından bilinmesi gerekmektedir. Bu nedenle bundan sonraki başlıklarda sırayla “Çıplak ve Nü” , “Avrupa Sanatı Tarihinde ‘Çıplak’ ve ‘Çıplak Model’”, “Doğu Sanatında ‘Çıplak’ ve ‘Çıplak Model’ ”, “Türk Sanatında ve Sanat Eğitiminde ‘Çıplak’ ve ‘Çıplak Model’ ” şeklinde ele alınmıştır.

Resim 6. Çıplak Modelden Çalışan Öğrenciler, Saint Petersburg, Rusya, 2009

1.1.2 Çıplak ve Nü

Her insan doğduğunda çıplaktır. Bu nedenle çıplaklığın doğasında kendiliğindenlik kaçınılmazdır. Birey olarak insanın ya da tarihsel olarak insanoğlunun çıplaklığının giyinme ya da örtünme yönünde değişim gösterdiği gözlemlenmektedir. Konuyla ilgili tarihsel süreçte çıplağın anlamını çeşitli tarihler ve yerlerde farklılık göstermektedir. Örneğin dini bakış açısıyla şu şekilde aktarıldığı görülmektedir: Havva Adem’e yasak meyveyi verir. Birer ısırik aldıktan sonra her ikisinin de gözlerindeki ilahi perde kalkar ve birbirlerini ‘çıplak’ görmeye başlarlar (Gombrich, 2004, s.236). Utanç içinde çıplaklıklarını örtmeye çalışırlar fakat artık Tanrının cennetinden kovulmuşlardır. Sözü edilen

ilahi perdenin kalkışı, “*Çıplaklık bakanın zihninde doğmuş oldu!*” (Berger, 2007, s.47-48) cümlesiyle özetlenmektedir.

Eski uygarlıklara ait ilk buluntulara bakıldığında tanrılar ve tanrıçaların çıplak olarak yorumlandığı, bereket tanrıları Kibele ve Priapos’un çıplak görünümünün yanı sıra abartılı cinsel uzuvlarının olduğu da görülmektedir (Genç, 2002. s.10-11). Tanrı ve tanrıçalar dışında, çıplak küçük heykellerin varlığı, çıplaklığın kendisinin de özel bir öneme sahip olduğunu düşündürmektedir (Turan, 2000, s.14-24). Aynı şekilde Antik Yunan heykellerinin birçoğu çıplaktır. Antik Yunan kültüründe çıplaklığın kutsandığı görülmektedir (Sennett, 2002, s.25-28). Devam eden tarihsel süreç içerisinde tek tanrılı dinleri benimsemiş toplumların yoğun değişimler geçirdiği gözlemlenmektedir (Gombrich, 2004, s.124-s.126). Bu nedenle bahsi geçen bereket tanrılarından ve Antik Yunan tanrılarından sonra göze çarpan çıplak figürler Havva ve Adem olmuştur. Hristiyanlığın yükselişi ile birlikte Ortaçağ dönemine girilmiş fakat ortaçağ resminde çıplaklık pek konu edilmemiştir. Sonrasında Rönesans’la birlikte resim sanatında çıplağın tekrar önem kazandığı görülmektedir. Fakat resim sanatında ‘çıplak beden’ bir şekilde olağan karşılanırken, sosyal yaşantıda, pek hoş karşılanmamaktaydı. Hatta bir ceza yöntemi olarak kullanıldığı bilinmektedir. Örneğin Duerr (1999, s.236) kitabında 14.yy’ da İtalya’da bazı suçluların şehirde çıplak dolaştırılarak aşağılandığını, kocasını aldatan kadınların ailelerinin önünde çırılçıplak kırbaçlanarak sokakta dolaştırıldığını yazmaktadır. Ayrıca kadınların giyiminin bu dönemde son derece örtülü olduğunu ve aksi durumda kadınların hafif meşrep olmakla suçlandıklarını belirtmektedir. Hafif meşrep olmakla suçlanan ve ‘çıplaklık’ la cezalandırılan kadınların, birçok sanatçının resminde meşru olarak ‘çırılçıplak’ bir şekilde karşımıza çıkmalarının hayret verici olduğu düşünülebilir. Bu durumda resimdeki çıplakla yani ‘nü’ ile sosyal yaşantıdaki çıplağın birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Önceleri resimlerdeki çıplaklar çoğunlukla mitolojik şahsiyetler veya efsane kahramanlarıdır. Bu özellikleriyle resmedilen çıplak bedenler, dünyevi yaşamdan uzaklaşmış ve birer ilahi varlığa dönüşmüşlerdir. Bu figürlerin ‘nü’ ya da ‘çıplak’ oluşları arasındaki fark onları ‘görme’ ve ‘gösteriş’ biçimiyle açıklanabilir. J. Berger (2007, s.49-54)’e göre

çıplaklık bireyin kendisi ile ilişkilendirilirken, nü olmak birey ile ilişkilendirilmenin ötesinde farklı bir olgu olarak vurgulanabilir. Nü olmak çıplak vücutların nesneye dönüşmesi, nesne olarak algılanması ve nesne olarak kullanılmasını ifade eder. Çıplaklık bireyin kendisini olduğu gibi ortaya koymasını ifade ederken, nü gözlenebilir bir nesneye dönüşmüştür. Dolayısıyla çıplaklığın barındırdığı gerçeklik nü söz konusu olduğunda bir çeşit giysiye dönüşmüştür. Sunulan gerçeklik algılanan nesneye dönüşmüştür.

Çıplaklık, göreni ve görülen kişiyi utandırmaktadır. Bu durum toplama kampında soyundurulup ‘çıplak’ bırakılmış mahkûmların fotoğrafında daha net hissedilmektedir (Resim 7). Bakıldığında insanın duygularını sarsan bu fotoğraflardaki insanların üzerinde ‘nü’lük giysisi yoktur. Çıplaklık, bir aşağılama, bir işkence biçimi olarak kullanılmıştır. Gerçek bir çıplaklık söz konusudur. Çünkü çekilen fotoğraflarda amaç sanat değildir, onları belgelemektir.

Resim 7. CCP Nazi toplama kampında çekilmiş bir fotoğraf

Gerçek bir savaş içindeki çıplaklar yukarıdaki örnekte olduğu gibi estetik bir görselden, kahramanlıktan çok uzak bir yapı sergilemektedirler. Yılmaz (2006,s.287)'a göre mitolojik konulu resimlerde savaşçılar ya da esirler, poz halinde durumlarını estetize edilmiş bir görselle izleyiciye sunmaktadırlar. Mitolojik bir savaşın ya da bir olayın içinde yer alan nü'ler, izlendiklerinden habersiz pozlarla resmedilmişlerdir. İzleyenin bakışlarından haberi olmayan çıplak, izleyiciye teslim olmuş gibi görünmektedir. Dolayısıyla durum, bu izlemenin gizli ve gayri meşru bir izleme olduğu hissini uyandırmaktadır. Bu durumda izleyicinin kim olduğu önem kazanmaktadır. Erkek egemen bir medeniyet anlayışının hüküm sürmesine bağlı olarak kadının çıplak veya giyinik olmasının erkek bakışına göre şekillendiği söylenebilir. Kadınların erkeğin bakışlarını engellemek için giyindiği ya da erkek bakışının isteği doğrultusunda çıplaklığını sergilediği görülmektedir. Bu nedenle Rönesans ve Barok dönemde Venüs, Leda ve Üç Güzeller konu olarak çokça işlenmiştir. Bu çıplaklar, izleyenin farkında değildirler ya da resmin öyküsü içinde olmaları gerektiği gibidirler. Böylelikle resmin izleyicisi de arsız bir dikizciden masum bir seyirciye dönüşmektedir. Yılmaz'ın yorumuna dayanarak, tüm bu dönüşümün erkeğin nü resimlerle süslediği erotik düşlerini görünüşte saklamasını sağladığı söylenebilir. Figürlerin fiziksel ifadelerinin erotikleşmesi bu nedene bağlanmaktadır. Aresse (2008, s.348)'e göre bu erotize oluş 16.yy' dan 19.yy' a kadar Avrupa sanatında varlığını sürdürmüştür. Her tür öyküsel anlatımın dışında, sadece seyredilmek için yapılmış olan uzanmış ve yalnız çıplak kadın vücutları birer motif halini almışlardır. Cinsel bir motif halinde resmedilen kadın figürleri Avrupa resminde lüks çeyiz sandıklarının içine çizilerek evlilikle meşrulaştırılmıştır. İlk olarak Venedik'te Giorgione'nin Uyuyan Venüs'üyle tablo olarak resmedilmiştir. Söz konusu nü resim 1507-1508 yıllarında bir düğün sebebiyle yapılmıştır. Böylelikle resimdeki nü evlilik, figürün doğanın içinde resmedilişi ve uyuyor oluşuyla nedeniyle meşru bir hal almıştır. Aresse (2010, s.22) bir diğer makalesinde söz konusu motifin 1538 yılında Tiziano'nun Urbino Venüs'ünü yapmasıyla farklı bir boyuta taşındığına değinmektedir (Resim 14). Figürün iç mekânda gösterilmesi, arka plandaki sandık ve ev görüntüsüyle bir arada olması onu Venüs'ten çok normal bir ev hanımı görüntüsüne büründürmüş ve nihayet figürün doğrudan

izleyiciye bakması, onu çıplaklığının bilincinde bir kadına dönüştürmüştür. Fakat izleyiciye Venüs olarak sunulmuş olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca bu resimle ilgili diğer bir anlatım da resmin evlenecek olan kadın için cinsel birleşme sırasında o resme baktığında, doğacak olan çocuğun da güzel olacağına olan inanca hizmet etmesi amacıyla yapılmış olduğudur. Fakat bu konuyla ilgili olarak henüz tartışmalar sürmektedir. “Bu temelde cinsel rolleri ifadede sanat yalnız halkın ne yaptığını yansıtmaz; onlara kendi yaşamlarını oturtacakları temellerin örneklerini ve bu yolla karşılıklı paylaştıkları yaşantılarını anlamalarını ve düzenlemelerini sağlar” (Baynes, 2002, s.145).

Bu durumda bahsi geçen resimlerin hem döneme ait Avrupa ahlak yapısının hem de beklentilerinin bir göstergesi olduğu söylenebilir. Masumane ve habersizce izlenmekte olan kadın ve onu gözetlemekte olan erkek figürü, esasen erkek egemen bir toplumun kadını bir zevk nesnesi olarak kullandığının ya da böyle olmasını istediğinin bir göstergesi olduğu da söylenebilir.

1863 yılında nü ve çıplak arasındaki ayrım, Manet’nin “Kırda Yemek” tablosuyla farklı bir yorum kazanmaktadır (Resim 8). Resimdeki çıplak, normal bir kadındır ve yanında o dönemin kıyafetlerini giymiş iki erkekle piknik yapmaktadır. Tüm bunlar yetmezmiş gibi kadın doğrudan izleyiciye bakmaktadır. Çıplak seyredilmekten öte seyretmektedir. Tiziano’nun şuh bakışlı Venüs’ünden önemli bir farkla bakanı bakışlarındaki soruyla utandırmakta, adeta neden izlendiğini sorgulamaktadır. Duruşundaki hem rahat hem meydan okuyan tavır, resimdeki çıplağın alışılmış koşulsuz teslimiyetini de ortadan kaldırmaktadır. Çünkü artık o, bedeninin çıplak görüntüsünü bakan kişiyle paylaşan biridir. Gözetlenmemektedir, (izleyicinin varlığını bildiği halde örtünmediği için) göstermektedir (Boydaş, 2007, s.231-136).

Resim 8. *Eduard Manet, Kııda Yemek, Paris: 1863. Orsay Müzesi*

...Kadın, doğrudan resme bakan kişiyi bir röntgenci durumuna düşürmektedir. Öyle ki, kadın, konumunun aykırılığını dışlarcasına resme bakan kişiyi küçümseyen, ona davetsiz ve nezaketsiz olduğunu hatırlatmak isteyen bir bakışa sahiptir (Akbulut, 2007, s.3).

Erotizm ve cinselliğin kadın vücudunda ya da çeşitli mitolojik mizansenlerle işlenmesi sanat tarihinde büyük bir yer tutmasına rağmen çıplağın resimdeki yansıması olan nü, geçmişte ve günümüzde farklı yorumlarla karşımıza çıkmaktadır. İnsanın acizliklerini, çaresizliğini, çirkinliğini, şiddeti veya korkuyu göstermek için çıplak insan bedeninin kullanıldığı çeşitli resimler bulunmaktadır (Resim 9). Manet'den çok önce, Rönesans döneminde çıplağa farklı bir gözle yaklaşan Bocsh'un veya Bruegel'in nü'leri, kaotik yapılarıyla izleyiciyi zevke değil tam tersine fantastik bir dünya içerisine çekmekte, onlarda korkutucu duygular uyandırmaktadır. 20.yy sonrasında da birçok farklı yorumlarıyla nü resmin varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Meşrulaştırılmış veya meşrulaştırılmamış tüm nü'leriyle sanat dünyası, çıplak insan bedenini resmetmekten hiç vazgeçmemiştir. Çeşitli dönemlerde çeşitli şekillerde her zaman karşımıza çıkmakta olan nü resimlerin ve sanatçılara kılavuzluk eden çıplak modelin Avrupa sanatındaki tarihi süreci aşağıdaki başlıkta incelenmiştir.

Resim 9. Bosch, Hieronymus. *Garden of Earthly Delights*. 1504

1.1.2.1. Avrupa Sanatı Tarihinde ‘Çıplak’ ve ‘Çıplak Model’

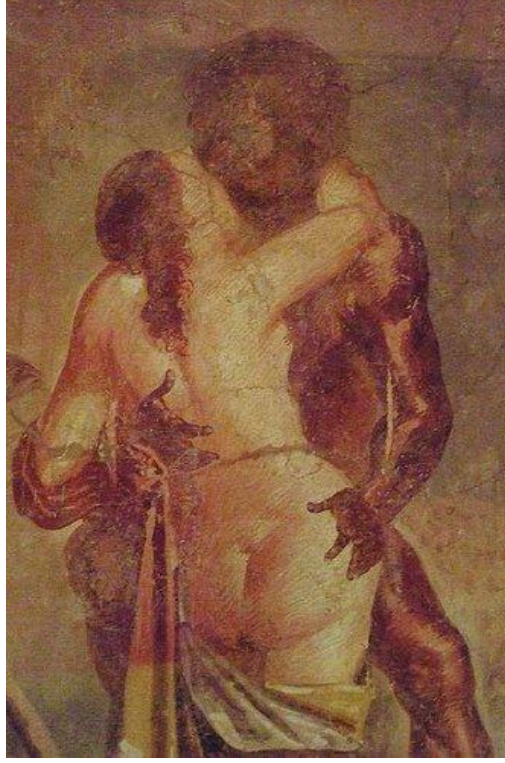
Rönesans’la birlikte çıplak figür Antik Yunan Sanatının küllerinden doğarak, yeniden plastik sanatlara konu olmuştur. Bu nedenle çıplağın tarihsel sürecini incelemeye Antik Yunan ve Roma sanatından başlamak gerekmektedir. Antik Yunan döneminde Atina halkı ve Spartalıların sosyal yaşantılarında çıplaklık önemli bir yer tutmaktadır. O dönemde medeni Yunanlı, çıplak olarak teşhir ettiği bedenini bir hayranlık nesnesi haline getirmiştir (Sennett, 2002, s.23).

Antik Yunan sanatındaki çıplakların etkileyiciliğine şaşmamak gerekir. Yunan sanatı başlangıçta Mısırlı ve Asurlu sanatçıların heykellerinden etkilenmişlerdir. Fakat daha sonrasında Yunan sanatçısı bu durağan kılavuzundan sıkılmış, gerçeğe yani doğrudan insana yönelmiştir. Örneğin M.Ö 450 yıllarında ünlü Yunan heykeltıraş Miron’un heykellerini yaparken gerçek sporcuları model olarak kullandığı bilinmektedir. İnsan çıplaklığı Yunan heykellerinde ilahi bir boyut kazanmaktadır. Bu heykeller tümüyle pürüzsüzdür ve kusursuz güzelliğin gücünü yansıtmaktadır (Gombrich, 2004, s.90) (Resim 10).

Resim 10. Miron, *Discobolo*, *Pertenece Koleksiyonu*, *Britanico Müzesi*

Roma sanatında çıplağa bakıldığında Pompei çıplaklarının, sanat tarihinde çok önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Pompei şehri M.S 79'da Vezüv yanardağının patlaması sonucu 16.yy'a kadar kül ve sönmüş lavlar altında bozulmadan saklı kalmıştır. Pompei sanatında 'çıplak', kendini Yunandan farklı olarak freskler ve mozaiklerde göstermektedir (Resim 11). M.Ö 2.yy'da Romalılar Yunanistan ve Anadolu'yu fethettikten sonra Antik sanatı tanımışlardır. Bu nedenle hem desenlerdeki doğruluk hem de üsluptaki benzerlik, kesin olmamakla birlikte model kullanıldığına dair bir takım ipuçları vermektedir. Resimlerine konu olan çıplaklar, mitolojik öykü kahramanları, tanrı ve tanrıçalardır. Bu kahramanlar idealize edilmişlerdir. Bunun nedeninin, insan bedeninin kusursuzluğunu vurgulamak ve insanlar için örnek oluşturmak olduğu söylenmektedir (Guzzo, 2000, s.32).

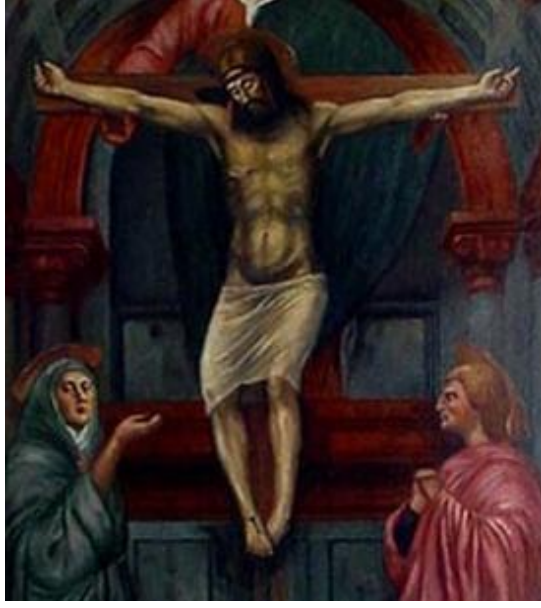
Resim 11. Pompei "Yüzyıl Evi"ndeki erotik freskler

Bu iki medeniyetin insanın yüceliğini ‘çıplaklık’ la tasvir ettikleri söylenebilir. Ortaçağ’la birlikte, dinin ezici yapısının tüm bu yüce insan düşüncesinin yok etmiştir. Tam 11 yüzyıl süren bu süreçte, resmin yasaklandığı ve insan aklının değerini yitirdiği görülmektedir. Rönesans’la birlikte sanatçılar yeniden Antik Yunan Sanatına yönelmişler, böylelikle insan bedeni ve aklı tekrar değer kazanmıştır (Krause, 2005, s.6-7).

Rönesans dönemindeki hümanist anlayışla birlikte insan anatomisi bilimsel olarak incelenmiş ve kadvralar kullanılarak bilimsel illüstrasyon çalışmaları yapılmıştır (Arasse, 2008, s. 352-354). ‘Artistik Anatomi Bilgisinin Gerekliği ve Sanat Eğitiminde Çıplak Modelin Gerekliği’ başlığı altında anatomiye inceleyen çeşitli bilimsel kitaplarda görsel gereksinim olarak bazı ressamalardan istenen gravürlerin gitgide daha sanatsal bir yapı ve çeşitlilik gösterdiği daha ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

Bu bilimsel çalışmaların yanı sıra sanatçılar da anatomiyle yakından ilgilenmiş ve bu konuda çalışmalarda bulunmuşlardır. Leonardo, anatomiye olan ilgisiyle, kendisiyle çağdaş sanatçılar arasında farklı bir duruş sergilemektedir. Bu farklılığı oluşturan temel düşünce “hümanist” resim kuramı ve pratiğidir. Alberti, *De Pictura*’da sanatçılara figürlerini iskeletten başlayıp, bunu giderek kasla ve deriyle kaplayarak resmetmelerini önermiştir. Bu öneriyi pratikte uygulamak aynı zamanda Ortaçağın minyatür tipi figür anlayışından belirgin bir şekilde uzaklaşmak anlamına gelmektedir (Arasse, 2008, s.352-s.353). Dolayısıyla Rönesans sanatçısı insan bedenini sadece bir resim ögesi olarak görmemiştir. Özellikle Da Vinci çıplak insan bedenini ve kadvraları inceleyerek bilimsel açıdan da araştırmalar yapmıştır (Ronan, 2005, s.311).

Erken Rönesans dönemi resimlerinde model kullanımına ilişkin kesin bir bilgi bulunmamasına rağmen, betimlenen çıplak İsa figürlerinin anatomileri gözlemlendiği kadarıyla oldukça gerçeğe yakındır (Resim 12). Bu açıdan Leonardo’nun kadvra incelemeleri ve anatomik çalışmaları ölü olsalar da çıplak modelden çalışıldığını kanıtlayan belgelerdir. Aynı şekilde 1432’de Jan Van Eyck’ın yaptığı Ghent sunak resminde “Havva ve Adem” tasvirindeki anatomik doğruluk, çıplak erkek ve kadın modeller kullanıldığına dair ipuçları vermektedir (Gombrich, 2004, s.239) (Resim 13).

Resim 12. Masaccio, *Kutsal Üçlü*’den ayrıntı, Fresco 1426-27, Santa Maria Novella, Florence, *İtalya*.

Resim 13. Jan Van Eyck, ‘*Adem ve Havva (ayrıntı)*’, 1432, Bavo Katedrali, Ghent

Ölümsüzlük peşinde koşan sanatçılar ölümü yakınlarında görmek ve ona gözleriyle dokunmak isteyebiliyorlardı. Ve nitekim ölümü, en az canlı modeller kadar ayrıcalıklı bir model olarak kullanıyordu... Ölü ya da diri, beden zengin bir enformasyon madeniydi. Bundan dolayıdır ki, sanatçılar tamamen çürüyüp gidene dek bedeninin tüm dönüşüm evrelerini izliyorlardı (Poulson,1989'dan akt. Leppert, 2002, s.174).

Gerek Leonardo gerekse Michelangelo'nun üzerinde önemle durduğu, bir ressamın ilk incelemesi gereken konunun 'çıplak insan bedeni' olduğudur. Rönesans'ın diğer bir ustası olan Michelangelo'nun resim ve heykellerindeki çıplak figürleri yaparken sporcuları model olarak kullandığı bilinmektedir (Edgü, 1978, s.19). Nitekim Tiziano'nun 1538 de resmettiği 'Urbino'lu Venüs' adlı eserinde modelin bireysel yüz hatları ve vücudunun gerçeğe son derece uygun tasviri Venediklilerin Floransa'daki gibi heykellere bakarak değil, gerçek modeller eşliğinde çalıştığının kanıtıdır (Krausse, 2005, s.19) (Resim 14). Tiziano bu resmi yaparken bir taraftan da *De humani corporis fabrica* adındaki anatomi kitabı için çalışmalara devam etmiştir (Arasse, 2008, s.352).

Resim 14. Tiziano, *Urbino'lu Venüs*, 1538, Galería de los Uffizi, Florencia

Tüm bu anatomik incelemelerden yola çıkılarak yapılan çalışmalardan sonra canlı çıplak insan bedeninin, doğrudan sanatsal bir çalışma için estetik bir görsel olarak kullanılması; model kullanımının meşrulaşması ve sanat eğitiminin bir parçası haline gelmesi doğal bir sonuç olarak düşünülebilir. Ancak çıplak modelin sanat eğitiminde yer alması 17. yüzyılı bulmuştur (Ayan, 2006, s.22).

Rönesans geniş bir coğrafyaya yayılan bir etkiye sahip olduğu için bölgesel olarak farklılıklar gösterir. İtalyan Rönesans sanatçıları çıplağı sıcak ve hayat dolu resmederken Kuzey Rönesans sanatçıları çıplak insan bedenini ölümle ve günahla birlikte yorumlamışlardır. Bosch resimlerinde birçok çıplağa yer vermiş fakat onları korkutucu bir atmosfer içinde resmetmeyi tercih etmiştir (Edgü, 1978, s.18-20).

17. yüzyıl sanatçısı ise abartılı ve süslü yapılarıyla Barok sanatın ilk örneklerini vermeye başlamıştır. Çıplak modelin sanat eğitiminde kullanılmaya başlandığı bu yüzyılda çıplağın işleniş de farklılaşmıştır. Rönesans'ın belirgin, insan bedenini sergiler nitelikteki çıplaklarına kıyasla, Barok sanatın çıplakları kompozisyon yapısı olarak doğaya karışmış gibidir. Resimdeki çıplak artık tek başına estetik bir görsel değil, estetik bir bütün oluşturan doğanın/ peyzajın doğal bir parçasıdır. (İnce,1996) Örneğin etine dolgun çıplaklarıyla ünlü Rubens'in 'Leukippos'un Kızlarının Dioskurlar Castor ve Pollux Tarafından Kaçırılışı' tablosunda tüm figürlerin birbirine düğüm olmuşçasına bir bütünlük içinde resmin yüzeyine dağıldığı görülmektedir. Zorla ata bindirilmeye çalışılan Leukippos'un kızları, bacaklarına dolanan kumaş, Castor ve Pollux'un kızları tutuş biçimi, arkada şaha kalkmış olan at figürü, yumuşak ve akıcı bir hareketle birbirine bağlıdır (Resim 15). Daire biçiminde düzenlenmiş gösterilen kompozisyon dönemin heykeller topluluğu gibidir. Her bir figür ayrı bir yönde, abartılı bir ifade ile tam olarak Barok tarzında işlenmiştir (İlhan, 1997, s.87). Ayrıca Rubens'in 1638-1640 yılları arasında yaptığı bir diğer çalışması "Üç Güzeller" de ikinci eşi Helene Fourment'i model olarak kullanmıştır (Şenyapılı, 2003, s.33).

Resim 15. *Peter Paul Rubens, Leukippos'un Kızlarının Dioskurlar Castor ve Pollux Tarafından Kaçırılışı, 1617, Eski Tablo Galerisi, Münih*

17. yüzyılın sanat atölyelerinin eğitim sistemi şu şekildedir: Bu dönemde sanatçılar atölye eğitiminde erkek ve sıklıkla da çıplak kadın modelden yararlanmışlardır. 19. yüzyıla değin çıplak modelden desen çalışmak ‘sanatın en yüksek kategorisi’ olarak değerlendirilmiştir. Buna rağmen ‘kadın’ sanatçıların 1893 yılına kadar (yarı örtük olsa da) ne çıplak erkek ne de kadın figürden çalışmalarına izin verilmediği bilinmektedir (Nochlin,2008,s.136-140).

Sanat yaratıcısının ve izleyicisinin insan olması ve insanın sosyal bir varlık olması durumu göz önünde bulundurulursa; sanatçının toplum yaşantısından, toplumu yönlendiren değerler ve kurumlardan ayrı, etkileşimsiz olması düşünülemez çıkarımına varılabilir. Barok dönemde de sosyal yaşantının, burjuvaların yükselişiyle bağlantılı olarak değişmesi, sanatsal açıdan da bir takım değişmelere neden olmuştur. Böylece yaşamsal zevklerin soyluların istediği şekilde aşırı süslemeci bir tavırla tasvir edilmesiyle Rokoko anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu dönemde çıplak, önceki dönemlere kıyasla daha çok ‘kadın bedeni’nin çıplaklığıdır. Bir zevk nesnesi olarak kadın vücudu, önceki dönemlerden daha da çok erotik çağrışımlarla resmedilmiştir (İnce, 1996).

Rokokonun yozlaşmış tarzının Barok sanat anlayışının eleştirel tavrını bozduğu söylenebilir. 19. yüzyılda Romantizmin doğuşu bir bakıma bu nedene bağlanabilir. Sosyal hayatın girdiği bunalım ve sınıf farklarından doğan sıkıntılar sonucu dünyevi umutsuzluğun yükselişi kaçınılmaz olmuştur. Fakat 19. yüzyıl aynı zamanda değişimler ve ilerlemeler yüzyılı da olmuştur. Sanat alanında Romantizm, Klasizm, Sembolizm, Naturalizm ve Gerçekçilik gibi akımların ardı ardına ve birlikte geliştiği bir dönem olmuştur. 19.yüzyılın Romantizmi bir başkaldırı hareketidir. Burjuvaya karşı tavrıyla kurulu düzene; yaşamın anlamını aramasıyla da en geniş çerçevede dünyaya başkaldırır (Edgü, 1978, s.18-19).

Romantizmin baş ressamlarından Delacriox'nın çıplaklarını çirkin bulanlar da vardır, düşsel anlatımlı bulanlar da; fakat dönemin çıplakları gözleendiği kadarıyla 'ruhani' bir hal içindedir. Ingres ve David her ne kadar romantizme ve dolayısıyla Delacriox'ya karşı çıksalar da Delacriox rengi hayal gücünün emrine vererek güçlü resimler yapmıştır (Edgü, 1978, s. 19).

Çıplak bu dönemde üç farklı ressamda üç farklı şekilde kendini gösterir. Ingres klasik tarzıyla erotik hamam çıplaklarını resmederken, Delacriox'nın çıplakları düşsel anlatımlıdır. Courbet'nin çıplakları ise doğal halleriyle soğuk ve erotizmden uzaktır (İnce, 1996, s.51-53). Courbet sanatındaki eleştirel bakışıyla bir gerçekçidir (Gombrich, 2004, s.511). "Dünyanın Merkezi" isimli tablosuyla o güne değin yapılmamış bir cüretkârlıkla kadın bedenini resmetmiştir ve bunu yaparken bedenin cinsel bölgesini resmin merkezine alarak kompozisyonu, neredeyse bir peyzaj düzeninde kurgulamıştır (Fişekçi, 2008, s.40-41) (Resim 16).

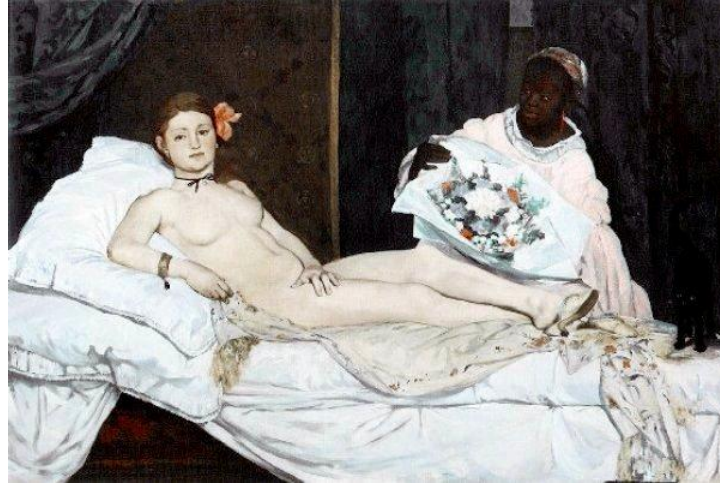

Resim 16. Courbet, *Dünyanın Merkezi*, 1866, Brooklyn Müzesi, New York

Victorya dönemi olarak da bilinen (1837- 1901) 19.yy’da nü resimler toplumun gözünde değersizdir. Kraliçe Victorya’nın hüküm sürdüğü bu dönemde, ahlakçı baskılar nedeniyle nü çalışmalar yapmaları pek onaylanmayan İngiliz sanatçılar eğitim için yurtdışına, özellikle Paris’e gitmişlerdir. Yurtdışına çıkan sanatçılardan sonra nü resim ‘yüksek sanat’ olarak değerlendirilmeye başlanmıştır (Genç Sanat, 2002, s.6).

19.yy yenilikler yüzyılı olarak sanat tarihine yepyeni bir yol açmıştır. Daha önce de bahsedildiği gibi Manet’in “Kırda Yemek“ tablosunda kıyafetlerini kenara koymuş çıplak bir kadın, modern giyimli erkekler arasında oturmuş durumda resmedilmiştir. Kadın figür, bize bakıyor oluşuyla o güne değin yapılmamış bir şekilde dünyevi insanın çıplaklığını sergilemektedir. Oldukça tepki alan bu resimde Manet esasında Raffaello’nun “doğada nü” figürünü dönemin bir yorumu olarak sunmak istediği bilinmektedir. Resmin özünde toplum ahlakını sorgulama kaygısı yatmakta olduğu söylenmektedir. Nitekim dönemin Fransa’sında burjuvaların çökmüş ahlaki anlayışlarını, düzenledikleri pazar pikniklerinde meşru olmayan cinsel birlikteliklerle açıkça ortaya koydukları düşünülmektedir (Krausse,2005 s.71).

Belki de bu nedenle, sıra dışı bir tasvir yöntemi kullanıldığı için resim sert eleştirilere ve tepkilere maruz kalmış, son derece ironik bir şekilde “ahlaksızlık” la suçlanmıştır. Diğer taraftan resimde Manet’nin çıplak olarak betimlediği kadın 12 yıl boyunca ona modellik yapmış olan Victorine Meurend’dır. Manet’in diğer bir sansasyonel resmi olan “Olimpia” için de aynı kadın modellik etmiştir (Şenyapılı,2003, s.20) (Resim 17).

Resim 17. Manet, Olimpia, 1863, Orsay Müzesi, Paris

Resimde çıplağın alışılmışın dışında yorumlanmasına sanat çevrelerinden ve toplumdan olumsuz tepkiler gösterilmesine rağmen sanat eğitiminde çıplak model kullanımına yönelik ilerleme kaydedilmiştir. Akademi eğitimi Seurat dönemine ve hatta 20. yüzyıla değin devam etmiştir. Akademilerde eğitim, sırasıyla önce desen ve gravürlerden kopya çalışmaları sonra önemli heykellerden desen çalışmaları ve daha sonra çıplak modelden çalışmalarla sürdürülmüştür. Son aşama atölye eğitiminin en önemli parçasıdır. 19. yüzyıl sonlarında Rusya’da Repin’in atölyesindeki erkek ve kadın öğrencilerin çıplak kadın modelden özgürce çalışabildikleri bilinmektedir (Nochlin,2008,s136-140).

Manet’yle aynı dönemde yer alan “İzlenimci” sanatçılar ise bilindiği üzere gözünü doğaya dikmiştir. İzlenimciler gerçek ışığı gerçek renkleri ve doğayı resmetmişlerdir. Fakat bir süre izlenimcilerin içinde yer alan sonraları daha farklı bir sanat anlayışını benimseyen Cezanne’nın “çıplak”larına bakıldığında ise

“çıplak” değil “çıplaklık” görülmektedir. Sanatçı, sanki bir sürü çıplak insana bakıp, kendinde kalan izlenimi bir ya da birkaç çıplakla dile getirmiştir. Bu dönemden sonra artık modelin varlığı değil, tual üzerindeki yorumlanış biçimi önemlidir (İnce,1996, s.60) (Resim 18).

Resim 18. Paul Cezanne, *Banyo Yapanlar*, 1898-1905, Philadelphia Museum of Art, Philadelphia United States,

19.yüzyılda çıplak, artık bir ön çalışma olmaktan ve resimde herhangi bir biçim, görsel bir öge olmaktan çıkıp başlı başına çözümlenmesi gereken ve yorumlanmak istenen bir konu halini almıştır. Nitekim Gauguin ressamlara “doğanın önünde çalışmayın, doğaya öykünmeyin; sanat soyutlamadır, doğanın önünde düşleyerek ondan ayrı tutun sanatı ve sonuçtan çok yaratışı düşünün” demiştir (Edgü, 1978 ,s.21). Gauguin’ in çalıştığı çıplaklara bakıldığında doğadaki renklerin ve biçimlerin, ‘sanatçının yorumu’ yla kıyaslandığında, ikinci planda kaldığı görülür (Resim 19).

Resim 19. Paul Gauguin, *Manao Tupapau*, 1892, Albright-Knox ArtGallery, Fransa

Resim 20. Pierre Bonnard, *Işığa Karşı Nü*, 1908, Sanat tarihi Müzesi, Brüksel

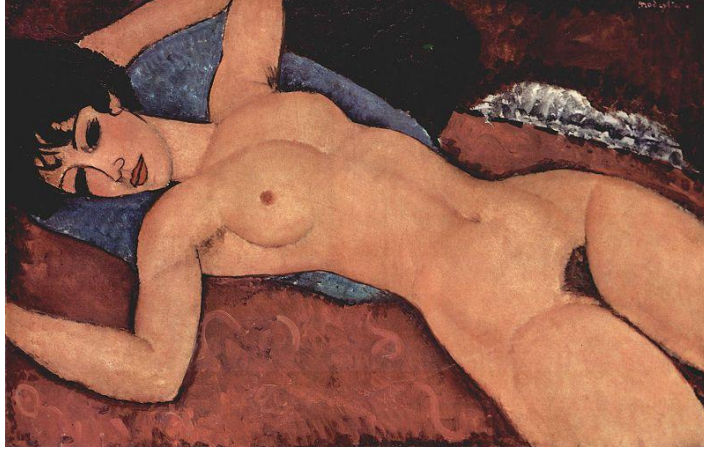
1888’de Gauguin’i takip eden ‘Nabiler’ grubu da resmin kendisini bir ifade aracı olarak tanımlamışlardır. Bonnard modellerini hiçbir zaman belirli bir pozisyonda tutmamış ve onları günlük işlerinin arasında gözlemleyerek resmetmiştir. Bu nedenle resimleri, motifini herhangi bir pozda “yakalamış” izlenimi verirler (Resim 20). Resimlerinin nesneye bağlı kalmayan soyut havası onu 19. ve 20.yy resim akımlarının tam ortasına yerleştirerek ikisi arasındaki bir bağlantı halkası

haline getirir (Krausse, 2005, s.81). 19. yüzyılın ve 20. yüzyılın sanat anlayışı iki farklı resim diline işaret etmektedir. Fakat 20. yüzyıl resmi modelden tamamen bağımsız değildir, modelin soyutlanması ve yorumlanması söz konusudur.

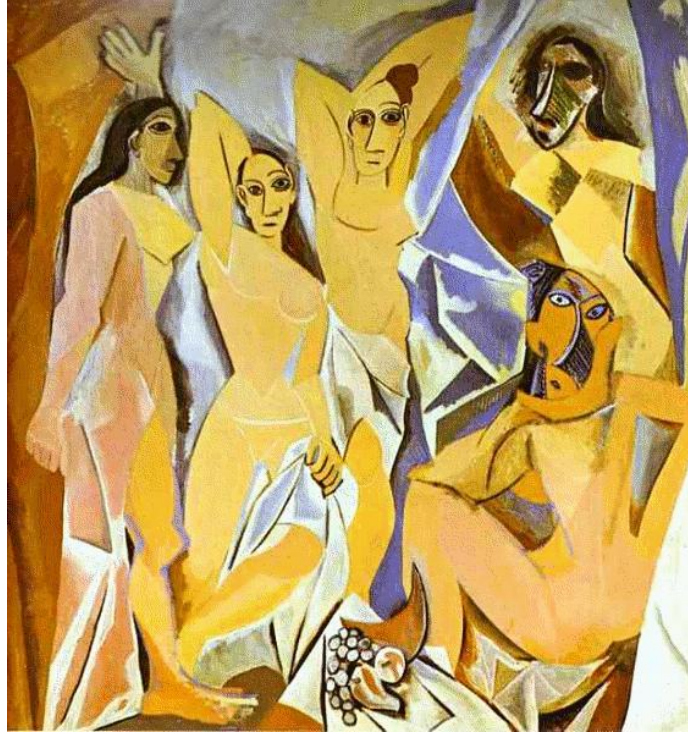
19.yüzyılda her tarzda yapılan çıplak model çalışmaları, güncel atölye çalışmasının en özgün ürünleri, sanatsal arayışın en önemli formudur. Delacroix not defterine modeliyle ilgili övgüler yazmıştır. Bazı ressamalar bir kaç çıplak modeli aynı anda birlikte çalışmak için hazır bekletmişlerdir. Rodin ve Klimpt atölyelerinde saat başı pozlarını değiştirdikleri modelleriyle çalışmalar yapmışlardır. Tüm bu çalışmalar, klasik ve romantik çalışmalardan farklı, gerçekçi bir çıplak anlayışı ve “biçimselliği” sergilemektedir (*İskender, 1993,s.81*’den akt. İnce 1996, s.62).

Resim sanatında çıplağa ilişkin yaşanan tüm bu farklı yaklaşımlar çıplağın sınırsızlığını gözler önüne sermiştir. Örneğin 20.yy’da Modigliani’nin ‘Yatan Nü’ tablosu (Resim 21) tensel bir gerçekliğe sahip olmasa da arzu doludur; Picasso’nun ‘Avignonlu Kızlar’ tablosu (Resim 22) insaniliğini yitirmiştir; Chirico’ nun ‘Hector ve Andromache’ tablosu (Resim 23) doğaüstü anıtsal bir görüntü oluşturur ayrıca Richter’in “Nü” tablosu (Resim 24) eleştirel bir tavır sergiler. Çıplağın artık olduğundan başka şeylere dönüşebilen geniş bir imge olduğu ve bu şekilde yorumlandığı gözlemlenmektedir.

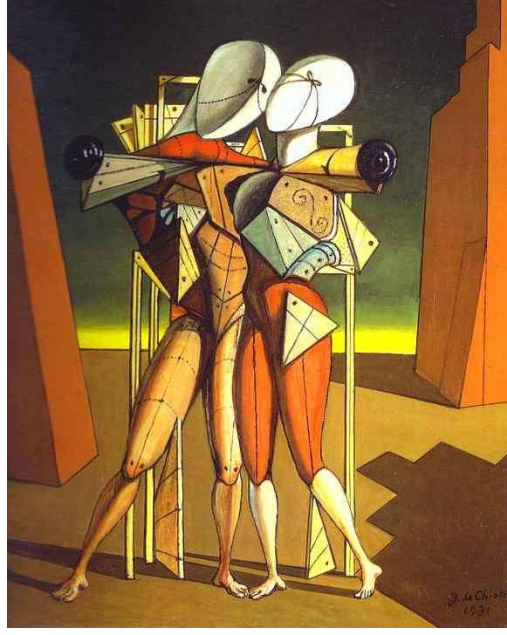
Resim sanatında yaşanan tüm bu değişimler sonucu model artık meşruluğunu kazanmıştır. Resim yüzeyinde özgürlüğünü ilan eden çıplak; kendi biçimiyle ve biçimindeki anlamıyla, hatta sonrasında genel biçiminden dahi sıyrılıp sadece anlamıyla ya da ressamın ona yüklediği anlamla günümüze değin varlığını sürdürmüştür.

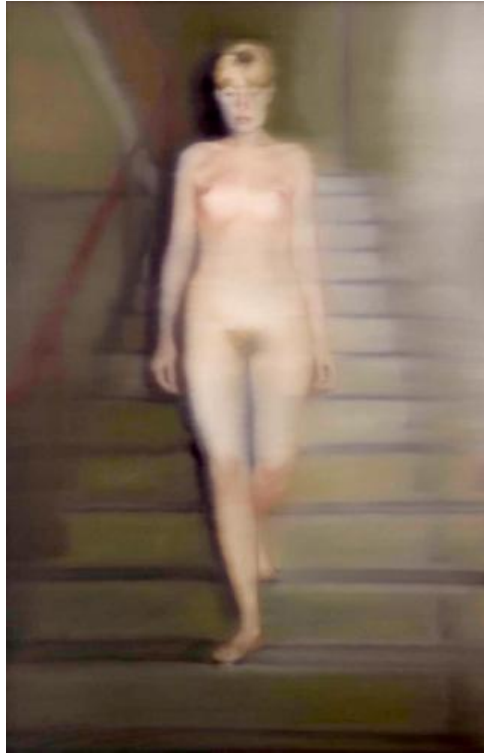
Resim 21. *Amadeo Modigliani, Kırmızı Çıplak, 1917, Sammlung Gianni Mattioli, Milano*

Resim 22. *Pablo Picasso, Avignon'lu Kadınlar, 1907, Moder Sanatlar Müzesi, New York*

Resim 23. Giorgio De Chirico, *Hector and Andromache*.. Tual Üzerine Yağlı Boya.
1917, Galleria
Nazionale d'Arte Moderna, Roma, İtalya.

Resim 24. Gerard Richter, *Ema / Merdivendeki Nü*, 1966, Ludwig Müzesi, Köln

Sanatsal çıplağın varlığı elbette Avrupa sanatıyla sınırlandırılmaz. Dünya sanatında da çıplak konu edilmiştir. Doğu sanatında eski tarihli çeşitli çıplaklara rastlanmaktadır. Konuyla ilgili inceleme ‘Doğu Sanatında Çıplak’ başlığı altında işlenmiştir.

1.1.2.2. Doğu Sanatında ‘Çıplak’ ve ‘Çıplak Model’

Çıplağın doğu sanatındaki yansımalarını ve bu yansımaların modelle ne kadar bağlantılı olduğunu incelemeyden önce ‘doğu’ derken neyin ve kimin doğusundan bahsedildiğinin belirtilmesi gerekir.

Resim alanında günümüzde de kullanılan birçok temel kavramın doğum yerinin Avrupa olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeni perspektif, model, anatomik kanonlar gibi temel kavram ve tekniklerin Avrupalı sanatçılar tarafından keşfedilmesidir. Ayrıca ‘akademi’ tarzı eğitim stili 17.yy’dan daha eski tarihlerde Avrupa’da ortaya çıkmış bir kavramdır. Bu nedenle Avrupa sanatı ve sanat eğitimi birçok ülkeyi etkilediği gibi ülkemizi de etkilemiştir. Fakat bu etkilenmeden önceki süreçte Avrupa’nın doğusunda kalan ülkelerin sanatında çıplığa ilişkin yaklaşımlar Batıdan ve birbirlerinden farklı olmuştur. Bu başlıkta Avrupa’nın doğusunda kalan Türk-İslam, Hindistan, Çin ve Japonya sanatlarında ‘çıplak’ ve ‘çıplak model’in kullanımına ilişkin bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Türk-İslam Sanatında figürün tasvir edilmesine yönelik uygulanan dini yasak o denli güçlüdür ki minyatür sanatçıların tarihi konular ve el yazmalarında dahi çoğu kez takma isimlerle resimlerine imza attıkları görülür (Elibal, 1973, s.224). Fakat buna rağmen Türk- İslam sanatında çıplaktan söz etmek her ne kadar bu yasak nedeniyle mümkün değilmiş gibi düşünülse de örneklerle rastlanmaktadır. Minyatürlerde gördüğümüz bu çıplaklar esasında bulundukları kitapların ya da anlattıkları öykünün karakterleri sebebiyle çıplaktırlar. Suda yıkanan periler gibi gerçek dışı varlıkların tasvirlerinde ya da dini kitaplarda yer alan Havva ve Adem’ in cennetten kovuluş sahnelerinin tasvirlerinde görülmektedir. Bu tasvirlerin çoğunda figürler edep yerlerinde yaprakla diğer yerleri çıplak gösterilir. Ayrıca tamamen çıplak gösterildiği tasvirler de vardır.

Enderunlu Fazıl'ın "Hutanname" ve "Zenanname" yazmalarındaki minyatürlerde kadınların bazılarının göğüsleri açıktır. Bir figürde de edep yerinin resmedildiği görülür (And, 1978, s.19-20) (Resim 25). Abdullah Buhari'nin 1728-1745 tarihleri arasında yapmış olduğu 'yıkanan kadın' tasvirindeki kadın figürü de çıplaktır. Fakat bu çıplakların varlığı bir çıplak modelin varlığını işaret etmez.

Resim 25. *Fazıl Enderuni'nin Hubanname ve Zenanname, 1728-1745, Londra, British Museum Or. 7094 ve Ist., Universite Ktp*

Hindistan sanatındaysa yapılan minyatürler gene dinle ilgili tasvirleri içerir fakat aradaki fark çok büyüktür. Çünkü Hindu dinleri ve Budizm, cinselliği kutsar ve hayatın kaynağı olarak görür. Bu durumda çıplaklık da kaçınılmaz bir hal alır. Bu sanat baştan aşağı çıplaklarla doludur. Ve yalnız çıplaklarla değil, Hint Buda ve Brahmanlık sanatında cinsel aşk, dinsel inancın öğelerinden biri olarak, düşünülebilecek tüm konumlarda, tapınakların içine dışına yontulmuş, resmedilmiştir. Hint tapınakları duvarlarının tümü sevişen insan figürü rölyefleriyle süslüdür. Buda ve Brahman dinlerinde anonim sanat özelliği gözlemlenir yani sanatçısının imzası bulunmamaktadır. Konu gene insandır ve aynı şekilde bu figürlerin çıplak olduğu görülür. Fakat Hint sanatında tüm bu figürler birer simgedir ve gene herhangi bir çıplak modelin varlığı söz konusu değildir (Edgü, 1978, s.19-20).

Çin resim sanatı bambaşka bir şekilde kendini gösterir. Figürden çok şiirsel anlatım tarzıyla ve çoğunlukla bir şiirin de eşlik ettiği su, dağ ve ağaçlardan oluşan mistik peyzaj resimleri görülmektedir. Bunun nedeni ise kendilerini dine adanmış sanatçıların belirli bir dersi öğretme ya da sadece süsleme amacıyla değil, derin düşünme için malzeme sağlama amacıyla suların ve dağların resimlerini yapmalarıdır. Ayrıca Çin sanatında, halkın Budizm inancını benimsenmesiyle birlikte Buda ve çevresindeki rahiplerin, çilekeşlerin gerçeğe son derece yakın heykelleri yapılmıştır. Bu heykellerin şaşırtıcı doğruluğu izleyiciye bunların gelişigüzel yapılmadığını, kesin olmamakla bir modelin var olabileceğini birlikte düşündürür (Resim 26) (Gombrich, 2004, s.150). Fakat bu heykellerin çıplak olmadıklarını belirtmek gerekir.

Resim 26. *Bir geniş başı, 1000 dolayları, Fuld Koleksiyonu, Frankfurt*

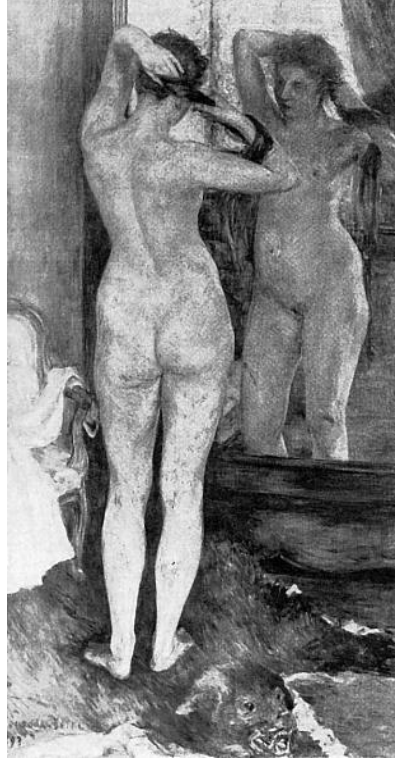
Japon sanatının Çin sanatından pek farklı bir görsel sunmadığı düşünülse de muhafazakar bir kültür yapısı sergileyen bu iki ülke için, pornografik konulu resimlere ve çıplak figürlerin bolca görüldüğü resimlere rastlanmaktadır. Bu pornografik resimlerde çeşitli cinsel birliktelik anlarının tasviri ve röntgencinin hamamda yıkanan kadınları gözetlemesi gibi konular işlenmiştir.

Hamam tasvirlerinde kadınların edep yerlerini bacak duruşlarıyla veya havlularıyla kapattıkları görülür (Resim 27) Bu durum pornografik amaçlı olmayan başka hamam tasvirlerinde de böyledir.

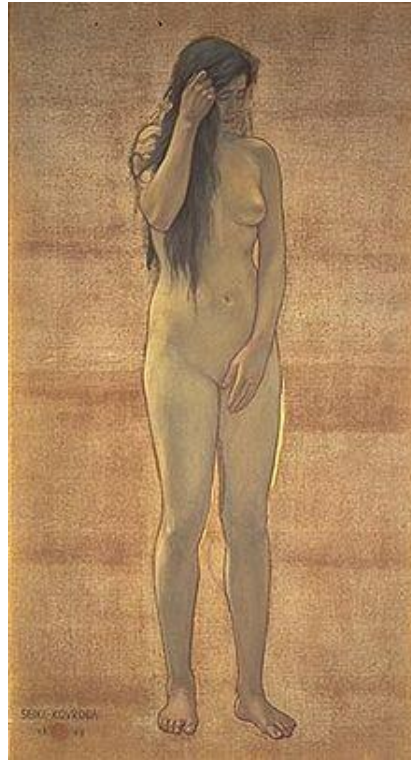

Resim 27. Utamaro Kitagava, *Kadınlar Hamamı*, 18.yy

Bu resimlerdeki figürlerin illüstratif bir anlatımla gerçekçi olmayan anatomik duruşlarıyla modelden çalışılmadığı anlaşılır. Avrupalı bir gözlemci 19.yy' ın sonuna doğru sanat galerilerindeki ilk çıplak resimleri gören Japonların bunları çok garipsediklerinden ve hatta tablolara bakıp bakıp gülüştüklerinden bahseder (Duerr, 1999, s.106). 1893 yılında Kyoto'da Meiji Topluluğu' nun bir resim sergisinde Seiki Kuroda' nın Paris'te yaptığı "Sabah Tuvaleti" adlı tablosu görülür görülmez yasaklanır (Resim 28). Yasaklanmasındaki en büyük etken ise resimde çıplak figürün aynadaki yansımasında edep yerindeki kılların görünmesidir. Zira 1899'da gene aynı ressamın ait olan "Triptycon" resminin, cinsel bölgeleri gösterilmeyen üç kadının çıplak olmalarına karşın daha az tepki aldığı görülmüştür (Resim 29) (Duerr, 1999, s.106-s.113).

Resim 28. Kuroda Seiki, 'Sabah Tuvaleti'

Resim 29. Kuroda Seiki, 'Trypticon' resminde ayrıntı, 1900, Kuroda Memorial Hall, Tokyo

Özetlemek gerekirse doğudaki sanatçıların modeli önce izleyip sonra zihinlerindeki resmettikleri düşünülmektedir. Genelde Doğu'da kılavuz niteliğinde, çalışmanın yapılışıyla eş zamanlı bir çıplak model kullanımı söz konusu değildir.

Türk- İslam Sanatı tarihi disiplin olarak yukarıda bahsedildiği gibi Avrupa Sanatı disiplinlerinden farklı bir yol izlemiştir. Türk sanatında Avrupa etkilerinin görülmeye başladığı dönemde çıplak modelin de kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Konuyla ilgili bilgi 'Türk Resim Sanatında ve Sanat Eğitiminde 'Çıplak' ve 'Çıplak Model' başlığı altında verilmiştir.

1.1.3. Türk Resim Sanatında ve Sanat Eğitiminde 'Çıplak' ve 'Çıplak Model'

Türk Resim Sanatında figür tasvirlerine en çok minyatürlerde rastlanır. Minyatürler Geleneksel Türk Sanatı başlığı altında incelenebilir. Bu çalışmanın konusu açısından bakıldığında çeşitli minyatür örneklerinde çıplak insan tasvirlerine rastlanmaktadır (Resim 30). Fakat görsel sanatlar alanında çıplak model kullanımı Avrupa Sanatında yoğun bir şekilde kullanıldığı için bu araştırmada Batı sanat anlayışının benimsendiği süreçteki Türk resim sanatı ve eğitimi temel alınmıştır. Ayrıca yapılan kaynak taramada, Türk Resim Sanatında çıplak model kullanımının Türk sanat eğitiminin gelişimiyle eş zamanlı ve hatta sebep sonuç ilişkisi içinde olduğu görülmüştür. Bu nedenle ilk sanatsal resim eğitimi veren Sanayi-i Nefise Mektebi, çıplak modelin ilk kullanıldığı kurum olarak da araştırma açısından önemlidir.

Resim 30. Hüseyn Fazıl Enderuni, *Hamamda Yıkananlar*, *Zenanname*, 18.yy

Başlangıçta çeşitli sebeplerden dolayı minyatüre nazaran ‘boyutlandırılmış’ olarak niteleyebileceğimiz Avrupa anlayışındaki resim tekniği Osmanlı resim sanatında uygulanmamıştır. Bilindiği gibi Fatih Sultan Mehmet, İtalyan ressam Gentile Bellini’ye portresini 15. yüzyılda yaptırmıştır. Buna rağmen batı anlayışında resim geleneğinin ancak 18.yy’da dikkat çekebildiği görülmektedir. Avrupa Rönesans, Reform hareketlerini ve sanayi devrimini ard arda yaşamıştır. Bu oluşumların hümanist ve nesnel doğa gözlemine dayalı bakış açısı, bilimsel ve sanatsal alanda önemli gelişmeler sağlamıştır. Bu gelişmeler Avrupa sanatının öne çıkmasını ve izlenmesini sağlamıştır. Osmanlı toplumu da bu gelişmelerden etkilenmiştir. Öncelikle teknik ve askeri konularda değişime uğramış fakat sanatsal ve kültürel alanda değişim ve gelişim sağlaması 19.yüzyılı bulmuştur (Ayan, 2008, s.14-16).

Harbiye ve Askeri İdadi Mektebi’ndeki ilk sanat dersleri, daha çok mesleki bir amaçla programda yer almış olsalar bile, bugün ulaşılan seviyenin ilk hareketleri olması bakımından önemlidir (Baykuş, 2008). İstanbul peyzajlarının askeri alanda kullanılmak için yapılması yani belgelemeyi amaçlaması, minyatüre yakın bir

mantıkla icra edildiklerini düşündürmektedir. Oysa nü resmin Avrupa’da bu zaman diliminde sanatsal amaçlar güdülerek yapıldığı bilinmektedir. İlk nü resim birçok kaynakta Osman Hamdi’ye ait olarak gösterilmektedir. Fakat gerçekte ilk nü, sanat eğitimi devlet desteğiyle Paris’de görmüş olan asker ressamlardan Süleyman Seyyit Efendiye aittir. Fakat nü çalışmalarından hiç biri bugüne çeşitli sebeplerden dolayı gelememiştir. O dönemde bu tür eserlerin yapılması ve sergilenmesi yasak olduğundan dolayı kimseye göstermediği ve vermediği anlaşılmaktadır. Bu resimlerden sadece bir tanesi Celal Esat Arseven’in “Türk Sanat Tarihi” kitabında yayınlanmış bir fotoğrafın fonunda görülmekte olduğu söylenmektedir (Ayan, 2008, s.26-27).

Sanayi-i Nefise’ nin Osman Hamdi Bey tarafından 8 Mart 1883 de kurulmasından sonra sanat eğitimi artık askeri kimliğinden sıyrılıp sivillere eğitim veren ve daha sonrasında sivil eğitmenlere sahip bir ortama kavuşmuştur. Bu okul, 1927 sonuna kadar Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi adı altında eğitim vermiş, 1927-1928’de Sanayi-i Nefise Akademisi, daha sonra da Güzel Sanatlar Akademisi olarak anılmıştır. Zaman içinde birkaç defa daha isim değiştirmiş, günümüzde Mimar Sinan Üniversitesi olarak eğitime devam etmektedir. 1 Kasım 1914’de ise Mihri Müşvik Hanım müdürlüğünde İnas Sanayi-i Nefise Mektebi açılmıştır. Fakat erkek ve kızların aynı binada ders görmeleri 1926 yılında şu anki Mimar Sinan Üniversitesinin kullandığı binaya taşınmasıyla mümkün olabilmıştır (Özsezgin, 1998, s.13).

Çağdaşlaşma sürecinde Türk resim sanatı da kendini yenileme ihtiyacı hissetmiştir. Türk resminde modern olarak nitelenen dönem Osmanlı’nın geç döneminden başlayan ve Cumhuriyet’le birlikte devam eden bir süreçtir (Özsezgin, 1998, s.9). Bu dönemden önce yapılan resim örneklerinde öncelikle canlı çıplak modelden bahsetmek olanaksızdır. Eski minyatür örneklerine bakıldığında çıplak kadın ve erkek figürlerin sınırlı bir gözlemle yapıldığı anlaşılır fakat bunların bir model desteğiyle yapılmadığı, alışlagelmiş bir şablona göre yapıldığı düşünülmektedir. Resim eğitimi Avrupa atölye sistemi örnek alınarak yapılmak istendiğinde çıplak modelden çalışmanın doğal ve mutlak bir ihtiyaç

haline geldiği görülür. Çıplak modeli kullanmak bu dönem sanatçısı için kolay olmamıştır. Birçok engeli aşmak gerekmiştir. Bunu başarabilmek için gösterilen çaba, konuyu ne denli önemsediklerinin göstergesidir. Çıplak sorununun çözümü Türk resmi için ‘çağdaş biçim özgürlüğü’ nü de sağlama yolunda atılmış bir adım olmuştur (Tansuğ, 1999, s.122-124).

Bu durumda nü resmin öncüleri, özgürlüklerin son derece kısıtlı olduğu bir ortamda ‘çıplak’ çıplak model kullanarak resim yapmaları son derece cesur bir davranıştır. Çünkü bahsedilen öncü sanatçıların bulunduğu ortamda Osmanlı resmi artık teknik boyutu aşma yolunda, daha sanatsal kaygılar edinmeye başlasa da akademi dışında durum böyle değildir. Birçok çıplak model kullanımı girişimi tepkilerle karşılaşmış fakat nihayetinde olumlu sonuçlanmıştır.

Sanayi-i Nefise Mektebi Batı akademilerinin eğitim anlayışını benimsemiş bir kurum olarak figüre önem veren ve bu anlamda temel bilgilerin edinilebilmesi için gerekli olan model kullanımı konusunda öncülük etmiştir (Ayan, 2006, s.77). Diğer taraftan ‘ilk çıplak model’in kullanılış tarihine ilişkin kesin bir yargıya rastlanmamıştır. Çeşitli kaynaklarda farklı tarihler verilmektedir. Baykuş (2008) makalesinde ilk çıplak model olarak Zaro Ağa’yı gösterir. Zaro Ağa’dan sonra bilinen diğer bir çıplak model, Arnavutköylü Sandalcı Hristo’dur. Arnavutköyü Rum Kilisesi Yangın Sandığı uşaklarından olan Hristo; Sanayi Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi) resim bölümünün ilk çıplak modellerindendir. On dokuz- yirmi yaşlarındayken 1908 ders yılında devamlı olarak mektebe gitmiştir ve ücret karşılığı modellik yapmıştır. Nazmi Ziya 1906 yılında pehlivanlardan peştamallı peştamalsız çalıştıklarını belirtirken, Adnan Çoker o döneme ait hiç örnek olmadığını altını çizmektedir. Bulunan örneklerin 1908-1909 yıllarına yani Meşrutiyetin başlangıç dönemine ait olduğunu söylemektedir. Dönemin atölye hocası Osman Hamdi 1910’da hayatını kaybetmiştir. Osman Hamdi dönemine ait atölye eğitiminde çıplak modelin pek rahat kullanılmadığı belirtilmektedir (Gezgin, 2003, s.141-s.142). Osman Hamdi dönemi, ne erkek ne de çirkin kadın çıplak modelin olmadığı dönemler olarak anlatılmaktadır. Bu dönemde Hikmet Onat ve dönemdaşları bu durumdan sıkılıp atölyeye bir Çingene kızını

getirmişlerdir fakat bunu öğrenen Osman Hamdi'nin Türkiye'de böyle bir çalışmanın yapılamayacağını ancak yurtdışına çıktıklarında çalışabileceklerini söylediği aktarılmaktadır (Berk-Özsezgin, 1983, s.18-19).

Bu dönem içerisinde diğer taraftan 1914 yılında kızlar için sanat eğitimi veren İnas Sanayi-i Nefise Mektebi açılmıştır. Müdiresi Mihri Müşvik döneminde büyük ilerleme kaydedilmiştir. Mihri Müşvik'in Türkiye'de başlattığını olaylardan biri ilk kez çıplak kadın modeli kız atölyesine getirmesidir. Mihri Müşvik atölyeye kadınlar hamamından, bu konuda çekingen olan Türk hanımların yerine, daha cüretkâr olabilen Rum ve Ermeni hanımlarını model olarak getirmiştir. Çıplak erkek model sorununu, Arkeoloji Müzesi'ndeki torsoları kullanarak çözümlmeye çalıştığı bilinmektedir. Mihri Müşvik bu konuda yapılan itirazları, torsoların beline peştamal bağladığını söyleyerek geçiştirmiştir. Sanayi-i Nefise Mektebi'nde olduğu gibi, İnas Sanayi-i Nesife Mektebinde de giysili erkek model kullanılmıştır. Fakat bu modeller mümkün olduğu kadar yaşlı kişilerden seçilmiştir. Bu yolda 150 yıldan fazla yaşamış dünyaca bilinen Zaro Ağa da atölyeye aynı amaçla getirilmiş; fakat kızlar bu sorunu alay konusu etmişlerdir. İstanbul'da çıplak kadın modellerin artması ve giderek Sanayi-i Nefise' ye kadar ulaşması 1917 ve sonrasında. Bu modellerin 1917 Rus ihtilali üzerine ülkelerinden ayrılan, paraya muhtaç kadınlardan oluşması dikkat çekicidir. Giderek Türk kadınları da modellğe çekinerek de olsa başlamışlardır. Ayrıca doğum tarihleri 1890-1910 arasında olan ressamların kendilerine modellik etmeleri için eşlerini ikna ettikleri bazılarının anılarında yer almaktadır (Tansuğ,1999, s.137-138).

Çıplak model kullanımına ilişkin olanakları ancak yurt dışında elde edebilen sanatçılar yurt dışına çıkmak için çaba göstermişlerdir.1909 yılında Meşrutiyetin ilanı vesilesiyle açılan yarışmayı kazanan Hikmet Onat, İbrahim Çallı ve Ruhi Arel sanat eğitimi almaları için Paris'e gönderilmiştir. Nazmi Ziya kendi imkanlarıyla, Avni Lifij ve Feyhaman Duran ise burs alarak Paris'e gitmişlerdir. 1910–1914 yılları arasında süren çalışmaları Birinci Dünya Savaşının patlak vermesiyle sona ermiştir (Berk, Özsezgin, 1983, s.19). 1914 Kuşağı ile birlikte

çıplak modelden çalışmalar yapılmaya başlanmış ve hatta bunların sergilendiği de görülmüştür (Pehlivanoğlu, 2010, s.37). Türkiye’de 1909-1914 yılları arasında yurt dışında eğitim gören öncü sanatçılarımızdan bu yana çıplak modelden desen ve resim çalışmaları geleneği devam etmektedir (Pekmezci, 2003, s.130).

1917’den sonra Sanayi-i Nefise’de çıplak modelden çalışmalar yapıldığını öğrenen fanatik dindar çevreler, olayı çok büyük tepkiler ile karşılamışlardır. Tansuğ’un (Tansuğ,1999,s.138-438) alıntıladığına göre Niyazi Berkes ‘Türkiye’de Çağdaşlaşma’ kitabında Şeyhülislam Mustafa Sabri’nin çıplak modelle ilgili saldırıları konusunda şöyle yazmaktadır:

“Güzel Sanatlar Okulunda resim derslerinde bir çingene kızının “ tabii şekli” ile model olduğunu öğrendiği zaman efendinin hiddeti son derecesini bulmuştu. Bu konudaki yazısında şöyle diyor: ‘Birkaç iyi yanlarının hatırı için Avrupa’dan aldığımız kötülüklerden bir tanesi de şu insan vücutlarının resmini ve fotoğrafını çekmek rezaletidir. İş fotoğraf çekmekle başladı. Şimdi kadınların çırılçıplak vücutlarının resmini yapmaya kadar vardı.’

Tüm bunlara rağmen diğer taraftan yurda dönen sanatçılarımızın döndükleri sene yani 1914’te Resim ve Heykel Müzesinde açtıkları sergide İbrahim Çallı’nın iki büyük nü resmi de yer almış, önceleri büyük bir şaşkınlıkla karşılanmış daha sonrasında ise duruma alışılmıştır (Berk ve Özsezgin, 1983, s.25–28). Böylece ülkemizde ilk kez ‘nü’ sergilenmiştir. Bir bakıma İbrahim Çallı bu cesaretiyle halkın tepkisini ölçmüş daha sonraki yenilikler için zemin hazırlamıştır.

Nitekim 1928 tarihli İbrahim Çallı atölyesinde çekilen bir fotoğrafta çıplak modelin öğrencilerle birlikte poz bile verdiği görülmektedir. Yapılan tüm bu yenilikler sayesinde ‘canlı’ ve ‘çıplak’ modelin önemi anlaşılmış akademinin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. 17.yy’da Avrupa’da ki Akademiler döneminde uygulanan eğitim stiline benzer bir şekilde bir eğitim sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Mehmet Güleriyüz, 1960 yıllarına değin akademinin eğitim programında öğrencilerin, on beş gün karakalem torso çizip, sonra bir yıl boyunca çıplak modelden etüt yaptıklarını, sonra renge geçilebildiklerini

belirtilmektedir (Ayan, 2006, s.14-18). Bahsedilen seviyeye gelene değin nüresmin etüt olarak algılanışından sanatsal bir ifade biçimi olarak algılanışına doğru bir gidişat gözlemlenmiştir.

Cumhuriyete doğru uzanan süreçte Nazmi Ziya, Namık İsmail, Hikmet Onat, Feyhaman Duran gibi sanatçılarımızın artık akademik etüt niteliğini aşmış, özgün çıplak figür kompozisyonlarıyla karşılaşırız (Ayan, 2006, s.77).

Çıplak modelin ülkemizdeki gelişimi, yapılan araştırmadan da anlaşıldığı gibi neredeyse Sanayi-i Nefise'nin gelişimiyle eştir. Sanayi-i Nefise'nin zamanla gelişmesi ise ülkenin sanat eğitime verdiği önem ve konuyla ilgili gelişim sağlayacak eğitim politikalarıyla mümkün olmuştur. Sanat eğitimi konusunda sağlanan birçok gelişmenin Cumhuriyet döneminde olduğu bilinmektedir.

Cumhuriyet'in kurulduğu yıllarda sanat eğitimi konusunda Avrupa Sanatını örnek alan bir yol izlendiği ve bu yolda bazı değişiklikler yapıldığı gözlemlenmektedir. Yurt dışından yabancı uzmanlar getirilmiş ve ülkedeki eğitim durumuyla ilgili görüşleri ve önerileri istenmiştir. Bu konuda hazırlanan rapor doğrultusunda iyileştirmeye gidilmiştir (Altınkurt,2005, s.3). Dewey, Leipzing, Parker, Steihler gibi uzmanlar tarafından yapılan araştırmanın sonucu olarak gelen öneriler genel olarak; sanat eğitiminin yaygınlaştırılması, akademinin güçlendirilmesi ve sanat eğitimi verecek bireylerin yetiştirilmesi doğrultusunda olmuştur. Bu amaçlara uygun olarak okullardaki sanat dersleri artırılmış, akademinin yerleşimi değiştirilmiş ve sanat eğitimi konusunda uzmanlaşma sağlayabilmek için 1927 yılında Akademide 'Resim Öğretmenliği kursu' açılmıştır. Daha sonrasında 1932'de Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde Resim- İş Bölümü açılmıştır.

Ulaşılabilen kaynaklarda çıplak modelin Anadolu'da açılan eğitim kurumlarında kullanılıp kullanılmadığına ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Akademi eğitiminin Avrupa'ya dönük tavrı, yurt dışından çağırılan eğitimciler ve eğitim için yurt dışına gönderilen öğrencilerin çokluğundan anlaşılmaktadır. Fakat Anadolu'da açılan sanat eğitimi kurumlarının çoğunlukla geleneksel bir anlayış benimsedikleri belirtilmekte ve hatta geleneksel tavrındaki sanatçıların akademi

mensuplarını “Avrupa özentisi” olmakla suçladıkları da söylenmektedir. Ülkenin sanat eğitimi politikası ‘ulusal bir sanat yaratma, ulusal olan sanatın çağdaş olmasını sağlama, ulusal çağdaş sanatın oluşması için çalışma’ şeklindedir. Bu amaç için çabalayan Müstakil Ressamlar Birliği, D grubu ve Yeniler Grubunun etkinlikleri devlet tarafından desteklenmiştir (Altınkurt,2005, s.4).

Bu dönemde farklı sanat anlayışında gruplar oluşmaya başlayıp konuya değişik yaklaşımlar da gösterilmiştir. Döneme ait birçok nü göz ardı edilemeyecek sayıdadır. Bahsi geçen nü resimlerin ifade olarak Çallı Kuşağından bu yana aradan geçen zamana karşın Avrupa resimlerindeki nülerden farklı bir havada olduğu söylenmektedir. Edgü, (1978, s.20) konuyla ilgili çıplağın sadece bir etüt şekli olarak algılanıp, çıplaklığın bir yorumu olarak ortaya konulmadığından bahsetmekte ve bu durumun çıplağa pek de geçit vermeyen geleneksel tavrın etkisinde kalınması sebebiyle oluştuğu tespitinde bulunmaktadır. Örnek olarak Turgut Zaim’in şu sözlerine yer vermiştir; *“Çıplağın üzerinde fazla durmayışım modeli daima anatomik yönden ele alışımından ileri geliyordu”* (Edgü, 1978, s.20).

Dönemin sanat ortamında çıplağın konumu da zamanla değişmiştir. 1960’lı yıllardan sonra Türk resim sanatında ve sosyal yaşamda çıplaklık, özellikle kadın çıplaklığı Pop-Art ile birlikte popüler bir şekilde alınıp satılabilen bir mal gibi kullanılmaya başlanmıştır (İnce, 1996, s.83). Bu durum kadın bedeninin metalaştırılması açısından doğru bir yaklaşım olarak görülemez fakat aynı zamanda sanatsal çıplaklığa karşı yapılan sansür ve olumsuz tepkileri onaylamayı da gerektirmemektedir. Çıplak’ın resimlerdeki tarihini incelerken gözlemlenen sonuç; sanatın ancak özgür ortamlarda gelişip, öncü misyonunu gerçekleştirebileceğidir. Sanat anlayışlarının birçoğunun temelinde sanatçının kendini özgür ifade etme isteğinin yattığı görülmektedir (Elmas, 2006, s.281). Oysa sanatçılara hem devlet tarafından hem de toplum tarafından kısıtlama ve baskılar uygulanmaktadır. Erbay (1997, s.189) kitabında 1980’lerden önce sanatsal kuruluşların organizasyon ve personel yönetimi açısından geleneksel bir yaklaşımla yönetildiğini ve etkinliklerin gerçekleştirilmesinden ziyade, bütçe, personel ve yönetimle ilgilenmeyi tercih ettiklerini ifade etmektedir.

1970’lerde Gürdal Duyar’ın İstanbul’u çıplak bir kadın figürü olarak yorumladığı ‘Güzel İstanbul’ heykeli, yapıldığı dönem tepkiler almış, bulunduğu yerden kaldırılmıştır. Dönemin sanat ortamının Sanayi-i Nefise’nin kuruluş yıllarındaki tavırdan çok da farklı olmadığı anlaşılmaktadır (Resim 31).

Resim 31. Gürdal Duyar, Güzel İstanbul, 1973

Plastik sanatlar önce kendi propagandasını iyi yapmalı ve kendi gerekliliğini ortaya koymalıdır. Devletlerin sanat politikası, sanatı idare etme yönünden çok, onun korunması şeklinde olmalıdır... Çoğu kez sanat; politikacıların kullanmakta, yasaklamakta veya desteklemekte kendilerini haklı gördükleri bir alan haline gelmiştir. Hatta politikacılar, sanat uzmanı gibi davranarak, sanat yapıtlarına...kendilerince değer biçmeye sanatı kendi sosyal yada ahlaki değerlerine göre sınıflamaya kalkmışlardır. Bir galeride açılan serginin ardından, çıplak figür bulunan resimlerin toplatılması, tiyatrolara ve sanata yapılan desteğin en aza indirilmesi, parklarda bulunan heykellerin parçalanması gibi gazete kupürlerindeki haber başlıkları da bu örnekleri artırabilir (Erbay, 1997, s.186-187).

Tüm bu olumsuz gelişmelerin yanı sıra Türkiye’de sanat ortamı etkinliğini devam ettirmektedir. Dünyadaki gelişmelerden etkilendiği gibi kendi sanat dilini

oluşturma çabasını da sürdürmektedir. Sanatta yeni yaklaşımların yanı sıra geleneksel tavrı devam ettiren birçok Türk sanatçı yer almaktadır. Ayrıca tüm dünyada figüratif resme bir dönüş yaşanmakta ve figüratif resim tekrar önem kazanmaktadır. Kavramsal ve avangart sanat (1970’ler) anlayışı sanatın içeriğini karmaşıklaştırmaktadır. Fakat bir taraftan figüratif resim de yükselmeye başlamıştır. 1980’lerde sanat, tuval ve figüratif resme geri dönmüş onun anlam ve içeriğini yeniden ele almıştır (Ceylan, 1999, s.65-66).

Aynı durum “1968 Kuşağı” olarak da bilinen, Mehmet Güleryüz, Alaettin Keskin, Burhan Uygur, Neş’e Erdok, Komet, Utku Varlık gibi isimler için de geçerlidir. 1970’li yıllarda bu sanatçılar figüratif çalışmalarıyla bireysel ifadelere geniş bir alan tanıyarak özgün işlerin ortaya çıkmasına yardımcı oldukları görülmektedir. Adı geçen sanatçılar eēitimlerinde çıplak modelden çalışmışlardır. Bu sanatçılar, kendilerinden önceki figüratif ressamlardan farklı olarak figüre kendi özgün bakış açılarıyla yaklaşmışlardır. Resimlerinde oēunlukla deformasyon uygulamışlardır. Konu olarak günlük hayattan sahneleri, fantastik düşleri ve toplumsal eleştiriye yer veren mizahi anlatımları tercih etmişlerdir. Bu durum Türk sanatında bir özgürleşme sürecini işaret etmektedir (Dben ve Yıldıız, 2008, s.23-24).

Günümüz Türk sanatında dünya sanatında olduēu gibi sanatçının kendi bedenini kullandığı da görülmektedir. rneēin İpek Dben, Kayıt II isimli resminde oēaltılmıř çıplak kadın figürlerini “kendi” bedeninden yola çıkarak çizmiştir (Dben ve Yıldıız, 2008, s.184) (Resim 32). Bu durum göstermektedir ki insan bedeninin resmedilmesinde çıplak model kullanmanın ötesinde gerekirse sanatçı kendi bedenini dahi kullanmıştır.

Resim 32. İpek Düben, *Kayıtlar ve İzler Serisi, Kayıt II, 1991*

Sanat eğitimcilerinin günümüz sanat ortamından uzak olmaları sağlıklı bir durum olarak düşünülmemektedir. Sanatın başlangıcından günümüze kadarki süreçte insan bedeninin çıplak ya da giyinik her daim yer aldığı görülmektedir. Bunun ifade ediliş biçimi kimi zaman tual resmiyle kimi zaman bir performansla olmaktadır. Bu nedenle yalnızca anatomik doğruluğa ulaşma kaygısı değil sanatsal çerçevede doğru değerlendirmeler yapabilmek için de çıplak modelden çalışmak sanat eğitimsel bir gerekliliktir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin “çıplak model” kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Belirlenen bu genel amaca temel olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde okuyan öğrencilerin, lisans öncesi ve lisans eğitimi döneminde çıplak model kullanımına ilişkin yaşantıları nelerdir?
2. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde okuyan öğrencilerin çıplak model kullanımına ilişkin görüşleri;
 - Cinsiyete,
 - Sınıf düzeyine,

- Yaşlarına ve
- Mezun oldukları lise türüne göre farklılık göstermekte midir?

3. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde okuyan öğrencilerin çıplak model kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Sanat eğitiminde modelden çalışma tüm plastik sanatlar disiplininin temelini oluşturur. Bu nedenle başlıca ders materyali ‘model’dir. ‘Çıplak model’in gerekliliği ise yapılan literatür taramasında karşımıza çıkan örnekler ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır.

2004 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Akademisi’nin düzenlemiş olduğu Aydın Ayan’ın bir projesi olan ‘Canlı Model Kullanımının Sanat Eğitimindeki Yeri’ başlıklı paneli, çalışmamızın önemli kaynaklarından biri olmuştur. Söz konusu panelde konuşmacı olan Adnan Çoker bir anısında kendisine ekonomik nedenlerle modelin kaldırılmasını öneren meslektaşlarına “Atölyede model bir ansiklopedidir” diyerek karşılık vermiş ve modelin önemini vurgulamıştır (Ayan, 2006,s.27).

Araştırmanın problem kısmında anlatıldığı şekliyle gelişen ‘sanat eğitiminde çıplak model kullanımı’ zaman içerisinde birçok tepkilere ve sansürlemelere maruz kalmıştır. Fakat sanatın dijital ortamlara taşındığı, post-modernizmin yaşandığı günümüzde, böylesi temel bir eğitim gereğinin ülkemizde hala tepki görmesi ciddi bir soruna işaret etmektedir. Tarih boyunca sanatın gelişim evrelerine bakarsak, sanatın özgür ortamlarda gelişeceği ve medeniyete öncülük etme misyonunu tam olarak yerine getirebileceği söylenebilir. Bu konuda ülkemizde yaşanan sorunlar basında yer aldığı kadarıyla aşağıda örneklendirilmiştir.

Gürdal Duyar’ın ‘Güzel İstanbul’ heykeli yapıldığı dönem tepki almıştır. Cumhuriyet’in 50. yılı sebebiyle yapılan heykelde İstanbul, çıplak bir kadın figürü olarak yorumlanmıştır. Sonrasında bu heykel müstehcen bulunduğu için Kadıköy’den kaldırılmış, ücra bir parkta bakımsızlığa terk edilmiştir (Demirkaya,

29 Mart 2000). 2006’da Marmara Üniversitesi Resim –İş Eğitimi bölümü öğrencileri nü resim yaptıkları gerekçesiyle saldırıya uğramış ve dört kişi bıçaklanmış, heykeller kırılmış resimlere zarar verilmiştir (Saymaz, 31 Mart 2006). 2001 yılında Enis Batur’un “Elma-Örgü teknikleri üzerine Bir Roman Denemesi” adlı kitabı; kitabın iç kapağında yer alan Courbet’in nü resmi nedeniyle yasaklanmıştır (Fişekçi, 2008, s.40-41). Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı’nın sanat galerisinde sanata yine sansür uygulanmıştır. Çayyolu Platformu gönüllülerinin, ressam Sema Sanal öncülüğünde yaptığı “nü” resimleri, galeri yönetimi tarafından sergiden kaldırılmıştır (Nü Tablolara Protokol Sansürü, 18 Temmuz 2008). İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencileri eğitim-öğretim yılı başından beri yaşanan çıplak model sıkıntısını ‘nü’ modelle protesto etmişlerdir. Protestoya katılan model konuyla ilgili düşüncelerini şöyle aktarmıştır;

“her geçen sene modellik yapma sürem azaltıldı. Özellikle bu sene okulda model çalışması gerçekleştirilemedik. Öğrencilerin dilekçelerine karşın yönetim duyarız kaldı. Son dört yılda bakış açısındaki değişiklik dikkat çekici. Bu sadece İzmir’de değil, Türkiye’nin pek çok kentinde canlı modellerin yaşadığı büyük bir problem haline geldi” (Bektaş ve Arpaşın, 22 Mayıs 2010) (Resim 33)

Resim 33. Model Sıkıntısına Siyah Bantlı ‘Nü’ protesto

Bu haberlerden anlaşılabacağı gibi nü resim ve yontuyla ilgili ve çıplak model kullanımıyla ilgili yaşanan bu tepki ve baskılar Türkiye’de özgür bir sanat ortamı olmadığını göstermektedir. Oysa sanat herhangi bir kısıtlamayı, tabuyu benliğinde bulundurmamalıdır. Çıplak modelin kullanımının ve dolayısıyla nü resmin, çıplaklığın cinsellikle olan bağı nedeniyle kötü yönde eleştirilmesi sanata getirilen yeni bir sınır olarak da değerlendirilebilir. Baynes (2002, s.124) pornografi, estetik olarak kötü ya da kültürel olarak önemsiz olduğu söylenemez demektedir.

Rönesans döneminde çeyiz sandıkları içlerinde saklanan ve özellikle kadınların kendi kimlikleri dışında resmedildikleri tüm nü resimlerin dönemlerine göre pornografik olduğu söylenebilir. Fakat bu sebeple tüm sanat tarihi nülerini kötülemek yanlış olur. Bu konuda yapılacak en büyük eleştiri ancak, kadın vücudunun imge olarak yıpratılması ve erkek egemen bir izleyici kitlesinin emrine sunulmasıdır. Fakat araştırma çerçevesinde çıplak model kullanımı sadece kadın model eksenli düşünülmemiştir. Bu çalışmada çıplak model kadın ve erkek modellerin her ikisini de kapsamaktadır. Araştırmanın en genel amacı öğrencilerin sanatta ifade özgürlüğünün sağlanmasına ve bu konuda karşılaşmış olabilecekleri sorunlara ilişkin görüşlerini belirleyerek durum tespiti yapmaktır.

Sanat tarihi, ifade özgürlüğünü içinde barındıran ve bunun için mücadele eden sanatçılarla doludur. Türkiye’de ise özgürlüğün kısıtlanması sadece çıplak model kullanımıyla ilgili değil siyasi açıdan da karşımıza çıkmaktadır. İbrahim Balaban’ın Mayıs 1969’da açtığı sergisi siyasi sebeplerden dolayı bir grup tarafından basılmış bazı resimleri parçalanmış, bazıları ise alıp götürülmüştür. Ressam, bu olay üzerine ‘hayatının korunması’ için ilgililere başvurmuş ve “...sanatıma yılmadan devam edeceğim” demekten de kaçınmamıştır. Aynı şekilde Nuri İyem de çeşitli sansürlere ve tutuklanmalara maruz kalmış fakat sanatından vazgeçmemiştir (Yetkin, 1970, s.232–233, 248–249).

Yukarıdaki örneklerde siyasi düşüncenin toplum tarafından kısıtlanmaya çalışıldığını görülmektedir. Aradan geçen 100 yıla yakın zamana rağmen hala bu tür sansürlemelerin var olması, aynı tavrın günümüzde de devam ettiğini göstermektedir. Toplumsal sanat eğitimi düzeyi bu durumda önem kazanmaktadır. Bu sebeple sanat eğitimi görececek olan öğrencilerin, ülkemizde en büyük tabulardan biri olan çıplak modelden çalışmanın gerekliliğini kavraması gerekmektedir. Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde okuyan öğretmen adaylarının görüşleri yukarıda verilen nedenlerden dolayı büyük önem kazanmaktadır.

1.4 Sayıtlılar

Bu araştırmanın dayandığı temel sayıtlılar şunlardır:

1. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde okuyan öğrencilerin ‘Çıplak Model’e ilişkin görüşleri, gelecekte sanat eğitimcisi olarak eğitecekleri öğrencilerin konuyla ilintili düşüncelerinin ve sanat algılarının sınırlarını önemli ölçüde etkilemesiyle doğrudan ilişkilidir.
2. Araştırmaya katılan öğrenciler, uygulanan ölçme aracındaki soruları, Çıplak Model kullanımına ilişkin kendi gerçek görüşlerini yansıtacak biçimde, içten ve yansız olarak yanıtlamışlardır.

1.5 Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2009- 2010 Bahar Yarıyılı’nda Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim- İş Öğretmenliği Bölümünde bulunan ve örneklem kümesinin içinde yer alan tüm bölüm öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Araştırma bulguları, öğrencilerin, görsel sanatlar eğitiminde çıplak model kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemek üzere geliştirilen ve 2009-2010 Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı başında uygulanan veri toplama aracındaki sorulara verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Sanat Eğitimi: Bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilme yetenek ve yaratıcılığını estetik bir düzeye ulaştırmak amacıyla yapılan çabadır (Erbay, 1997, s.9).

Çıplak: Üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. bulunmayan, üryan, nü, cıbil, cıbıldak (Çıplak, 11 Ekim 2010)

Nü: Nü olmak insanın derisinin, vücudundaki kılların, bu durumda çıkarılıp atılamayacak bir çeşit örtüye dönüşmesi demektir. Nü'lük çıplak vücudun bir nesne olarak görülmesi demektir (Berger, 2007, s.54).

Artistik Anatomi (Sanatsal Anatomi): Sanat Anatomisi, şekiller anatomisi, resim ve heykel anatomisi vb. biçimde adlandırılan sanatsal anatomi insan bedeninin morfolojik yapısını incelemektedir. Sanatsal anatomide amaç, insan bedeninin yapısını ve bu yapıyı oluşturan formların, yüzeylerin aldığı ve alabileceği görünümünün nedenlerini, bilimsel verilere dayanarak ortaya koymaktır (Atalay, 1998, s.28).

2. YÖNTEM

Bu bölümde, yapılan araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracı ve aracın uygulanması ile verilerin çözümü ve yorumlanması konularına yer verilmiştir.

2.1 Araştırmanın Modeli

Görsel sanatlar eğitiminde çıplak model kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada betimsel modelden yararlanılmıştır. Betimsel modelle bir durumdaki halihazırdaki durum araştırılır. Betimsel model kapsamında konuyla ilgili veriler, özaktarım yöntemiyle toplanmıştır. Özaktarım araştırmalarının verileri örnekleme yer alan bireylerin kendilerinden bilgi alınarak toplanır. Araştırmaya katılan bireylerden anket ve görüşme yöntemi olarak iki şekilde bilgi alınabilir. Bu çalışmada kullanılacak olan veriler veri toplama aracıyla toplanmıştır (Özdamar vd., 1999, s.7).

2.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın genel evrenini Yüksek Öğretim Kurumu'na bağlı üniversitelerin eğitim fakültelerinin, çıplak model kullanan güzel sanatlar eğitimi/ görsel sanatlar eğitimi veya resim öğretmenliği bölümleri öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın evrenini çıplak model uygulaması yapan dört ayrı üniversitenin Güzel Sanatlar Eğitimi bölümündeki 340 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme 'ulaşılabilir örneklem' yoluyla belirlenmiştir. Ulaşılabilir örneklem çalışma için kolaylık sağlayabilecek şartları gösteren örneklem grubunun seçilmesidir (Fraenkel, 1996, s.99-100). Çıplak model kullanıyor olmak, ulaşım kolaylığı, ekonomik nedenlerle uygulama için kolaylık sağlayan sebeplerden ötürü araştırmanın örneklemini, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümünde 2009-2010 öğretim yılında okulda kayıtlı olan 400 öğrenciden uygulama sırasında ulaşılabilen 178 kişi oluşturmaktadır. Ayrıca uygulamanın yapıldığı örneklem seçilirken belirtilen sebepler dışında yakın dönemde uygulamanın yapıldığı bölümde konuyla ilgili yaşanan sorunlar da göz önünde bulundurulmuştur. 2006 yılında Marmara Üniversitesi Resim –İş Eğitimi

bölümü öğrencileri nü resim yaptıkları gerekçesiyle saldırıya uğramış ve dört kişi bıçaklanmış, heykeller kırılmış resimlere zarar verilmiştir (Radikal, 31.03.2006).

2.3 Veri Toplama Aracı

Araştırma için gerekli olan veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Görsel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri” başlıklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Sözü edilen ölçme aracının hazırlanışından önce gerekli alan yazın taraması yapılmıştır. Çıplak model kullanımının Avrupa Sanatında, Doğu Sanatında ve Türk Sanatındaki durumu incelenmiş ve edinilen bilgiler ışığında veri toplama aracı için 45 maddenin bulunduğu bir madde havuzu oluşturulmuştur. Maddeler danışman eşliğinde kendi içerisinde elenmiştir. Sonrasında bu maddeler kullanılarak yapılan ölçek eskizi 2 ilgili bölüm öğretim üyesi, 3 öğretim elemanı ve rastgele seçilen 10 öğrenciye dağıtılmış, veri toplama aracının anlaşılır ve yeterli olup olmadığı konusunda yapılan geçerlik çalışması sonucunda gerekli düzeltmeler yapılarak veri toplama aracına son hali verilmiştir. Düzenlemelerin sonunda “Görsel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri” başlıklı veri toplama dört bölüm olarak hazırlanmıştır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde konuyla ilgili deneyimlerini gösteren “Evet” ve “Hayır” seçenekleriyle derecelendirilmiş 11 madde, üçüncü bölümde ise konuyla ilgili görüşlerin “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” biçiminde derecelendirilmiş 21 madde, son bölümde ise katılımcının ölçekte yer almayan görüşlerini belirtmesi istenen açık uçlu 1 madde yer almaktadır. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen ölçme aracı uygun örneklem yöntemiyle seçilen bireylere uygulanmıştır.

2.4 Veri Toplama Aracının Uygulanması

Son şekli verilen veri toplama aracı, net verilerin alınabileceği tarihler olduğu öngörüsüyle 2009-2010 Bahar yarıyı 8-12 Mart 2010 tarihinde ulaşılabilir örneklem yöntemiyle seçilen, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümünde öğrenim görmekte olan tüm sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırma için Marmara Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri

Daire Başkanlığından 02 Mart 2010 tarihinde uygulama için izin alınmıştır. Uygulama 5 gün boyunca toplu dersler ve atölye dersleri esnasında dersi veren öğretim üyeleriyle birebir görüşülüp izin alınarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı elden dağıtılıp tekrar elden toplanmıştır. Veri toplama aracı uygulama sırasında derslere katılan toplam 195 kişiyle uygulanmış 178 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Değerlendirme esnasında 17 öğrencinin ölçme aracını sağlıklı veriler elde edilebilecek biçimde işaretlememesi (maddelerin büyük kısmını işaretlememek ya da her maddede tutarsızlık oluşturacak biçimde aynı şıkkı işaretlemek vs.) sebebiyle, bu kişilere uygulanan ölçme araçları değerlendirmeye alınmamıştır.

2.5 Verilerin Çözümlemesi

Betimsel veri toplama aracının verileri ‘Statistic Program for Social Sciences’ (SPSS 11.5 for Windows) paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde program aracılığıyla elde edilen yüzde frekans oranlarına göre bulgulara ulaşılmıştır. Bu frekanslardan elde edilen bulgular değerlendirilerek yorumlamaya gidilmiştir.

3. BULGULARIN YORUMLANMASI

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda, araştırmaya katılan öğrencilerden sağlanan bilgilerin istatistiksel çözümlemeleri sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Bulgular ve yorumlar ele alınırken izlenen sıra araştırmanın amacı doğrultusunda düzenlenen veri toplama aracında izlenen sırayla aynıdır. Buna göre açıklamalar;

- Kişisel durumlarla ilgili bilgiler,
- Lisans öncesi ve sonrası yaşantılarına ilişkin bilgiler,
- Çıplak Model Kullanımına ilişkin öğrencilerin görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlardır.

3.1 Kişisel Durumlarla İlgili Bilgiler

Araştırmaya katılan öğrencilerin; cinsiyete göre dağılımları, mezun oldukları lise türü, okumakta oldukları sınıf ve yaşlarına göre dağılımları bu bölümde verilmiştir. Çizelge 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre olan dağılımları verilmiştir.

Çizelge 1
Öğrencilerin Cinsiyet Değişimine Göre Dağılımları

Öğrencinin Cinsiyeti	Öğrenci Sayısı	Oran
	s	%
Kız	140	78,7
Erkek	38	21,3
Toplam	178	100

Çizelge 1’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri yönünden dağılımları farklı olmakla birlikte çoğunluğu %78,7 ile kızlar oluşturmaktadır. Bu durum araştırmanın yapıldığı örnekleme çoğunluğu kadınların oluşturduğunu göstermektedir.

Çıplak modele ilişkin görüşleri belirlenen öğrencilerin, mezun oldukları liselere ilişkin bilgileri Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2.
Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımları

Öğrencinin Mezun Olduğu Lise	Öğrenci Sayısı	Oran
	s	%
Meslek Liseleri	42	23,6
Güzel Sanatları Liseleri	61	34,3
Anadolu Liseleri	6	3,4
Düz Liseler	48	27
Diğer Liseler	21	11,8
Toplam	178	100

Çizelge 2’deki verilere göre, araştırmaya katılan öğrencilerden, mezun olduğu lise türü Güzel Sanatlar Lisesi olanların %34 lük bir oranla, diğer liselerden mezun olan öğrencilere göre az bir fark gözlense de daha fazla olduğu görülmektedir. Bu oranı %27,0 la Düz Lise mezunları izlemektedir. Meslek Lisesi mezunları %23,6, oranla Diğer liselerden mezunlar %11,8 dir. Mezun olunan lise sıralamasında en az olan lise türü ise %3,4 oranla Anadolu Lisesidir.

Öğrencilerin okumakta olduğu sınıf düzeyi Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3
Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları

Öğrenci Sınıf Düzeyi	Öğrenci Sayısı	Oran
	s	%
1.sınıf	42	23,6
2.sınıf	53	29,8
3.sınıf	28	15,7
4.sınıf	49	27,5
4 üzeri sınıflar	6	3,4
Toplam	178	100

Çizelge 3’teki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyleri oranlarının genel olarak birbirine yakın olduğu gözlenmiştir. % 29,8 oranla 2. Sınıfta okumakta olan öğrencilerin daha çok olduğu görülmekle birlikte % 27,5 oranla 4.sınıfta okumakta olan, % 23,6 oranla 1.sınıfta okumakta olan, % 15,7 oranla 3. sınıfta okumakta olan ve %3,4 oranla 4.sınıf ve üzeri sınıflarda okumakta olan öğrenciler olarak sıralanmaktadır. En düşük katılım oranını % 3,4 ile 4.sınıf ve üzeri düzeyde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır.

Öğrencilerin yaşlarına göre dağılımları Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4
Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımları

Öğrencilerin yaş aralığı	Öğrenci Sayısı	Oranı
	s	%
21 yaş ve altı	50	28,1
21-23 yaş arası	77	43
24 yaş ve üzeri	51	29
Toplum	178	100

Çizelge 4’te görüldüğü üzere öğrenciler %32,0 oranla çoğunluk olarak 21-22 yaş aralığında yer almaktadır. Bu oranı % 28,1’le 20 yaş ve altı, %20,2 oranla 23-24 yaş aralığında olanlar, %19,7 oranla 25 yaş ve üzeri olanlar izlemektedir. En düşük oranın %19,7 ile 25 yaş ve üzeri öğrenciler olması sebebiyle katılımcıların yaş aralığının 20-24 yaş olduğu söylenebilir.

3.2 Lisans Öncesi ve Sonrası Yaşantılarına İlişkin Bilgiler

Bu bölümde veri toplama aracı uygulamasına katılan öğrencilerin değişkenlere göre lisans öncesi ve sonrası yaşantılarına ilişkin bilgilerinin yer aldığı tablolar ve yorumları bulunmaktadır.

Çizelge 5.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Durumları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	60	42,9	13	34,2
Hayır	80	57,1	25	65,8
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 5’de görüldüğü gibi öğrencilerin güzel sanatlar eğitimi bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma durumları cinsiyet değişkenine göre kızlarda en çok %57,1 ile hayır, erkeklerde ise en çok %65,1 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre kızların ve erkeklerin büyük çoğunluğunun

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model çalışmadığı görülmektedir.

Çizelge 6.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Durumları

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	25	59,5	19	35,8	10	35,7	17	34,7	2	33,3
Hayır	17	40,5	34	64,2	18	64,3	32	65,3	4	66,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 6’da görüldüğü gibi öğrencilerin güzel sanatlar eğitimi bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma durumları sınıf değişkenine göre 1.sınıflarda en çok %59,5 ile evet, 2.sınıflarda en çok %64,2 ile hayır, 3.sınıflarda %64,3 ile hayır, 4.sınıflarda % 65,3 ile hayır, 4+ sınıflarda %66,7 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda 1.sınıfların bölüme girmeden önce çıplak modelden çalıştığı, diğer sınıfların ise çalışmadığı görülmektedir.

Çizelge 7.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Durumları

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Evet	27	54	27	35,1	19	37,3
Hayır	23	46	50	64,9	32	62,7
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 7’de görüldüğü gibi öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma durumları yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı

en çok %54 ile evet, 21-23 yaş arası % 64,9 ile hayır, 24 yaş ve üzeri %62,7 ile hayır cevabı vermiştir. Bu durumda yaş değişkenine göre 20 yaş ve altının Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak modelle çalışma oranı daha çok iken 21 ve üzeri yaş gruplarından çıplak model ile çalışma oranı daha düşüktür.

Çizelge 8.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Durumları

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	23	54,8	23	37,7	3	50	15	31,3	9	42,9
Hayır	19	45,2	38	62,3	3	50	33	68,8	12	57,1
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 8’de görüldüğü gibi öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi bölümüne girmeden önce çıplak modelden çalışma durumlarına yönelik cevapları, lise değişkenine göre; Meslek Liselerinde %54,8 ile evet, Güzel Sanat Sanatlar Liselerinde % 62,3 ile hayır, Anadolu Liselerinde % 50 ile eşit, Düz Liselerde %68,8 ile hayır ve Diğer liselerde % 57,1 ile hayır olmuştur. Bu durumda öğrencilerin çoğunluğunun Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak modelle çalışma oranı düşüktür. Meslek Lisesi mezunlarının bölüme girmeden önce çıplak modelden çalıştığı görülmektedir. Fakat bu durum herhangi bir nedene bağlanamamaktadır.

Çizelge 9.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Fırsatı Bulup Kullanmayı Tercih Etmeme Durumları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	2	1,4	2	5,3
Hayır	138	98,6	36	94,7
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 9’da görüldüğü gibi öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma fırsatı bulup kullanmayı tercih etmeme durumları cinsiyet değişkenine göre kızlarda en çok %98,6 ile hayır, erkeklerde %94,7 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre kızlar ve erkeklerin büyük bir çoğunluğu Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma fırsatı bulduklarında bu fırsatı kullanmayı tercih etmişlerdir.

Çizelge 10.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Fırsatı Bulup Kullanmayı Tercih Etmeme Durumları

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	%	%	%	%
Evet	2	4,8	0	0	0	0	1	2	1	2,2
Hayır	40	95,2	53	100	28	100	48	98	5	97,8
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 10’da görüldüğü gibi öğrencilerden Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma fırsatı bulup kullanmayı tercih etmeme durumlarına yönelik soruya sınıf değişkenine göre 1.sınıflarda en çok %95,2 ile hayır, 2. sınıflarda %100 ile hayır, 3.sınıflarda %100 ile hayır, 4.sınıflarda %98 ile hayır, 4 ve üzeri sınıflarda %97,8 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu sonuca göre

öğrencilerin tamamına yakını Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma fırsatı bulduklarında bu fırsatı kullanmayı tercih etmişlerdir.

Çizelge 11.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Fırsatı Bulup Kullanmayı Tercih Etmeme Durumları

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Evet	1	2	2	2,6	1	2
Hayır	49	98	75	97,4	50	98
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 10'da görüldüğü gibi öğrencilerden Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma fırsatı bulup kullanmayı tercih etmeme durumlarına yönelik soruya yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı yaş gurubun %98 ile hayır, 21-23 yaş gurubun %97,4 ile hayır, 24 yaş ve üzeri gurubun ise %98 ile hayır cevabı verdiği görülmüştür. Bu sonuca göre ankete katılan tüm yaş gurubu öğrencilerin tamamına yakını Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma fırsatı bulduklarında bu fırsatı kullanmayı tercih etmişlerdir.

Çizelge 12.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışma Fırsatı Bulup Kullanmayı Tercih Etmeme Durumları

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	2	4,8	2	3,3	0	0	0	0	0	0
Hayır	40	95,2	59	96,7	6	100	48	100	21	100
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 12’de görüldüğü gibi öğrenciler Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma fırsatı bulup kullanmayı tercih etmeme durumlarına yönelik soruya lise değişkenine göre Meslek Lisesi %95,2 ile hayır, Güzel Sanatlar Liseleri % 96,7 ile hayır, Anadolu Liseleri % 100 ile hayır, Düz Liseleri % 100 ile hayır ve diğer liseleri % 100 ile hayır yanıtı vermişlerdir. Bu sonuca göre tüm lise türü mezunu öğrencilerin tamamına yakını Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model çalışma fırsatı bulduklarında bu fırsatı kullanmayı tercih etmişlerdir.

Çizelge 13.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanıldığını Düşünüyor Olmalarının, Öğrencileri Bölümü Tercih Etmelerinde Olumlu Yönde Etkilemesi Durumu

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	62	44,3	8	21,1
Hayır	8	55,7	30	78,9
Toplam	70	100	38	100

Çizelge 13’de Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model kullanıldığını düşünüyor olmalarının, öğrencilerin bölümü tercih

etmelerinde olumlu yönde etkilemesi durumuna yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre kızlar %55,7 ile hayır, erkekler ise %78,9 ile hayır yanıtı vermişlerdir. Bu durumda soruya genel olarak hayır cevabı alınmış, fakat erkek öğrencilerin kızlara oranla daha yüksek bir yüzdeyle Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce bölümde çıplak model kullanıldığını düşünüyor olmalarının, bölümü tercih etme yönünde olumlu etki göstermediği ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 14.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanıldığını Düşünüyor Olmalarının, Öğrencileri Bölümü Tercih Etmelerinde Olumlu Yönde Etkilemesi Durumu

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	%	%	%	%
Evet	20	47,6	21	39,6	12	42,9	13	26,5	4	66,7
Hayır	22	52,4	32	60,4	16	57,1	36	73,5	2	33,3
Toplam	42	100	53	100	18	100	49	100	6	100

Çizelge 14’de Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model kullanıldığını düşünüyor olmalarının, öğrencilerin bölümü tercih etmelerinde olumlu yönde etkilemesi durumuna yönelik soruya sınıf değişkenine göre 1.sınıflardan en çok %52,4 ile hayır, 2.sınıflardan %60,4 ile hayır, 3. sınıflardan %57,1 ile hayır, 4. sınıflardan %73,5 ile hayır, 4. sınıf üzeri sınıflardan %66,7 ile evet yanıtı alınmıştır. Bu sorudan alınan cevaplara göre 1., 2., 3., 4. sınıf öğrencilerinin çoğunluğu hayır yanıtı vermişken 4.sınıf üzeri öğrencilerin çoğunlukla evet yanıtı verdiği görülmüştür. Fakat bu gruptaki öğrencilerin sayıca azlığı göz önünde bulundurulduğunda, genel olarak öğrencilerin çoğunluğunun bölümü tercih etmelerinde bölümde çıplak model kullanılıyor olduğunu düşünmelerinin etkili olmadığı görülmektedir.

Çizelge 15.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanıldığını Düşünüyor Olmalarının, Öğrencileri Bölümü Tercih Etmelerinde Olumlu Yönde Etkilemesi Durumu

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Evet	27	54	22	28,6	21	41,2
Hayır	23	46	55	71,4	30	58,8
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 15 ‘de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model kullanıldığını düşünüyor olmalarının, öğrencilerin bölümü tercih etmelerinde olumlu yönde etkilemesi durumuna yönelik soruya yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı yaş gurubun %54 ile evet, 21-23 yaş gurubun %71,4 ile hayır, 24 yaş ve üzeri gurubun ise %58,8 ile hayır cevabı verdiği görülmüştür. Bu sonuca göre ankete katılan öğrencilerin 20 yaşından küçük olanları Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model kullanıldığını düşünüyor olmaları bölümü tercih etmelerinde olumlu etki gösterirken, diğer yaş guruplarında etkili olmadığı gözlemlenmektedir.

Çizelge 16.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girmeden Önce Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanıldığını Düşünüyor Olmalarının, Öğrencileri Bölümü Tercih Etmelerinde Olumlu Yönde Etkilemesi Durumu

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	12	28,6	29	47,5	3	50	16	33,3	10	47,6
Hayır	30	71,4	32	52,5	3	50	32	66,7	11	52,4
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 16'da Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model kullanıldığını düşünüyor olmalarının, öğrencileri bölümü tercih etmelerinde olumlu yönde etkilemesi durumuna yönelik soruya lise değişkenine göre Meslek Lisesi %71,4 ile hayır, Güzel Sanatlar Liseleri % 52,5 ile hayır, Anadolu Liseleri % 50 ile eşit, Düz Liseleri % 66,7 ile hayır ve diğer liseleri % 52,4 ile hayır cevabı vermişlerdir. Bu durumda lise değişkenine göre Meslek Lisesi ve Düz liseler büyük ölçüde hayır cevabı vermişken bunların dışındaki liselerin evet ve hayır yanıtları birbirine yakındır.

Çizelge 17.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Cinsiyet Değişkenine Çıplak Modelden Çalışma Durumları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	110	78,6	23	60,5
Hayır	30	21,4	15	39,5
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 17'de Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde çıplak modelden çalışma durumlarına yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre kızlar %78,6 ile evet, erkekler %60,5 oranında evet yanıtı vermişlerdir. Bu duruma göre

her iki cinsiyetteki öğrencilerin çoğunluğu evet yanıtı vermiş iken kız öğrencilerde bu oran daha yüksektir. Sonuç olarak kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla çıplak modelden çalışmışlardır.

Çizelge 18.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Okudukları Sınıf Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışma Durumları

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	%	%	%	%
Evet	11	26,2	45	84,9	25	89,3	46	93,9	6	100
Hayır	31	73,8	8	15,1	3	10,7	3	6,1	0	0
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 18’da Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde çıplak modelden çalışma durumlarına yönelik soruya sınıf değişkenine göre 1.sınıflardan en çok %73,8 ile hayır, 2.sınıflardan %84,9 ile evet, 3. sınıflardan %89,3 ile evet, 4. sınıflardan %93,9 ile evet, 4. sınıf üzeri sınıflardan %100 ile evet yanıtı alınmıştır. Bu duruma göre 2., 3., 4. ve 4 üzeri sınıf öğrencilerinin çıplak modelden çalışma yapmış olduğu, fakat 1.sınıflarda çoğunluğun çıplak modelden çalışmadığı görülmektedir. Bu yüzdelerle göre 1.sınıflar hariç tüm sınıflarda beklenildiği gibi yüksek oranda çıplak modelden çalışıldığı görülmektedir. Fakat çizelge 14’de belirtildiği gibi 1. sınıflar çıplak modelin varlığı, okudukları bölümü tercih etmelerini olumlu yönde etkilemesine rağmen çıplak modelden çalışmamışlardır. Bunun nedeni bölüme girdiklerinde çıplak modelden çalışamamış olmaları veya veri toplama aracının uygulama bölgesinde son öğretim döneminde bir çıplak model sıkıntısının olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Çizelge 19.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışma Durumları

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	F	%	f	%	f	%
Evet	29	58	59	76,6	45	88,2
Hayır	21	42	18	23,4	6	11,8
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 19’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde çıplak modelden çalışma durumlarına yönelik soruya yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı yaş grubun %58 ile hayır, 21-23 yaş grubun %76,6 ile evet, 24 yaş ve üzeri grubun ise %88,2 ile evet yanıtı verdiği görülmüştür. Bu durumda 20 yaş ve altı grubun çoğunluğunun çıplak modelden çalışmadığı, fakat diğer yaş gruplarının çalıştığı görülmüştür.

Çizelge 20.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışma Durumları

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	34	81	43	70,5	5	83,3	35	72,9	16	76,2
Hayır	8	9	18	29,5	1	16,7	13	27,1	5	23,8
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 20’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde çıplak modelden çalışma durumlarına yönelik soruya lise değişkenine göre Meslek Lisesi %81 ile evet, Güzel Sanatlar Liseleri % 70,5 ile evet, Anadolu Liseleri % 83,3 ile evet, Düz Liseleri % 72,9 ile evet ve diğer liseler % 76,2 ile evet cevabı vermişlerdir. Bu durumda lise değişkenine göre öğrencilerin büyük çoğunluğu Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdikten sonra çıplak modelden çalışma yaptığı görülmektedir.

Çizelge 21.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Durumları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	43	30,7	10	26,3
Hayır	97	69,3	28	73,7
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 21’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma durumlarına yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre kızlardan en çok % 69,3 ile hayır, erkeklerden de en çok %73,7 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin çoğunlukla Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma yapmadığı görülmektedir.

Çizelge 22.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Okuduğu Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Durumları

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	13	31	14	26,4	9	32,1	15	30,6	2	33,3
Hayır	29	69	39	73,6	19	67,9	34	69,4	4	66,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 22’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma durumlarına yönelik soruya yaş değişkenine göre 1.sınıflardan en çok %69 ile hayır, 2. sınıflardan %73,6 ile hayır, 3. sınıflardan % 67,9 ile hayır, 4.sınıflardan %69,4 ile hayır, 4. üzeri sınıflarda %66,7 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre öğrencilerin çoğunlukla Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma yapmadığı görülmektedir.

Çizelge 23.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Yaş Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Durumları

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Evet	15	30	20	26	18	35,3
Hayır	35	70	57	74	33	64,7
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 23’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma durumlarına yönelik soruya yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı yaş grubun %70 ile hayır, 21-23 yaş grubun %74 ile hayır, 24 yaş ve üzeri grubun ise %64,7 ile hayır yanıtı verdiği görülmüştür. Bu durumda yaş değişkenine göre öğrencilerin çoğunlukla Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma yapmadığı görülmektedir.

Çizelge 24.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Durumları

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	15	35,7	18	29,5	1	16,7	16	33,3	3	14,3
Hayır	27	64,3	43	70,5	5	83,3	32	66,7	18	85,7
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 24’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma durumlarına yönelik soruya lise değişkenine göre Meslek Lisesi %64,3 ile hayır, Güzel Sanatlar Liseleri % 70,5 ile hayır, Anadolu Liseleri % 83,3 ile hayır, Düz Liseleri % 66,7 ile hayır ve diğer liseler %

85,7 ile hayır yanıtı vermişlerdir. Bu durumda lise değişkenine göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdikten sonra okul dışında çıplak modelden çalışma yapmadığı görülmektedir.

Çizelge 25.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Fırsatı Bulup Tercih Etmeme Durumları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	2	1,4	1	2,6
Hayır	138	98,6	37	97,4
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 25’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma fırsatı bulup tercih etmeme durumlarına yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre kızlardan en çok % 98,6 ile hayır, erkeklerden de en çok %97,4 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin büyük bir çoğunluğu çıplak modelden çalışma fırsatı bulduklarında modelden çalışmayı tercih etmişlerdir.

Çizelge 26.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Fırsatı Bulup Tercih Etmeme Durumları

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	1	2,4	1	1,9	1	3,6	0	0	0	0
Hayır	41	97,6	52	98,1	27	96,4	49	100	6	100
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 26’de Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma fırsatı bulup tercih etmeme durumlarına yönelik soruya sınıf değişkenine göre 1.sınıflardan en çok %97,6 ile hayır, 2. sınıflardan %98,1 ile hayır, 3. Sınıflardan % 96,4 ile hayır, 4.sınıflardan %100 ile hayır, 4. üzeri sınıflarda %100 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin büyük bir çoğunluğu çıplak modelden çalışma fırsatı bulduklarında modelden çalışmayı tercih etmişlerdir.

Çizelge 27.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Yaş Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Fırsatı Bulup Tercih Etmeme Durumları

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Evet	1	2	2	2,6	0	0
Hayır	49	98	75	97,4	51	100
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 27’de Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma fırsatı bulup tercih etmeme durumlarına yönelik soruya yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı yaş grubun %98 ile hayır, 21-23 yaş

grubun %97,4 ile hayır, 24 yaş ve üzeri grubun ise %100 ile hayır yanıtı verdiği görülmüştür. Bu durumda öğrencilerin büyük bir çoğunluğu çıplak modelden çalışma fırsatı bulduklarında modelden çalışmayı tercih etmişlerdir.

Çizelge 28.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne Girdiğinde Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Okul Dışında Çıplak Modelden Çalışma Fırsatı Bulup Tercih Etmeme Durumları

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	0	0	1	1,6	0	0	1	2,1	1	4,8
Hayır	42	100	60	98,4	6	100	47	97,9	20	95,2
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 28’da öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğinde okul dışında çıplak modelden çalışma fırsatı bulup tercih etmeme durumlarına yönelik soruya lise değişkenine göre Meslek Lisesi %100 ile hayır, Güzel Sanatlar Liseleri % 98,4 ile hayır, Anadolu Liseleri % 100 ile hayır, Düz Liseleri % 97,9 ile hayır ve diğer liseler % 95,2 ile hayır yanıtı vermişlerdir. Bu durumda öğrencilerin büyük bir çoğunluğu çıplak modelden çalışma fırsatı bulduklarında modelden çalışmayı tercih etmişlerdir.

Çizelge 29.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Ailelerinin Bilmesi Durumları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	131	93,6	30	78,9
Hayır	9	6,4	8	21,1
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 29’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını ailelerinin bilmesi durumlarına yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre kızlardan en çok % 93,6 ile evet, erkeklerden de en çok %78,9 ile evet yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin yüksek bir yüzdeyle çıplak modelden çalıştıklarını ailelerinin bildiği görülmektedir.

Çizelge 30.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Ailelerinin Bilmesi Durumları

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	%	%	%	%
Evet	37	88,1	48	90,6	25	89,3	46	93,9	5	83,3
Hayır	5	11,9	5	9,4	3	10,7	3	6,1	1	16,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 30’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını ailelerinin bilmesi durumlarına yönelik soruya sınıf değişkenine göre 1.sınıflardan en çok %88,1 ile evet, 2. sınıflardan %90,6 ile evet, 3. Sınıflardan % 89,3 ile evet, 4.sınıflardan %93,9 ile evet, 4. üzeri sınıflarda %83,3 ile evet yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin yüksek bir yüzdeyle çıplak modelden çalıştıklarını ailelerinin bildiği görülmektedir.

Çizelge 31.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Ailelerinin Bilmesi Durumları

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Evet	45	90	68	88,3	48	94,1
Hayır	5	10	9	11,7	3	5,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 31’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını ailelerinin bilmesi durumlarına yönelik soruya yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı yaş gurubun %90 ile evet, 21-23 yaş gurubun %88,3 ile evet, 24 yaş ve üzeri gurubun ise %94,1 ile evet yanıtı verdiği görülmüştür. Bu durumda öğrencilerin yüksek bir yüzdeyle çıplak modelden çalıştıklarını ailelerinin bildiği görülmektedir.

Çizelge 32.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Ailelerinin Bilmesi Durumları

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	41	97,6	51	83,6	6	100	44	91,7	19	90,5
Hayır	1	2,4	10	16,4	0	0	4	8,3	2	9,5
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 32’da öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını ailelerinin bilmesi durumlarına yönelik soruya lise değişkenine göre Meslek Lisesi %97,6 ile evet, Güzel Sanatlar Liseleri % 83,6 ile evet, Anadolu Liseleri % 100 ile evet, Düz Liseleri % 91,7 ile evet ve diğer liseler % 90,5 ile evet yanıtı vermişlerdir. Bu durumda öğrencilerin yüksek bir yüzdeyle çıplak modelden çalıştıklarını ailelerinin bildiği görülmektedir.

Çizelge 33.

Öğrencilerin Çıplak Modelden Çalıştıklarını Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Çevrelerinin Bilme Durumları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	133	95	35	92,1
Hayır	7	5	3	7,9
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 33’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını sosyal çevrelerinin bilmesi durumlarına yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre kızlardan en çok %95 ile evet, erkeklerden de en çok %92,1 ile evet yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin yüksek bir yüzdeyle çıplak modelden çalıştıklarını sosyal çevrelerinin bildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Çizelge 34.

Öğrencilerin Çıplak Modelden Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çalıştıklarını Sosyal Çevrelerinin Bilme Durumları

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	39	92,9	51	96,2	27	96,4	45	91,8	6	100
Hayır	3	7,1	2	3,8	1	3,6	4	8,2	0	0
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 34’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını sosyal çevrelerinin bilmesi durumlarına yönelik soruya sınıf değişkenine göre 1.sınıflardan en çok %92,9 ile evet, 2. sınıflardan %96,2 ile evet, 3. Sınıflardan % 96,4 ile evet, 4.sınıflardan %91,8 ile evet, 4. üzeri sınıflarda %100 ile evet yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını sosyal çevrelerinin bildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Çizelge 35.

Öğrencilerin Çıplak Modelden Okudukları Yaş Değişkenine Göre Çalıştıklarını Sosyal Çevrelerinin Bilme Durumları

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Evet	48	96	70	90,9	50	98
Hayır	2	4	7	9,1	1	2
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 35’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını sosyal çevrelerinin bilmesi durumlarına yönelik soruya yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı yaş gurubun %96 ile evet, 21-23 yaş gurubun %90,9 ile evet, 24 yaş ve üzeri gurubun ise %98 ile evet yanıtı verdiği görülmüştür. Bu durumda öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını sosyal çevrelerinin bildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Çizelge 36.

Öğrencilerin Çıplak Modelden Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çalıştıklarını Sosyal Çevrelerinin Bilme Durumları

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	41	97,6	57	93,4	6	100	43	89,6	21	100
Hayır	1	2,4	4	6,6	0	0	5	10,4	0	0
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 36’da öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını sosyal çevrelerinin bilmesi durumlarına yönelik soruya lise değişkenine göre Meslek Lisesi %97,6 ile evet, Güzel Sanatlar Liseleri % 93,4 ile evet, Anadolu Liseleri % 100 ile evet, Düz Liseleri % 89,6 ile evet ve diğer liseler % 100 ile evet yanıtı vermişlerdir. Bu durumda diğer değişkenlerde olduğu gibi bu değişken için de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını sosyal çevrelerinin bildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Çizelge 37.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Cinsiyet Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Durumları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	5	3,6	2	5,3
Hayır	135	96,4	36	94,7
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 37’de öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama durumlarına yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre kızlardan en çok % 96,4 ile hayır, erkeklerden de en çok %94,7 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin çoğunluğu çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışabilmişlerdir.

Çizelge 38.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Okudukları Sınıf Düzeyleri Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Durumları

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	0	0	2	3,8	0	0	4	8,2	1	16,7
Hayır	42	100	51	96,2	28	100	45	91,8	5	83,3
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 38’de öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama durumlarına yönelik soruya sınıf değişkenine göre 1.sınıflardan en çok %100 ile hayır, 2. sınıflardan %96,2 ile hayır, 3. sınıflardan % 100 ile hayır, 4.sınıflardan %91,8 ile hayır, 4. üzeri sınıflarda %93,3 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda yüksek yüzdelere bakıldığında öğrencilerin sınıf değişkenine göre çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama sorunu yaşamadıkları görülmektedir.

Çizelge 39.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Yaş Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Durumları

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Evet	1	2	5	6,5	1	2
Hayır	49	98	72	93,5	50	98
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 39’de öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama durumlarına yönelik soruya yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı yaş gurubun %98 ile hayır, 21-23 yaş gurubun %93,5 ile hayır, 24 yaş ve üzeri gurubun ise %98 ile hayır yanıtı verdiği görülmüştür. Bu durumda diğer değişkenlerde olduğu gibi yüksek oranda çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama sorunu yaşamadıkları gözlenmektedir.

Çizelge 40.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Durumları

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	2	4,8	4	6,6	0	0	1	2,1	0	0
Hayır	40	95,2	57	93,4	6	100	47	97,9	21	100
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 38’de öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama durumlarına yönelik soruya lise değişkenine göre Meslek Lisesi %95,2 ile hayır, Güzel Sanatlar Liseleri % 93,4 ile hayır, Anadolu Liseleri % 100 ile hayır, Düz Liseler % 97,9 ile hayır ve diğer liseler % 100 ile hayır yanıtı vermişlerdir. Bu durumda mezun olunan lise değişkenine göre diğer değişkenlerde olduğu gibi

yüksek oranda çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama sorunu yaşamadıkları gözlenmektedir.

Çizelge 41.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Cinsiyet Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Fakat Daha Sonra Çalışabilme Durumları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	10	7,1	3	7,9
Hayır	130	92,9	35	92,1
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 41’da öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama fakat daha sonra çalışabilme durumlarına yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre kızlardan en çok % 92,9 ile hayır, erkeklerden de en çok %92,1 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda çizelge 37 göz önünde bulundurularak öğrencilerin çoğunluğunun çizelge 41’deki duruma verdikleri hayır yanıtının çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama sorunu yaşamadıkları için önce çalışamama sonrasında çalışabilme durumunun oluşmadığı çıkarımına ulaşılmaktadır.

Çizelge 42.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Fakat Daha Sonra Çalışabilme Durumları

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	1	2,4	4	7,5	2	7,1	4	8,2	2	33,3
Hayır	41	97,6	49	92,5	26	92,9	45	91,8	4	66,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 42’da öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama fakat daha sonra çalışabilme durumlarına yönelik soruya sınıf değişkenine göre 1.sınıflardan

en çok %97,6 ile hayır, 2. sınıflardan %92,5 ile hayır, 3. sınıflardan % 92,9 ile hayır, 4.sınıflardan %91,8 ile hayır, 4. üzeri sınıflarda %66,7 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama, sonrasında çalışabilme durumunun oluşmadığı çıkarımına ulaşılmaktadır.

Çizelge 43.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Yaş Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Fakat Daha Sonra Çalışabilme Durumları

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Evet	2	4	9	11,7	2	3,9
Hayır	48	96	68	88,3	49	96,1
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 43’de öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama fakat daha sonra çalışabilme durumlarına yönelik soruya yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı yaş gurubun %96 ile hayır, 21-23 yaş gurubun %88,3 ile hayır, 24 yaş ve üzeri gurubun ise % 96,1 ile hayır yanıtı verdiği görülmüştür. Bu durumda öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama, sonrasında çalışabilme durumunun oluşmadığı çıkarımına ulaşılmaktadır.

Çizelge 44.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre İlk Gördüklerinde Çalışamama Fakat Daha Sonra Çalışabilme Durumları

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	3	7,1	5	8,2	1	16,7	3	6,3	1	4,8
Hayır	39	92,9	56	91,8	5	83,3	45	93,8	20	95,2
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 44’de öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama fakat daha sonra çalışabilme durumlarına yönelik soruya lise değişkenine göre Meslek Lisesi %92,9 ile hayır, Güzel Sanatlar Liseleri % 91,8 ile hayır, Anadolu Liseleri % 83,3 ile hayır, Düz Liseleri % 93,8 ile hayır ve diğer liseler % 95,2 ile hayır yanıtı vermişlerdir. Bu durumda öğrencilerin çıplak modeli ilk gördüklerinde çalışamama, sonrasında çalışabilme durumunun oluşmadığı çıkarımına ulaşılmaktadır.

Çizelge 45.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Cinsiyet Değişkenine Göre Halen Çalışamama Durumları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	4	2,9	2	5,3
Hayır	136	97,1	36	94,7
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 45’de öğrencilerin çıplak modeli halen çalışamama durumlarına yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre kızlardan en çok % 97 ile hayır, erkeklerden de en çok %94,7 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin çıplak modelle çalışamama sorunu yaşamadıkları görülmektedir.

Çizelge 46.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Halen Çalışamama Durumları

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	0	0	1	1,9	2	7,1	2	4,1	1	16,7
Hayır	42	100	52	98,1	26	92,9	47	95,9	5	83,3
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 46’de öğrencilerin çıplak modeli halen çalışamama durumlarına yönelik soruya sınıf değişkenine göre 1.sınıflardan en çok %100 ile hayır, 2. sınıflardan %98,1 ile hayır, 3. sınıflardan % 92,9 ile hayır, 4.sınıflardan %95,9 ile hayır, 4. üzeri sınıflarda %83,3 ile hayır yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin çıplak modelle çalışamama sorunu yaşamadıkları görülmektedir.

Çizelge 47.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Yaş Değişkenine Göre Halen Çalışamama Durumları

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Evet	0	0	3	3,9	3	5,9
Hayır	50	100	74	96,1	48	94,1
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 47’de öğrencilerin çıplak modeli halen çalışamama durumlarına yönelik soruya yaş değişkenine göre 20 yaş ve altı yaş gurubun %100 ile hayır, 21-23 yaş gurubun %96,1 ile hayır, 24 yaş ve üzeri gurubun ise %94,1 ile hayır yanıtı verdiği görülmüştür. Bu durumda öğrencilerin çıplak modelle çalışamama sorunu yaşamadıkları görülmektedir.

Çizelge 48.

Öğrencilerin Çıplak Modeli Mezun Olduğu Lise Değişkenine Göre Halen Çalışamama Durumları

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	1	2,4	2	3,3	0	0	3	6,3	0	0
Hayır	41	97,6	59	96,7	6	100	45	93,8	21	100
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 48’da öğrencilerin çıplak modeli halen çalışamama durumlarına yönelik soruya lise değişkenine göre Meslek Lisesi %97,6 ile hayır, Güzel Sanatlar Liseleri % 96,7 ile hayır, Anadolu Liseleri % 100 ile hayır, Düz Liseleri % 93,8 ile hayır ve diğer liseler % 100 ile hayır yanıtı vermişlerdir. Bu durumda tüm değişkenlerde yüksek bir yüzdeyle öğrencilerin çıplak modelle çalışamama sorunu olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

3.3. Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde veri toplama aracının uygulamasına katılan öğrencilerin çıplak model kullanımına ilişkin görüşlerinin yer aldığı çizelgeler ve yorumları bulunmaktadır.

Çizelge 49.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	12	8,6	3	7,9
Katılmıyorum	5	3,6	2	5,3
Kararsızım	7	5	3	7,9
Katılıyorum	23	16,4	8	21,1
Kesinlikle Katılıyorum	93	66,4	22	57,9
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 49’de Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanımının gerekliiliğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine çoğunlukla kızlarda %66,4 ile kesinlikle katılıyorum, erkeklerde de %57,9 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda çıplak modelin kesinlikle gerekli görüldüğü anlaşılmıştır.

Çizelge 50.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	2	4,8	8	15,1	2	7,1	1	2	2	33,3
Katılmıyorum	0	0	3	5,7	2	7,1	1	2	1	16,7
Kararsızım	1	2,4	2	3,8	2	7,1	5	10,2	0	0
Katılıyorum	6	14,3	10	18,9	3	10,7	12	24,5	0	0
Kesinlikle Katılıyorum	33	78,6	30	56,6	19	67,9	30	61,2	3	50
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 50’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanımının gerekliğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine çoğunlukla 1.sınıflarda %78,6 ile kesinlikle katılıyorum, 2.sınıflarda %56,6 ile kesinlikle katılıyorum, 3.sınıflarda %67,9 ile kesinlikle katılıyorum, 4.sınıflarda %61,2 ile kesinlikle katılıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda 4 üzeri sınıfların dışında tüm sınıflarda çıplak modelin kullanımının gerekli görüldüğü anlaşılmaktadır. 4 üzeri sınıf öğrencilerinde ise %50 olarak kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmış diğer %50 ise katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıkları arasında dağılmıştır.

Çizelge 51.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	3	6	5	6,5	7	13,7
Katılmıyorum	0	0	5	6,5	2	3,9
Karasızım	2	4	8	10,4	5	9
Katılıyorum	9	18	17	22,1	0	0
Kesinlikle katılıyorum	36	72	42	54,5	37	72,5
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 51’da öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanımının gerekliğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine çoğunlukla 20 yaş ve altı %66,4 ile kesinlikle katılıyorum, 21 ve 23 yaş arası %57,9 ile kesinlikle katılıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %72,5 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre çıplak modelin kullanımının kesinlikle gerekli görüldüğü anlaşılmıştır.

Çizelge 52.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	2	4,8	5	8,2	0	0	5	10,4	3	14,3
Katılmıyorum	0	0	2	3,3	0	0	3	6,3	2	9,5
Karasızım	2	4,8	6	9,8	0	0	1	2,1	1	4,8
Katılıyorum	9	21,4	8	13,1	3	50	10	20,8	1	4,8
Kesinlikle katılıyorum	29	69	40	65,6	3	50	29	60,4	14	66,7
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 52’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanımının gerekliiliğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine çoğunlukla Meslek Liselerinde %69 ile kesinlikle katılıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %65,6 ile kesinlikle katılıyorum, Anadolu Liselerinde % 50 katılıyorum %50 kesinlikle katılıyorum ile eşit oranda gerekli olduğu yönünde, Düz Liselerde %60,4 ile kesinlikle katılıyorum, diğer liselerde %66,7 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda mezun olunan lise değişkenine göre diğer değişkenlerde olduğu gibi çıplak modelin kullanılmasının kesinlikle gerekli görüldüğü anlaşılmıştır.

Çizelge 53.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelin Çıplak Olmasının Sadece Anatomiye Öğrenmek İçin Olması Üzerine Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	5,7	4	10,5
Katılmıyorum	12	8,6	2	5,3
Kararsızım	1	0,7	0	0
Katılıyorum	32	22,9	9	23,7
Kesinlikle Katılıyorum	87	62,1	23	60,5
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 53’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelin çıplak olmasının sadece anatomiye öğrenmek için olması üzerine görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine çoğunlukla kızlarda %62,1 ile kesinlikle katılıyorum, erkeklerde de %60,5 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla çıplak modelin sadece anatomiye öğrenmek için kullanıldığı yönünde cevap verilmiştir.

Çizelge 54.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelin Çıplak Olmasının Sadece Anatomiye Öğrenmek İçin Olması Üzerine Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	3	7,1	7	13,2	2	7,1	0	0	0	0
Katılmıyorum	1	2,4	5	9,4	3	10,7	4	8,2	1	16,7
Kararsızım	0	0	1	1,9	0	0	0	0	0	0
Katılıyorum	9	21,4	9	17	8	28,6	14	28,6	1	16,7
Kesinlikle Katılıyorum	29	69	31	58,5	15	53,6	31	63,3	4	66,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 54’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelin çıplak olmasının sadece anatomiye öğrenmek için olması üzerine görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine çoğunlukla 1.sınıflarda %69 ile kesinlikle katılıyorum, 2.sınıflarda %58,5 ile kesinlikle katılıyorum, 3.sınıflarda %53,6 ile kesinlikle katılıyorum, 4.sınıflarda %63,3 ile kesinlikle katılıyorum, 4 üzeri sınıflarda %66,7 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre her sınıfın yarısından fazlası çıplak modelin sadece anatomiye öğrenmek için kullanıldığı yönünde cevap vermiştir.

Çizelge 55.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelin Çıplak Olmasının Sadece Anatomiye Öğrenmek İçin Olması Üzerine Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	3	6	3	3,9	6	11,8
Katılmıyorum	3	6	10	13	1	2
Karasızım	0	0	1	1,3	0	0
Katılıyorum	13	26	14	18,2	14	27,5
Kesinlikle katılıyorum	31	62	49	63,6	30	58,8
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 55’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelin çıplak olmasının sadece anatomiye öğrenmek için olması üzerine görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine çoğunlukla 20 yaş ve altı %62 ile kesinlikle katılıyorum, 21 ve 23 yaş arası %63,6 ile kesinlikle katılıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %58,8 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre de diğer değişkenlerde olduğu gibi çoğunlukla çıplak modelin sadece anatomiye öğrenmek için kullanıldığı yönünde cevap verilmiştir.

Çizelge 56.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelin Çıplak Olmasının Sadece Anatomiye Öğrenmek İçin Olması Üzerine Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	2	4,8	3	4,9	0	0	6	12,5	1	4,8
Katılmıyorum	1	2,4	6	9,8	0	0	3	6,3	4	19
Karasızım	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4,8
Katılıyorum	10	23,8	9	14,8	2	33,3	15	31,1	5	23,8
Kesinlikle katılıyorum	29	69	43	70,5	4	66,7	24	50	10	47,6
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 56'da öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelin çıplak olmasının sadece anatomiye öğrenmek için olması üzerine görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine çoğunlukla Meslek Liselerinde %69 ile kesinlikle katılıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %70,5 ile kesinlikle katılıyorum, Anadolu Liselerinde % 66,7 kesinlikle katılıyorum, Düz Liselerde %50 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı vermiş diğer %50'lik kısım %31,1 ile katılıyorum yanıtında yoğunlaşmıştır. Diğer liselerde %47,6 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda çoğunlukla tüm değişkenlerde Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelin çıplak olmasının sadece anatomiye öğrenmek için olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 57.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnsan Figürü Soyutlaması İçin Gereğine İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	9	6,4	3	7,9
Katılmıyorum	9	6,4	3	7,9
Kararsızım	6	4,3	5	13,2
Katılıyorum	51	36,4	12	31,6
Kesinlikle Katılıyorum	65	46,4	15	39,5
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 57’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın insan figürü soyutlaması için gereğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine çoğunlukla kızlarda %46,7 ile kesinlikle katılıyorum, erkeklerde de %39,5 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu yüzdelerin geri kalan kısımlarının ‘katılıyorum’ yanıtında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğunun çıplak modelin figür soyutlaması için gerekli olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Çizelge 58.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnsan Figürü Soyutlaması İçin Gereğine İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,4	6	11,3	2	7,1	1	2	2	33,3
Katılmıyorum	0	0	5	9,4	4	14,3	2	4,1	1	16,7
Kararsızım	2	4,8	3	5,7	2	7,1	4	8,2	0	0
Katılıyorum	15	35,7	19	35,8	8	28,6	21	42,9	0	0
Kesinlikle Katılıyorum	24	57,1	20	37,7	12	42,9	21	42,9	3	50
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 58’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın insan figürü soyutlaması için gereğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %57,1 ile kesinlikle katılıyorum, 2.sınıflarda %37,7 ile kesinlikle katılıyorum, 3.sınıflarda %42,9 ile kesinlikle katılıyorum, 4.sınıflarda %42,9 ile kesinlikle katılıyorum ve %42,9 ile katılıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre öğrencilerin çoğunlunun çıplak modelin figür soyutlaması için gerekli olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Çizelge 59.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnsan Figürü Soyutlaması İçin Gereğine İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2	5	6,5	6	11,8
Katılmıyorum	3	6	7	9,1	2	3,9
Karasızım	3	6	7	9,1	1	2
Katılıyorum	20	40	29	37,7	14	27,5
Kesinlikle Katılıyorum	23	46	29	37,7	28	54,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 59’da öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın insan figürü soyutlaması için gereğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya 3.değişkene (yaş) çoğunlukla 20 yaş ve altı %46,6 ile kesinlikle katılıyorum, 21 ve 23 yaş arası %37,7 ile kesinlikle katılıyorum ve %37,7 ile katılıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubundan %54,9 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda diğer değişkenlerde olduğu gibi öğrencilerin çoğunlunun çıplak modelin figür soyutlaması için gerekli olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Çizelge 60.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnsan Figürü Soyutlaması İçin Gereğine İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,4	5	8,2	0	0	3	6,3	3	14,3
Katılmıyorum	0	0	5	8,2	1	16,7	4	8,3	2	9,5
Karasızım	5	11,9	3	4,9	0	0	2	4,2	1	4,8
Katılıyorum	11	26,2	23	37,7	4	66,7	20	41,7	5	23,8
Kesinlikle Katılıyorum	25	59,5	25	41	1	16,7	19	39,6	10	47,6
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 60’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın insan figürü soyutlaması için gereğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %59,5 ile kesinlikle katılıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %41 ile kesinlikle katılıyorum, Anadolu Liselerinde % 66,7 ile kesinlikle katılıyorum, Düz Liselerde %41,7 ile kesinlikle katılıyorum, diğer liselerde %47,6 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde öğrencilerin çoğunlunun çıplak modelin figür soyutlaması için gerekli olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Çizelge 61.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Sadece Figüratif Resim Yapanlar İçin Gereğine İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	38	27,1	7	18,4
Katılmıyorum	61	43,6	15	39,5
Kararsızım	10	7,1	12	31,6
Katılıyorum	22	15,7	3	7,9
Kesinlikle Katılıyorum	9	6,4	1	2,6
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 61’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın sadece figüratif resim yapanlar için gerekli olduğuna yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %43,6 ile katılmıyorum, erkeklerde de %39,5 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla figüratif resim yapmayanların da çıplak modelden çalışma yapması gerektiğini düşündükleri görülmektedir.

Çizelge 62.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Sadece Figüratif Resim Yapanlar İçin Gereğine İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	13	31	9	17	12	42,9	9	18,4	2	33,3
Katılmıyorum	16	38,1	23	43,4	11	39,3	24	49	2	33,3
Kararsızım	6	14,3	8	15,1	0	0	8	16,3	0	0
Katılıyorum	4	9,5	8	15,1	4	14,3	7	14,3	2	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	3	7,1	5	9,4	1	3,6	1	2	0	0
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 62’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın sadece figüratif resim yapanlar için gereğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %38,1 ile katılmıyorum, 2.sınıflarda %43,4 ile katılmıyorum, 3.sınıflarda %42,9 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %49 ile katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %33,3 ile kesinlikle katılmıyorum,%33,3 ile katılmıyorum, %33,3 ile katılıyorum yanıt alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre veri toplama aracına yanıt veren öğrenciler yüksek yüzdeyle sadece figüratif resim yapan kişiler için değil tüm öğrencilerin çıplak modelden çalışması gerektiği yönünde yanıt vermişlerdir.

Çizelge 63.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Sadece Figüratif Resim Yapanlar İçin Gereğine İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	14	28	17	22,1	14	27,5
Katılmıyorum	23	46	33	42,9	20	39,2
Karasızım	4	8	13	16,9	5	9,8
Katılıyorum	7	14	10	13	8	15,7
Kesinlikle katılıyorum	2	4	4	5,2	4	7,8
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 63’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın sadece figüratif resim yapanlar için gereğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine (yaş) çoğunlukla 20 yaş ve altı %46 ile katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %42,9 ile katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %39,2 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre tüm yaş gruplarında çoğunlukla tüm öğrenciler için çıplak modelin gerekli olduğu görüşünün yoğun olduğu görülmektedir.

Çizelge 64.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Sadece Figüratif Resim Yapanlar İçin Gereğine İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	9	21,4	21	34,4	1	16,7	11	22,9	3	14,3
Katılmıyorum	19	45,2	22	36,1	4	66,7	19	39,6	12	57,1
Karasızım	6	14,3	6	9,8	1	16,7	8	16,7	1	4,8
Katılıyorum	6	14,3	8	13,1	0	0	8	16,7	3	14,3
Kesinlikle katılıyorum	2	4,8	4	6,6	0	0	2	4,2	2	9,5
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 64’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın sadece figüratif resim yapanlar için gereğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine çoğunlukla Meslek Liselerinde %45,2 ile katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %36,1 ile katılmıyorum, Anadolu Liselerinde % 66,7 ile katılmıyorum, Düz Liselerde %39,6 ile katılmıyorum, diğer liselerde %57,1 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde veri toplama aracına katılan öğrenciler yüksek yüzdeyle, tüm öğrencilerin çıplak modelden çalışması gerektiği yönünde yanıt vermişlerdir.

Çizelge 65.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Anatomiye Kavrama Açısından Giysili Modele Kıyasla Daha Etkili Olma Durumuna İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	10	7,1	1	2,6
Katılmıyorum	0	0	1	2,6
Kararsızım	4	2,9	2	5,3
Katılıyorum	26	18,6	10	26,3
Kesinlikle Katılıyorum	100	71,4	24	63,2
Toplam	140	100	32	100

Çizelge 65’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın anatomiye kavrama açısından giysili modele kıyasla daha etkili olma durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %71,4 ile kesinlikle katılıyorum, erkeklerde de %63,2 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu giysili modele kıyasla çıplak modelin anatomiye kavrama açısından daha etkili olduğunu düşündükleri çıkarımı yapılabilir.

Çizelge 66.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Anatomiye Kavrama Açısından Giysili Modele Kıyasla Daha Etkili Olma Durumuna İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	1	2,4	6	11,3	1	3,6	2	4,1	1	16,7
Katılmıyorum	0	0	1	1,9	0	0	0	0	0	0
Karasızım	0	0	2	3,8	1	3,6	3	6,1	0	0
Katılıyorum	4	9,5	8	15,1	7	25	16	32,7	1	16,7
Kesinlikle katılıyorum	37	88,1	36	67,9	19	67,9	28	57,1	4	66,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 66’da öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın anatomiye kavrama açısından giysili modele kıyasla daha etkili olma durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %88,1 ile kesinlikle katılıyorum, 2.sınıflarda %67,9 ile kesinlikle katılıyorum, 3.sınıflarda %67,9 ile kesinlikle katılıyorum, 4.sınıflarda %57,1 ile kesinlikle katılıyorum, 4 üzeri sınıflarda %66,7 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu giysili modele kıyasla çıplak modelin anatomiye kavrama açısından daha etkili olduğu görüşünde oldukları çıkarımı yapılabilir.

Çizelge 67.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Anatomiye Kavrama Açısından Giysili Modele Kıyasla Daha Etkili Olma Durumuna İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	2	4	5	6,5	4	7,8
Katılmıyorum	0	0	1	1,3	0	0
Karasızım	0	0	5	6,5	1	2
Katılıyorum	9	18	20	26	20	13,7
Kesinlikle katılıyorum	39	78	46	59,7	46	76,5
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 67’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın anatomiye kavrama açısından giysili modele kıyasla daha etkili olma durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine çoğunlukla 20 yaş ve altı %78 ile kesinlikle katılıyorum, 21 ve 23 yaş arası %59,7 ile kesinlikle katılıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %76,5 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu giysili modele kıyasla çıplak modelin anatomiye kavrama açısından daha etkili olduğu görüşünde oldukları çıkarımı yapılabilir.

Çizelge 68.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Anatomiye Kavrama Açısından Giysili Modele Kıyasla Daha Etkili Olma Durumuna İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Lise	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	1	2,4	4	6,6	0	0	2	4,2	4	19
Katılmıyorum	0	0	1	1,6	0	0	0	0	0	0
Karasızım	1	2,4	2	3,3	0	0	3	6,3	0	0
Katılıyorum	9	21,4	12	19,7	0	0	13	27,1	2	9,5
Kesinlikle katılıyorum	31	73,8	42	68,9	6	100	30	62,5	15	71,5
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 68’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmanın anatomiye kavrama açısından giysili modele kıyasla daha etkili olma durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %73,8 ile kesinlikle katılıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %68,9 ile kesinlikle katılıyorum, Anadolu Liselerinde % 100 ile kesinlikle katılıyorum, Düz Liselerde %62,5 ile kesinlikle katılıyorum, diğer liselerde %71,5 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlere göre öğrencilerin çoğunluğu giysili modele kıyasla çıplak modelin anatomiye kavrama açısından daha etkili olduğunu düşündükleri çıkarımı yapılabilir.

Çizelge 69.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Cinsiyet Değişkenine Göre Anatomiye Kavramak İçin Modelin Mutlaka Çıplak Olmasının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	36	25,7	7	18,4
Katılmıyorum	45	32,1	8	21,1
Kararsızım	29	20,7	5	13,2
Katılıyorum	21	15	11	28,9
Kesinlikle Katılıyorum	9	6,4	7	18,4
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 69’da öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde anatomiye kavramak için modelin mutlaka çıplak olmasının gerekliğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %32,1 ile katılmıyorum, erkeklerde de %28,9 ile katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda kız öğrenciler anatomiye kavramak için modelin mutlaka çıplak olmasının gereksiz olduğu görüşündeyken, erkek öğrenciler gerekli olduğu görüşündedir. Bu durumda erkeklerin verdiği yanıtlar çizelge 65’de çıplak modelden çalışmanın anatomiye kavrama açısından giysili modele kıyasla daha etkili olma durumuna ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtlarla tutarlılık gösterirken, kızların çizelge49’da, çizelge53’de, çizelge 57’de, çizelge 61’de ve özellikle çizelge 65’de verdikleri çıplak modelin gerekli olduğuna yönelik yanıtla çizelge 69’da verdikleri çıplak modelin çıplak olmasının gereksiz olduğu yönündeki yanıt tutarsızlık göstermektedir. Söz konusu tutarsızlığın nedeni kız öğrencilerin çıplak modelin zaten adı gereği çıplak olmasıyla ilgili bilince sahip olamamaları olarak yorumlanabilir. Bu durum diğer sorulara verilen yanıtların olumlu yönde olması nedeniyle beklenmeyen bir durumdur.

Çizelge 70.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Anatomiye Kavramak İçin Modelin Mutlaka Çıplak Olmasının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	11	26,2	11	20,8	9	32,1	11	22,4	1	16,7
Katılmıyorum	9	21,4	18	34	8	28,6	16	32,7	2	33,3
Kararsızım	10	23,8	6	11,3	4	14,3	14	28,6	0	0
Katılıyorum	10	23,8	8	15,1	5	17,9	7	14,3	2	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	2	4,8	10	18,9	2	7,1	1	2	1	16,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 72’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde anatomiye kavramak için modelin mutlaka çıplak olmasının gerekliliğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %26,2 ile kesinlikle katılmıyorum, 2.sınıflarda %34 ile katılmıyorum, 3.sınıflarda %32,1 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %32,7 ile katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %33,3 ile katılmıyorum ve %33,3 ile katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre çoğunlukla anatomiye kavramak için modelin mutlaka çıplak olmasının gerekmediği görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumda cinsiyet değişkeninde elde edilen sonuç da olduğu gibi bu sonuçta da bir tutarsızlık söz konusudur. Çıplak modelin doğası gereği çıplak olması gerektiği konusundaki tutarsızlık bu konuda yeterli bilince sahip olmadıklarını düşündürmektedir.

Çizelge 71.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaş Değişkenine Göre Anatomiye Kavramak İçin Modelin Mutlaka Çıplak Olmasının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	9	18	17	22,1	17	33,3
Katılmıyorum	13	26	21	27,3	19	37,3
Kararsızım	14	28	15	19,5	5	9,8
Katılıyorum	11	22	15	19,5	6	11,8
Kesinlikle katılıyorum	3	6	9	11,7	4	7,8
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 71’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde anatomiye kavramak için modelin mutlaka çıplak olmasının gerekliliğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %28 ile kararsız, 21 ve 23 yaş arası %27,3 ile katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %37,3 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda 20 yaş ve altı grup konuyla ilgili kararsız görüş belirtirken, öğrencilerin çoğunlukla anatomiye kavramak için modelin mutlaka çıplak olmasının gereksiz olduğu görüşünde oldukları görülmektedir. Diğer değişkenlerde olduğu gibi önceki tablolarda elde edilen yüzdelerle karşılaştırıldığında bir tutarsızlık söz konusudur.

Çizelge 72.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Mezun oldukları Lise Değişkenine Göre Anatomiye Kavramak İçin Modelin Mutlaka Çıplak Olmasının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Lise	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	8	19	16	26,2	1	16,7	13	27,1	5	23,8
Katılmıyorum	16	38,1	16	26,2	3	50	12	25	6	28,6
Kararsızım	8	19	11	18	1	16,7	8	16,7	6	28,6
Katılıyorum	7	16,7	10	16,4	1	16,7	11	22,9	3	14,3
Kesinlikle katılıyorum	3	7,1	8	13,1	0	0	4	8,3	1	4,8
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 72’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde anatomiye kavramak için modelin mutlaka çıplak olmasının gerekliliğine ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %38,1 ile katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %26,2 ile kesinlikle katılmıyorum ve %26,2 ile katılmıyorum, Anadolu Liselerinde % 50 ile katılmıyorum, Düz Liselerde %27,1 ile kesinlikle katılmıyorum, diğer liselerde %28,6 ile katılmıyorum ve %28,6 ile kararsızım yanıtı alınmıştır. Bu durumda çoğunlukla lise değişkenine göre anatomiye kavramak için modelin mutlaka çıplak olmasının gereksiz olduğu görüşünde oldukları görülmektedir.

Çizelge 73.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelin Hemcinsleri Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	37	26,4	9	23,7
Katılmıyorum	55	39,3	12	31,6
Kararsızım	24	17,1	11	28,9
Katılıyorum	14	10	5	13,2
Kesinlikle Katılıyorum	10	7,1	1	2,6
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 73’de öğrencilerin çıplak modelin hemcinsleri olmasını tercih etme üzerine görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %39,3 ile katılmıyorum, erkeklerde de %31,6 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin çoğunluğunun çıplak modelin karşı cins olmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelge 74.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelin Hemcinsleri Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	16	38,1	9	17	8	28,6	11	22,4	2	33,3
Katılmıyorum	13	31	23	43,4	10	35,7	20	40,8	1	16,7
Kararsızım	7	16,7	13	24,5	5	17,9	10	20,4	0	0
Katılıyorum	3	7,1	5	9,4	3	10,7	7	14,3	1	16,7
Kesinlikle Katılıyorum	3	7,1	3	5,7	2	7,1	1	2	2	33,3
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 74’de öğrencilerin çıplak modelin hemcinsleri olmasını tercih etme üzerine görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %38,1 ile kesinlikle katılmıyorum, 2.sınıflarda %43,4 ile katılmıyorum, 3.sınıflarda %35,7 ile katılmıyorum, 4.sınıflarda %40,8 ile katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %33,3 ile kesinlikle katılmıyorum ve %33,3 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin çoğunlukla çıplak modelin karşı cins olmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelge 75.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelin Hemcinsleri Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	14	28	14	18,2	18	35,3
Katılmıyorum	17	34	30	39	20	39,2
Karasızım	11	22	19	24,7	5	9,8
Katılıyorum	7	14	7	9,1	5	9,8
Kesinlikle katılıyorum	1	2	7	9,1	3	5,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 75’de öğrencilerin çıplak modelin hemcinsleri olmasını tercih etme üzerine görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %34 ile katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %39 ile katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %39,2 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda diğer değişkenlerde olduğu gibi öğrencilerin çoğunlukla çıplak modelin karşı cins olmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelge 76.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelin Hemcinsleri Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Lise	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	12	28,6	15	24,6	1	16,7	9	18,8	9	42,9
Katılmıyorum	21	50	18	29,5	3	50	20	41,7	5	23,8
Karasızım	4	9,5	17	27,9	2	33,3	9	18,8	3	14,3
Katılıyorum	3	7,1	9	14,8	0	0	6	12,5	1	4,8
Kesinlikle katılıyorum	2	4,8	2	3,3	0	0	4	8,3	3	14,3
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 76’da öğrencilerin çıplak modelin hemcinsleri olmasını tercih etme üzerine görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %50 ile katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %29,5 ile katılmıyorum, Anadolu Liselerinde % 50 katılmıyorum, Düz Liselerde %41,7 ile katılmıyorum, diğer liselerde %42,9 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde çoğunlukla çıplak modelin karşı cins olmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelge 77.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelin Karşı Cins Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	37	26,4	6	15,8
Katılmıyorum	61	43,6	16	42,1
Kararsızım	29	20,7	9	23,7
Katılıyorum	9	6,4	3	7,9
Kesinlikle Katılıyorum	4	2,9	4	10,5
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 77’de öğrencilerin çıplak modelin karşı cins olmasını tercih etme üzerine görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %43,6 ile katılmıyorum, erkeklerde de %42,1 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu çıplak modelin hemcinsi olmasını tercih ettiği yönünde bir sonuç elde edilmektedir.

Çizelge 78.

Öğrencilerin Okuduğu Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelin Karşı Cins Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	10	23,8	13	24,5	6	21,4	10	20,4	4	66,7
Katılmıyorum	17	40,5	17	32,1	16	57,1	25	51	2	33,3
Kararsızım	8	19	15	28,3	4	14,3	11	22,4	0	0
Katılıyorum	4	9,5	6	11,3	1	3,6	1	2	0	0
Kesinlikle Katılıyorum	3	7,1	2	3,8	1	3,6	2	4,1	0	0
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 78’de öğrencilerin çıplak modelin karşı cins olmasını tercih etme üzerine görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %40,5 ile katılmıyorum, 2.sınıflarda %32,1 ile katılmıyorum, 3.sınıflarda %57,1 ile katılmıyorum, 4.sınıflarda %51 ile katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda 4 üzeri sınıflar dışında öğrencilerin çoğunluğu çıplak modelin hemcinsi olmasını tercih ettiği yönünde bir sonuç elde edilmektedir.

Çizelge 79.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelin Karşı Cins Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	10	20	14	18,2	19	37,3
Katılmıyorum	23	46	35	45,5	19	37,3
Karasızım	12	24	19	24,7	7	13,7
Katılıyorum	4	8	3	3,9	5	9,8
Kesinlikle katılıyorum	1	2	6	7,8	1	2
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 79’da öğrencilerin çıplak modelin karşı cins olmasını tercih etme üzerine görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %46 ile katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %45,5 ile katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %37,3 ile kesinlikle katılmıyorum ve %37,3 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda diğer değişkenlerde olduğu gibi çıplak modelin karşı cins olmasını tercih etmedikleri görülmektedir.

Çizelge 80.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Çıplak Modelin Göre Karşı Cins Olmasını Tercih Etme Üzerine Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Lise	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	12	28,6	15	24,6	1	16,7	9	18,8	6	28,6
Katılmıyorum	12	52,4	21	34,4	2	33,3	24	50	8	38,1
Kararsızım	5	11,9	15	24,6	3	50	10	20,8	5	23,8
Katılıyorum	1	2,4	5	8,2	0	0	5	10,4	1	4,8
Kesinlikle katılıyorum	2	4,8	5	8,2	0	0	0	0	1	4,8
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 80’de öğrencilerin çıplak modelin karşı cins olmasını tercih etme üzerine görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %52,4 ile katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %34,4 ile katılmıyorum, Anadolu Liselerinde % 50 kararsızım, Düz Liselerde %50 ile katılmıyorum, diğer liselerde %38,1 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda lise değişkenine göre Anadolu Lisesi mezunları dışında çoğunlukla çıplak modelin hemcinsleri olmasını tercih ettikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

Çizelge 81.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelin Slip Giymiş Olmasını Tercih Etme Durumuna İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	28	20	6	15,8
Katılmıyorum	30	21,4	8	21,1
Kararsızım	33	23,6	13	34,2
Katılıyorum	30	21,4	7	18,4
Kesinlikle Katılıyorum	19	13,6	4	10,5
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 81’de öğrencilerin çıplak modelin slip giymiş olmasını tercih etme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %23,6 ile kararsızım, erkeklerde de %34,2 ile kararsızım yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu çıplak modelin slip giymesi yani cinsel bölgesinin kapalı olması durumunu tercih etmekte kararsız kalmışlardır.

Çizelge 82.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Değişkenine Göre Çıplak Modelin Slip Giymiş Olmasını Tercih Etme Durumuna İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	5	11,9	8	15,1	11	39,3	9	18,4	1	16,7
Katılmıyorum	14	33,3	7	13,2	6	21,4	10	20,4	1	16,7
Kararsızım	12	28,6	18	34	5	17,9	11	22,4	0	0
Katılıyorum	8	19	12	22,6	1	3,6	15	30,6	1	16,7
Kesinlikle Katılıyorum	3	7,1	8	15,1	5	17,9	4	8,2	3	50
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 82’de öğrencilerin çıplak modelin slip giymiş olmasını tercih etme durumuna ilişkin görüşlerine ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %33,3 ile katılmıyorum, 2.sınıflarda %34 ile kararsızım, 3.sınıflarda %39,3 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %30,6 ile katılıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda 1. ve 3. sınıflar çıplak modelin slip giymesini tercih etmemekte, 2 sınıflar kararsız, 4.sınıf ve üzeri sınıflar modelin slip giymesini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durumda sınıflar arasındaki bu yanıt farklılığı öğrencilerin çıplak modelin niteliğiyle ilgili henüz yeterli bilince sahip olmadıklarını düşündürmektedir.

Çizelge 83.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelin Slip Giymiş Olmasını Tercih Etme Durumuna İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	8	16	14	18,2	12	23,5
Katılmıyorum	12	24	11	14,3	15	28,4
Kararsızım	17	34	22	28,6	7	13,7
Katılıyorum	8	16	18	23,4	11	21,6
Kesinlikle katılıyorum	5	10	12	15,6	6	11,8
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 83’de öğrencilerin çıplak modelin slip giymiş olmasını tercih etme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %34 ile kararsızım, 21 ve 23 yaş arası %28,6 ile kararsızım, 24 yaş ve üstü yaş grubu %28,4 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda çoğunlukta olan 24 yaş altındaki öğrencilerin kararsız oldukları görülmektedir.

Çizelge 84.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelin Slip Giymiş Olmasını Tercih Etme Durumuna İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	8	19	13	21,3	0	0	10	20,8	3	14,3
Katılmıyorum	9	21,4	13	21,3	1	16,7	9	18,8	6	28,6
Kararsızım	10	23,8	17	27,9	3	50	11	22,9	5	23,8
Katılıyorum	12	28,6	11	18	1	16,7	11	22,9	2	9,5
Kesinlikle katılıyorum	3	7,1	7	11,5	1	16,7	7	14,6	5	23,8
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 84’de öğrencilerin çıplak modelin slip giymiş olmasını tercih etme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %28,6 ile katılıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %65,6 ile kararsızım, Anadolu Liselerinde % 50 kararsızım, Düz Liselerde %22,9 ile kararsızım ve %22,9 ile katılıyorum, diğer liselerde %28,6 ile katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda lise değişkenine göre çoğunluğun kararsız olduğu Meslek Lisesi ve Düz Lise mezunlarının bir kısmının modelin slip giymesini istedikleri görülmektedir. Ayrıca sanat eğitimine diğerlerinden daha küçük yaşlarda başlamış olmalarından dolayı Güzel Sanatlar Lisesi mezunlarının konu ile ilgili kararsız kalması beklenmedik bir durumdur. Elde edilen sonuç, çizelge 68 ve çizelge 72 arasındaki çıplak modelin tanımına dayalı tutarsızlığı destekler niteliktedir.

Çizelge 85.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışmanın Kendileri Üzerinde Cinsel Bir Etkisinin Olmadığına İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	11	7,9	4	10,5
Katılmıyorum	0	0	2	5,3
Kararsızım	1	7	3	7,9
Katılıyorum	13	9,3	6	15,8
Kesinlikle Katılıyorum	115	82,1	23	60,5
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 85’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın kendileri üzerinde cinsel bir etkisinin olmadığına ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %82,1 ile kesinlikle katılıyorum, erkeklerde de %60,5 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğunun çıplak modelden çalışmanın kendileri üzerinde cinsel bir etkisinin olmadığı görüşünde oldukları görülmektedir.

Çizelge 86.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışmanın Kendileri Üzerinde Cinsel Bir Etkisinin Olmadığına İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	4	9,5	7	13,2	3	10,7	1	2	0	0
Katılmıyorum	0	0	0	0	0	0	2	4,1	0	0
Kararsızım	1	2,4	2	3,8	1	3,6	0	0	0	0
Katılıyorum	12	28,6	3	5,7	0	0	4	8,2	0	0
Kesinlikle Katılıyorum	25	59,5	41	77,4	24	85,7	42	85,7	6	100
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 86’da öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın kendileri üzerinde cinsel bir etkisinin olmadığına ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %59,5 ile kesinlikle katılıyorum, 2.sınıflarda %77,4 ile kesinlikle katılıyorum, 3.sınıflarda %85,7 ile kesinlikle katılıyorum, 4.sınıflarda %85,7 ile kesinlikle katılıyorum, 4 üzeri sınıflarda %100 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğunun çıplak modelden çalışmanın kendileri üzerinde cinsel bir etkisinin olmadığı görüşünde oldukları görülmektedir.

Çizelge 87.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışmanın Kendileri Üzerinde Cinsel Bir Etkisinin Olmadığına İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	7	14	5	6,5	3	5,9
Katılmıyorum	0		2	2,6	0	0
Karasızım	2	4	2	2,6	0	0
Katılıyorum	9	18	5	6,5	5	9,8
Kesinlikle katılıyorum	32	64	63	81,8	43	84,3
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 87’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın kendileri üzerinde cinsel bir etkisinin olmadığına ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %64 ile kesinlikle katılıyorum, 21 ve 23 yaş arası %81,8 ile kesinlikle katılıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %84,3 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda diğer değişkenlerde olduğu gibi yaş değişkeninde de öğrencilerin çoğunluğunun çıplak modelden çalışmanın kendileri üzerinde cinsel bir etkisinin olmadığı görüşünde oldukları görülmektedir.

Çizelge 88.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Model Çalışmanın Kendileri Üzerinde Cinsel Bir Etkisinin Olmadığına İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	2	4,8	6	9,8	0	0	4	8,3	3	14,3
Katılmıyorum	0	0	1	1,6	0	0	1	2,1	0	0
Karasızım	0	0	2	3,3	0	0	2	4,2	0	0
Katılıyorum	5	11,9	4	6,6	2	33,3	7	14,6	1	4,8
Kesinlikle katılıyorum	35	83,3	48	78,8	4	66,7	34	70,8	17	81
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 88’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın kendileri üzerinde cinsel bir etkisinin olmadığına ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %83,3 ile kesinlikle katılıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %78,8 ile kesinlikle katılıyorum, Anadolu Liselerinde % 66,7 ile kesinlikle katılıyorum, Düz Liselerde %70,8 ile kesinlikle katılıyorum, diğer liselerde %81 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin çoğunluğunun çıplak modelden çalışmanın kendileri üzerinde cinsel bir etkisinin olmadığı görüşünde oldukları görülmektedir.

Çizelge 89.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	80	57,1	19	50
Katılmıyorum	37	26,4	10	26,3
Kararsızım	12	8,6	1	2,6
Katılıyorum	6	4,3	4	10,5
Kesinlikle Katılıyorum	5	3,6	4	10,5
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 89’da öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın inançları gereği yasak olmasından dolayı çalışmama durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum, erkeklerde %50 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu inançlarından dolayı çıplak modelden çalışmama durumuna kesinlikle katılmadıklarına dair görüş bildirmektedirler.

Çizelge 90.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	24	57,1	29	54,7	18	64,3	25	51	3	50
Katılmıyorum	12	28,6	13	24,5	4	14,3	16	32,7	2	33,3
Kararsızım	1	2,4	3	5,7	5	17,9	4	8,2	0	0
Katılıyorum	1	2,4	6	11,3	0	0	2	4,1	1	16,7
Kesinlikle Katılıyorum	4	9,5	2	3,8	1	3,6	2	4,1	0	0
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 90’da öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın inançları gereği yasak olmasından dolayı çalışmama durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum, 2.sınıflarda %54,7 ile kesinlikle katılmıyorum, 3.sınıflarda %64,3 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %51 ile kesinlikle katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu inançlarından dolayı çıplak modelden çalışmama durumuna kesinlikle katılmadıklarına dair görüş bildirmektedirler.

Çizelge 91.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	30	60	39	50,6	30	58,8
Katılmıyorum	14	28	21	27,3	12	23,5
Karasızım	2	4	7	9,1	4	7,8
Katılıyorum	2	4	5	6,5	3	5,9
Kesinlikle katılıyorum	2	4	5	6,5	2	3,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 91’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın inançları gereği yasak olmasından dolayı çalışmama durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %60 ile kesinlikle katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %50,6 ile kesinlikle katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %58,8 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda diğer değişkenlerde olduğu gibi yaş değişkeninde de öğrencilerin çoğunluğu inançlarından dolayı çıplak modelden çalışmama durumuna kesinlikle katılmadıklarına dair görüş bildirmektedirler.

Çizelge 92.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	24	57,1	35	57,4	2	33,3	22	45,8	16	76,2
Katılmıyorum	12	28,6	12	19,7	4	66,7	19	39,6	0	0
Karasızım	3	7,1	5	8,2	0	0	3	6,3	2	9,5
Katılıyorum	1	2,4	5	8,2	0	0	3	6,3	1	4,8
Kesinlikle katılıyorum	2	4,8	4	6,6	0	0	1	2,1	2	9,5
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 92’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın inançları gereği yasak olmasından dolayı çalışmama durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %57,4 ile kesinlikle katılmıyorum, Anadolu Liselerinde % 66,7 ile kesinlikle katılmıyorum, Düz Liselerde %45,8 ile kesinlikle katılmıyorum, diğer liselerde %76,2 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlere göre öğrencilerin çoğunluğu inançlarının çıplak modelden çalışmalarına engel olmadığını belirtmiştir.

Çizelge 93.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	84	60	21	55,3
Katılmıyorum	37	26,4	10	26,3
Kararsızım	7	5	1	2,6
Katılıyorum	4	2,9	4	10,5
Kesinlikle Katılıyorum	8	5,7	2	5,3
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 93’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın gelenek- görenekler gereği yasak olmasından dolayı çalışmama durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %60 ile kesinlikle katılmıyorum, erkeklerde %55,3 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrencilerin çoğunluğu gelenek-göreneklerinin çıplak modelden çalışmalarına engel olmadığı görüşündedir.

Çizelge 94.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	28	66,7	34	64,2	17	60,7	23	46,9	3	50
Katılmıyorum	9	21,4	10	18,9	8	28,6	19	38,8	1	16,7
Kararsızım	1	2,4	3	5,7	1	3,6	3	6,1	0	0
Katılıyorum	1	2,4	3	5,7	1	3,6	1	2	2	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	3	7,1	3	5,7	1	3,6	3	6,1	0	0
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Tablo 94’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın gelenek- görenekler gereği yasak olmasından dolayı çalışmama durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %66,7 ile kesinlikle katılmıyorum, 2.sınıflarda %64,2 ile kesinlikle katılmıyorum, 3.sınıflarda %60,7 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %46,9 ile kesinlikle katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu gelenek-göreneklerinin çıplak modelden çalışmalarına engel olmadığı görüşündedir.

Çizelge 95.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	36	72	40	51,9	29	56,9
Katılmıyorum	10	20	23	29,9	14	27,5
Karasızım	1	2	6	7,8	1	2
Katılıyorum	1	2	3	3,9	4	7,8
Kesinlikle katılıyorum	2	4	5	6,5	3	5,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 95’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın gelenek- görenekler gereği yasak olmasından dolayı çalışmama durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine çoğunlukla 20 yaş ve altı %72 ile kesinlikle katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %51,9 ile kesinlikle katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %56,9 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu gelenek-göreneklerinin çıplak modelden çalışmalarına engel olmadığı görüşündedir.

Çizelge 96.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasından Dolayı Çalışmama Durumuna İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Lise	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	27	64,3	36	59	4	66,7	24	50	14	66,7
Katılmıyorum	10	23,8	14	23	2	33,3	18	37,5	3	14,3
Karasızım	2	4,8	4	6,6	0	0	2	4,2	0	0
Katılıyorum	2	4,8	3	4,9	0	0	2	4,2	1	4,8
Kesinlikle katılıyorum	1	2,4	4	6,6	0	0	2	4,2	3	14,3
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 96’da öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın gelenek- görenekler gereği yasak olmasından dolayı çalışmama durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %64,3 ile kesinlikle katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %59 ile kesinlikle katılıyorum, Anadolu Liselerinde % 66,7 ile kesinlikle katılmıyorum, Düz Liselerde %50 ile kesinlikle katılmıyorum, diğer liselerde %66,7 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde çoğunlukla öğrenciler gelenek- göreneklerin çıplak modelden çalışmalarına engel olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 97.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları ve/veya Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasına Karşın İşi Gereği Çalışma Durumlarına İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	57	40,7	12	31,6
Katılmıyorum	21	15	3	7,9
Kararsızım	9	6,4	4	10,5
Katılıyorum	37	26,4	10	26,3
Kesinlikle Katılıyorum	16	11,4	9	23,7
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 97’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın inançları ve/veya gelenek-görenekler gereği yasak olmasına karşın işi gereği çalışma durumlarına ilişkin görüşleri ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %40,7 ile kesinlikle katılmıyorum, erkeklerde %31,6 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda öğrenciler çoğunlukla, çizelge 89 ve çizelge 93 göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin inançları ve/veya gelenek-göreneklerine rağmen çıplak modelden çalışma konusunda bir kısıtlama olmadan çalışabildikleri görülmektedir.

Çizelge 98.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları ve/veya Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasına Karşın İşi Gereği Çalışma Durumlarına İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	19	45,2	21	39,6	12	42,9	16	32,7	1	16,7
Katılmıyorum	5	11,9	3	5,7	3	10,7	11	22,4	2	33,3
Kararsızım	2	4,8	4	7,5	4	14,3	2	4,1	1	16,7
Katılıyorum	9	21,4	16	30,2	6	21,4	14	28,6	2	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	7	16,7	9	17	3	10,7	6	12,2	0	0
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 98’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın inançları ve/veya gelenek-görenekler gereği yasak olmasına karşın işi gereği çalışma durumlarına ilişkin görüşleri ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %45,2 ile kesinlikle katılmıyorum, 2.sınıflarda %39,6 ile kesinlikle katılmıyorum, 3.sınıflarda %42,9 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %32,7 ile kesinlikle katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %33,3 ile kesinlikle katılmıyorum ve %33,3 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre 4 üzeri sınıfların bir kısmı dışında öğrenciler çoğunlukla, çizelge 90 ve çizelge 94 göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin inançları ve/veya gelenek-göreneklerine rağmen çıplak modelden çalışma konusunda bir kısıtlama olmadan çalışabildikleri görülmektedir.

Çizelge 99.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları ve/veya Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasına Karşın İşi Gereği Çalışma Durumlarına İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	25	50	21	27,3	23	45,1
Katılmıyorum	4	8	10	13	10	19,6
Karasızım	4	8	7	9,1	2	3,9
Katılıyorum	10	20	27	35,1	10	19,6
Kesinlikle katılıyorum	7	14	12	15,6	6	11,8
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 99’da öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın inançları ve/veya gelenek-görenekler gereği yasak olmasından dolayı çalışmama durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %50 ile kesinlikle katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %45,1 ile katılıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %45,1 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda 21 ve 23 yaş arası öğrenciler dışında öğrencilerin çoğunlukla tablo çizelge 91 ve çizelge 95 göz önünde bulundurulduğunda inançları ve/veya gelenek-göreneklerine rağmen çıplak modelden çalışma konusunda bir kısıtlama olmadan çalışabildikleri görülmektedir.

Çizelge 100.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın İnançları ve/veya Gelenek- Görenekler Gereği Yasak Olmasına Karşın İşi Gereği Çalışma Durumlarına İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	18	42,9	19	31,1	3	50	19	39,6	10	47,6
Katılmıyorum	6	14,3	7	11,5	1	16,7	8	16,7	2	9,5
Karasızım	3	7,1	4	6,6	0	0	5	10,4	1	4,8
Katılıyorum	11	26,2	16	26,2	1	16,7	14	29,2	5	23,8
Kesinlikle katılıyorum	4	9,5	15	24,6	1	16,7	2	4,2	3	14,3
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 100’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın inançları ve/veya gelenek- görenekler gereği yasak olmasından dolayı çalışmama durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %42,9 ile kesinlikle katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %31,1 ile kesinlikle katılmıyorum, Anadolu Liselerinde % 50 ile kesinlikle katılmıyorum, Düz Liselerde %39,6 ile kesinlikle katılmıyorum, diğer liselerde %47,6 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda bütün değişkenlerde olduğu gibi lise değişkeninde de öğrenciler çoğunlukla, çizelge 92 ve çizelge 96’ya paralel olarak, çıplak modelden çalışmayla ilgili inançlarından dolayı ve/veya gelenek- göreneklerinden dolayı bir sıkıntı yaşamadan çalışabildikleri görüşünde olduklarını belirtmektedirler.

Çizelge 101.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarında Kendilerini Huzursuz ve Suçlu Hissetmeleri Durumuna İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	79	56,4	21	55,3
Katılmıyorum	42	30	9	23,7
Kararsızım	6	4,3	3	7,9
Katılıyorum	9	6,4	3	7,9
Kesinlikle Katılıyorum	4	2,9	2	5,3
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 101’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarında kendilerini huzursuz ve suçlu hissetmeleri durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %79 ile kesinlikle katılmıyorum, erkeklerde de %56,4 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin çoğunlukla çıplak modelden çalıştıklarında kendilerini huzursuz ve suçlu hissetmediklerini göstermektedir.

Çizelge 102.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarında Kendilerini Huzursuz ve Suçlu Hissetmeleri Durumuna İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	27	64,3	26	49,1	16	57,1	28	57,1	3	50
Katılıyorum	11	26,2	15	28,3	6	21,4	18	36,7	1	16,7
Kararsızım	0	0	4	7,5	3	10,7	2	4,1	0	0
Katılıyorum	1	2,4	5	9,4	3	10,7	1	2	2	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	3	7,1	3	5,7	0	0	0	0	0	0
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 102’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarında kendilerini huzursuz ve suçlu hissetmeleri durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %64,3 ile kesinlikle katılmıyorum, 2.sınıflarda %49,1 ile kesinlikle katılmıyorum, 3.sınıflarda %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre değişkenine göre öğrencilerin çoğunlukla çıplak modelden çalıştıklarında kendilerini huzursuz ve suçlu hissetmediklerini göstermektedir.

Çizelge 103.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarında Kendilerini Huzursuz ve Suçlu Hissetmeleri Durumuna İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	33	66	37	48,1	30	58,8
Katılmıyorum	13	26	27	35,1	11	21,6
Karasızım	1	2	5	6,5	3	5,9
Katılıyorum	2	4	5	6,5	5	9,8
Kesinlikle katılıyorum	1	2	3	3,9	2	3,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 103’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarında kendilerini huzursuz ve suçlu hissetmeleri durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %66 ile kesinlikle katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %48,1 ile kesinlikle katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %58,8 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre öğrencilerin çoğunlukla çıplak modelden çalıştıklarında kendilerini huzursuz ve suçlu hissetmediklerini göstermektedir.

Çizelge 104.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarında Kendilerini Huzursuz ve Suçlu Hissetmeleri Durumuna İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	23	54,8	34	55,7	5	83,3	25	52,1	13	61,9
Katılmıyorum	15	35,7	17	27,9	1	16,7	16	33,3	2	9,5
Karasızım	1	2,4	4	6,6	0	0	2	4,2	2	9,5
Katılıyorum	1	2,4	3	4,9	0	0	5	10,4	3	14,3
Kesinlikle katılıyorum	2	4,8	3	4,9	0	0	0	0	1	4,8
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 104’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarında kendilerini huzursuz ve suçlu hissetmeleri durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %54,8 ile kesinlikle katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %55,7 ile kesinlikle katılmıyorum, Anadolu Liselerinde %83,3 kesinlikle katılmıyorum, Düz Liselerde %52,1 ile kesinlikle katılıyorum, diğer liselerde %61,9 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde olduğu gibi lise değişkeninde de öğrencilerin çoğunlukla çıplak modelden çalıştıklarında kendilerini huzursuz ve suçlu hissetmediklerini anlaşılmaktadır.

Çizelge 105.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Ailelerinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini de Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	74	52,9	20	52,6
Katılmıyorum	45	32,1	13	34,2
Kararsızım	6	4,3	1	2,6
Katılıyorum	12	8,6	1	2,6
Kesinlikle Katılıyorum	3	2,1	3	7,9
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 105’de öğrencilerin ailelerinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini de olumsuz etkileme durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %52,9 ile kesinlikle katılmıyorum, erkeklerde de %52,6 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre kızlar ve erkekler neredeyse eşit oranda çoğunlukla ailelerinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini olumsuz etkilemediğini belirtmektedir.

Çizelge 106.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Ailelerinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini de Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	26	61,6	24	45,3	16	57,1	24	49	4	66,7
Katılmıyorum	12	28,6	18	34	9	32,1	18	36,7	1	16,7
Kararsızım	1	2,4	2	3,8	1	3,6	3	6,1	0	0
Katılıyorum	1	2,4	7	13,2	2	7,1	3	6,1	0	0
Kesinlikle Katılıyorum	2	4,8	2	3,8	0	0	1	2	1	16,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 106’da öğrencilerin ailelerinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini de olumsuz etkileme durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %61,6 ile kesinlikle katılmıyorum, 2.sınıflarda %45,3 ile kesinlikle katılmıyorum, 3.sınıflarda %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %49 ile kesinlikle katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %66,7 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre öğrenciler çoğunlukla ailelerinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini olumsuz etkilemediğini belirtmektedir.

Çizelge 107.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Ailelerinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini de Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	31	62	33	42,9	30	58,8
Katılmıyorum	15	30	29	37,7	14	27,5
Karasızım	1	2	5	6,5	1	2
Katılıyorum	3	6	6	7,8	4	7,8
Kesinlikle katılıyorum	0	0	4	5,2	2	3,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 107’de öğrencilerin ailelerinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini de olumsuz etkileme durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %62 ile kesinlikle katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %42,9 ile kesinlikle katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %58,8 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre öğrenciler çoğunlukla ailelerinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini olumsuz etkilemediğini belirtmektedir.

Çizelge 108.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Ailelerinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini de Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	24	57,1	31	50,8	3	50	24	50	12	57,1
Katılmıyorum	12	28,6	20	32,8	3	50	19	39,6	4	19
Karasızım	3	7,1	3	4,9	0	0	0	0	1	4,8
Katılıyorum	3	7,1	3	4,9	0	0	4	8,3	3	14,3
Kesinlikle katılıyorum	0	0	4	6,6	0	0	1	2,1	1	4,8
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 108’de öğrencilerin ailelerinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini de olumsuz etkileme durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkene göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %50,8 ile kesinlikle katılmıyorum, Anadolu Liselerinde % 50 katılmıyorum %50 kesinlikle katılmıyorum ile eşit oranda, Düz Liselerde %50 ile kesinlikle katılmıyorum, diğer liselerde %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde olduğu gibi çoğunluk ailelerinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini olumsuz etkilemediğini belirtmektedir.

Çizelge 109.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Çevresinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	73	52,1	20	52,6
Katılmıyorum	47	33,6	14	36,8
Kararsızım	4	2,9	1	2,6
Katılıyorum	12	8,6	2	5,3
Kesinlikle Katılıyorum	4	2,9	1	2,6
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 109’da öğrencilerin sosyal çevresinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini de olumsuz etkileme durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %52,1 ile kesinlikle katılmıyorum, erkeklerde %52,6 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu sosyal çevresinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini olumsuz etkilemediği görüşündedir.

Çizelge 110.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Sosyal Çevresinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	24	57,1	25	47,2	15	53,6	25	51	4	66,7
Katılmıyorum	12	28,6	20	37,7	10	35,7	18	36,7	1	16,7
Kararsızım	2	4,8	1	1,9	1	3,6	1	2	0	0
Katılıyorum	2	4,8	5	9,4	2	7,1	5	10,2	0	0
Kesinlikle Katılıyorum	2	4,8	2	3,8	0	0	0	0	1	16,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 110’da öğrencilerin sosyal çevresinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini de olumsuz etkileme durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum, 2.sınıflarda %47,2 ile kesinlikle katılmıyorum, 3.sınıflarda %53,6 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %51 ile kesinlikle katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %66,7 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu sosyal çevresinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini olumsuz etkilemediği görüşündedir.

Çizelge 111.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Sosyal Çevresinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	31	62	33	42,9	29	56,9
Katılmıyorum	13	26	32	41,6	16	31,4
Karasızım	2	4	2	2,6	1	2
Katılıyorum	3	6	8	10,4	3	5,9
Kesinlikle katılıyorum	1	2	2	2,6	2	3,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 111’de öğrencilerin sosyal çevresinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini de olumsuz etkileme durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %62 ile kesinlikle katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %42,9 ile kesinlikle katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %56,9 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu sosyal çevresinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini olumsuz etkilemediği görüşündedir.

Çizelge 112.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Sosyal Çevresinin Çıplak Modelden Çalışmakla İlgili Olumsuz Tepkilerinin Kendilerini Olumsuz Etkileme Durumlarına İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	27	64,3	31	50,8	3	50	21	43,8	11	52,4
Katılmıyorum	10	23,8	20	32,8	3	50	23	47,9	5	23,8
Karasızım	1	2,4	3	4,9	0	0	0	0	1	4,8
Katılıyorum	4	9,5	5	8,2	0	0	2	4,2	3	14,3
Kesinlikle katılıyorum	0	0	2	3,3	0	0	2	4,2	1	4,8
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 112’de öğrencilerin sosyal çevresinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini de olumsuz etkileme durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %64,3 ile kesinlikle katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %50,8 ile kesinlikle katılmıyorum, Anadolu Liselerinde % 50 katılmıyorum %50 kesinlikle katılmıyorum ile eşit oranda, Düz Liselerde %23 ile katılmıyorum, diğer liselerde %52,4 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde olduğu gibi lise değişkeninde de öğrencilerin çoğunluğu sosyal çevresinin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkilerinin kendilerini olumsuz etkilemediği görüşündedir.

Çizelge 113.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımında Dışarıdan Gelen Hiçbir Tepkiden Olumsuz Etkilenmemeleri Durumuna İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	6	4,3	3	7,9
Katılmıyorum	9	6,4	4	10,5
Kararsızım	8	5,7	0	0
Katılıyorum	40	28,6	12	31,6
Kesinlikle Katılıyorum	77	55	19	50
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 113’de öğrencilerin çıplak model kullanımında dışarıdan gelen hiçbir tepkiden olumsuz etkilenmemeleri durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %55 ile kesinlikle katılıyorum, erkeklerde de %50 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre çoğunluğun çıplak model kullanımında dışarıdan gelen hiçbir tepkiden olumsuz etkilenmedikleri görülmektedir.

Çizelge 114.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımında Dışarıdan Gelen Hiçbir Tepkiden Olumsuz Etkilenmemeleri Durumuna İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	0	0	4	7,5	3	10,7	1	2	1	16,7
Katılmıyorum	3	7,1	7	13,2	1	3,6	2	4,1	0	0
Karasızım	4	9,5	1	1,9	1	3,6	2	4,1	0	0
Katılıyorum	14	33,3	14	26,4	4	14,3	20	40,8	0	0
Kesinlikle katılıyorum	21	50	27	50,9	19	67,9	24	49	5	83,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 114’de öğrencilerin çıplak model kullanımında dışarıdan gelen hiçbir tepkiden olumsuz etkilenmemeleri durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %50 ile kesinlikle katılıyorum, 2.sınıflarda %50,9 ile kesinlikle katılıyorum, 3.sınıflarda %67,9 ile kesinlikle katılıyorum, 4.sınıflarda %49 ile kesinlikle katılıyorum, 4 üzeri sınıflarda %83,7 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre çoğunluğun çıplak model kullanımında dışarıdan gelen hiçbir tepkiden olumsuz etkilenmedikleri görülmektedir.

Çizelge 115.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımında Dışarıdan Gelen Hiçbir Tepkiden Olumsuz Etkilenmemeleri Durumuna İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	0	0	6	7,8	3	5,9
Katılmıyorum	4	8	7	9,1	2	3,9
Karasızım	4	8	2	2,6	2	3,9
Katılıyorum	11	22	27	35,1	14	27,5
Kesinlikle katılıyorum	31	62	35	45,5	30	58,8
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 115’de öğrencilerin çıplak model kullanımında dışarıdan gelen hiçbir tepkiden olumsuz etkilenmemeleri durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %62 ile kesinlikle katılıyorum, 21 ve 23 yaş arası %45,5 ile kesinlikle katılıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %58,8 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre çoğunluğun çıplak model kullanımında dışarıdan gelen hiçbir tepkiden olumsuz etkilenmedikleri görülmektedir.

Çizelge 116.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Model Kullanımında Dışarıdan Gelen Hiçbir Tepkiden Olumsuz Etkilenmemeleri Durumuna İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	0	0	4	6,6	0	0	4	8,3	1	4,8
Katılmıyorum	0	0	7	11,5	0	0	4	8,3	2	9,5
Karasızım	4	9,5	2	3,3	0	0	1	2,1	1	4,8
Katılıyorum	14	33,3	16	26,2	2	33,3	13	27,1	7	33,3
Kesinlikle katılıyorum	24	57,1	32	52,5	4	66,7	26	54,2	10	47,6
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 116’da öğrencilerin çıplak model kullanımında dışarıdan gelen hiçbir tepkiden olumsuz etkilenmemeleri durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %57,1 ile kesinlikle katılıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %52,5 ile kesinlikle katılıyorum, Anadolu Liselerinde % 66,7 ile kesinlikle katılıyorum, Düz Liselerde %54,2 ile kesinlikle katılıyorum, diğer liselerde %47,6 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde olduğu gibi lise değişkeninde de çoğunluğun çıplak model kullanımında dışarıdan gelen hiçbir tepkiden olumsuz etkilenmedikleri görülmektedir. Bu sonuç çizelge 108 ve çizelge 112 ile tutarlılık göstermektedir.

Çizelge 117.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Ailelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	68	48,6	20	52,6
Katılmıyorum	41	29,3	9	23,7
Kararsızım	6	4,3	1	2,6
Katılıyorum	19	13,6	6	15,8
Kesinlikle Katılıyorum	6	4,3	2	5,3
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 117’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de ailelerine çalışmalarını göstermekten çekinme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkene göre çoğunlukla kızlarda %48,6 ile kesinlikle katılmıyorum, erkeklerde de %52,6 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre çoğunluğun çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de ailelerine çalışmalarını göstermekten çekinmedikleri görülmektedir.

Çizelge 118.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Ailelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	22	52,4	18	34	14	50	31	63,3	3	50
Katılmıyorum	13	31	19	35,8	9	32,1	9	18,4	0	0
Kararsızım	2	4,8	1	1,9	2	7,1	2	4,1	0	0
Katılıyorum	3	7,1	12	22,6	1	3,6	7	14,3	2	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	2	4,8	3	5,7	2	7,1	0	0	1	16,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 118’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de ailelerine çalışmalarını göstermekten çekinme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %52,4 ile kesinlikle katılmıyorum, 2.sınıflarda %35,8 ile katılmıyorum, 3.sınıflarda %50 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %63,3 ile kesinlikle katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre çoğunluğun çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de ailelerine çalışmalarını göstermekten çekinmedikleri görülmektedir.

Çizelge 119.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Ailelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	25	50	33	42,9	30	58,8
Katılmıyorum	17	34	19	24,7	14	27,5
Karasızım	2	4	5	6,5	0	0
Katılıyorum	5	10	16	20,8	4	7,8
Kesinlikle katılıyorum	1	2	4	5,2	3	5,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 119’da öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de ailelerine çalışmalarını göstermekten çekinme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %50 ile kesinlikle katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %42,9 ile kesinlikle katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %58,8 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda diğer değişkenlerde olduğu gibi yaş değişkenine göre de çoğunluğun çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de ailelerine çalışmalarını göstermekten çekinmedikleri görülmektedir.

Çizelge 120.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Ailelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	23	54,8	28	45,9	3	50	22	45,8	12	57,1
Katılmıyorum	12	28,6	17	27,9	2	33,3	15	31,3	4	19
Karasızım	1	2,4	4	6,6	0	0	2	4,2	0	0
Katılıyorum	5	11,9	8	13,1	1	16,7	7	14,6	4	19
Kesinlikle katılıyorum	1	2,4	4	6,6	0	0	2	4,2	1	4,8
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 120’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de ailelerine çalışmalarını göstermekten çekinme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %54,8 ile kesinlikle katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %45,9 ile kesinlikle katılmıyorum, Anadolu Liselerinde % 50 kesinlikle katılmıyorum, Düz Liselerde %45,8 ile kesinlikle katılmıyorum, diğer liselerde %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde olduğu gibi lise değişkenine göre de çoğunluğun çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de ailelerine çalışmalarını göstermekten çekinmedikleri görülmektedir. Bu sonuç çizelge 108, çizelge 112 ve çizelge 116 ile tutarlılık göstermektedir.

Çizelge 121.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Sosyal Çevrelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	64	45,7	22	57,9
Katılmıyorum	48	34,3	9	23,7
Kararsızım	8	5,7	0	0
Katılıyorum	14	10	5	13,2
Kesinlikle Katılıyorum	6	4,3	2	5,3
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 121’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de sosyal çevrelerine çalışmalarını göstermekten çekinme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %45,7 ile kesinlikle katılmıyorum, erkeklerde %57,9 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre çoğunluğun çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de sosyal çevrelerine çalışmalarını göstermekten çekinmedikleri görülmektedir.

Çizelge 122.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Sosyal Çevrelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	23	54,8	19	35,8	13	46,4	28	57,1	3	50
Katılmıyorum	13	31	22	41,5	10	35,7	12	24,5	0	0
Kararsızım	2	4,8	2	3,8	1	3,6	3	6,1	0	0
Katılıyorum	2	4,8	8	15,1	2	7,1	5	10,2	2	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	2	4,8	2	3,8	2	7,1	1	2	1	16,7
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 122’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de sosyal çevrelerine çalışmalarını göstermekten çekinme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %54,8 ile kesinlikle katılmıyorum, 2.sınıflarda %41,5 ile katılmıyorum, 3.sınıflarda %46,4 ile kesinlikle katılmıyorum, 4.sınıflarda %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre çoğunluğun çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de sosyal çevrelerine çalışmalarını göstermekten çekinmedikleri görülmektedir.

Çizelge 123.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Sosyal Çevrelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	24	48	33	42,9	29	56,9
Katılmıyorum	17	34	27	35,1	13	25,5
Karasızım	4	8	4	5,2	0	0
Katılıyorum	4	8	10	13	5	9,8
Kesinlikle katılıyorum	1	2	3	3,9	4	7,8
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 123’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de sosyal çevrelerine çalışmalarını göstermekten çekinme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %48 ile kesinlikle katılmıyorum, 21 ve 23 yaş arası %42,9 ile kesinlikle katılmıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %56,9 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre çoğunluğun çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de sosyal çevrelerine çalışmalarını göstermekten çekinmedikleri görülmektedir.

Çizelge 124.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalıştıklarını Bilseler de Sosyal Çevrelerine Çalışmalarını Göstermekten Çekinme Durumuna İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	24	57,1	25	41	2	33,3	22	45,8	13	61,9
Katılmıyorum	11	26,2	22	36	4	66,7	16	33,3	4	19
Karasızım	2	4,8	5	8,2	0	0	1	2,1	0	0
Katılıyorum	4	9,5	6	9,8	0	0	7	14,6	2	9,5
Kesinlikle katılıyorum	1	2,4	3	4,9	0	0	2	4,2	2	9,5
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 124’de öğrencilerin çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de sosyal çevrelerine çalışmalarını göstermekten çekinme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %57,1 ile kesinlikle katılmıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %41 ile kesinlikle katılmıyorum, Anadolu Liselerinde % 66,7 katılmıyorum, Düz Liselerde %45,8 ile kesinlikle katılmıyorum, diğer liselerde %61,9 ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde olduğu gibi lise değişkenine göre de çoğunluğun çıplak modelden çalıştıklarını bilseler de sosyal çevrelerine çalışmalarını göstermekten çekinmedikleri görülmektedir. Bu sonuç çizelge 108, çizelge 112, çizelge 116 ve çizelge 120 ile çıplak modelden çalışmakla ilgili sıkıntı yaşamadıkları yönündeki görüşleriyle tutarlılık göstermektedir.

Çizelge 125.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmalarını Sergilemekten Çekinmeme Durumuna İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	10	7,1	6	15,8
Katılmıyorum	8	5,7	2	5,3
Kararsızım	9	6,4	4	10,5
Katılıyorum	37	26,4	11	28,9
Kesinlikle Katılıyorum	76	54,3	15	39,5
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 125’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmalarını sergilemekten çekinmeme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %54,3 ile kesinlikle katılıyorum, erkeklerde %39,5 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre çoğunluğun çıplak modelden çalışmalarını sergilemekten çekinmedikleri görülmektedir.

Çizelge 126.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmalarını Sergilemekten Çekinmeme Durumuna İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	5	11,9	6	11,3	2	7,1	2	4,1	1	16,7
Katılmıyorum	1	2,4	4	7,5	1	3,6	4	8,2	0	0
Kararsızım	6	14,3	1	1,9	3	10,7	3	6,1	0	0
Katılıyorum	10	23,8	15	28,3	5	17,9	16	32,7	2	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	20	47,6	27	50	17	60,7	24	49	3	50
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 126’da öğrencilerin çıplak modelden çalışmalarını sergilemekten çekinmeme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %47,6 ile kesinlikle katılıyorum, 2.sınıflarda %50 ile kesinlikle katılıyorum, 3.sınıflarda %60,7 ile kesinlikle katılıyorum, 4.sınıflarda %49 ile kesinlikle katılıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre çoğunluğun çıplak modelden çalışmalarını sergilemekten çekinmedikleri görülmektedir.

Çizelge 127.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmalarını Sergilemekten Çekinmeme Durumuna İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	5	10	6	7,8	5	9,8
Katılmıyorum	3	6	5	6,5	2	3,9
Karasızım	4	8	6	7,8	3	5,9
Katılıyorum	9	18	27	35,1	12	23,5
Kesinlikle katılıyorum	29	58	33	42,9	29	56,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 127’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmalarını sergilemekten çekinmeme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %38 ile kesinlikle katılıyorum, 21 ve 23 yaş arası %42,9 ile kesinlikle katılıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %56,9 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre çoğunluğun çıplak modelden çalışmalarını sergilemekten çekinmedikleri görülmektedir.

Çizelge 128.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmalarını Sergilemekten Çekinmeme Durumuna İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	4	9,5	4	6,6	0	0	7	14,6	1	4,8
Katılmıyorum	2	4,8	3	4,9	0	0	5	10,4	0	0
Karasızım	4	9,5	5	8,2	0	0	4	8,3	0	0
Katılıyorum	11	26,2	16	26,2	3	50	12	25	6	28,6
Kesinlikle katılıyorum	21	50	33	54,1	3	50	20	41,7	14	66,7
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 128’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmalarını sergilemekten çekinmeme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %26,2 ile kesinlikle katılıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %54,1 ile kesinlikle katılıyorum, Anadolu Liselerinde % 50 katılıyorum %50 kesinlikle katılıyorum ile eşit oranda olumlu yönde, Düz Liselerde %41,7 ile kesinlikle katılıyorum, diğer liselerde %66,7 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde olduğu gibi lise değişkenine göre de öğrencilerin çoğunluğunun çıplak modelden çalışmalarını sergilemekten çekinmedikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Çizelge 128’de ulaşılan bu sonuç çizelge 120 ve çizelge 116’da ulaşılan çıplak modelden çalışmakla ve sergilemekle ilgili sıkıntı yaşamadıklarına yönelik verdikleri yanıtlarla tutarlılık göstermektedir.

Çizelge 129.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Faydalarını Gördükleri İçin Mezun olduktan Sonra da Çalışmalarında Kullanmalarına İlişkin Görüşleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	6	4,3	6	15,8
Katılmıyorum	9	6,4	1	2,6
Kararsızım	19	13,6	4	10,5
Katılıyorum	37	26,4	9	23,7
Kesinlikle Katılıyorum	69	49,3	18	47,4
Toplam	140	100	38	100

Çizelge 129’da öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın faydalarını gördükleri için mezun olduktan sonra da çalışmalarında kullanmalarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya cinsiyet değişkenine göre çoğunlukla kızlarda %49,3 ile kesinlikle katılıyorum, erkeklerde %47,4 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu çıplak modelden çalışmanın faydalarını gördükleri için mezun olduktan sonra da çalışmalarında kullanacaklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 130.

Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Faydalarını Gördükleri İçin Mezun olduktan Sonra da Çalışmalarında Kullanmalarına İlişkin Görüşleri

	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		4+.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,4	7	13,2	2	7,1	1	2	1	16,7
Katılmıyorum	2	4,8	2	3,8	1	3,6	4	8,2	1	16,7
Kararsızım	6	14,3	7	13,2	2	7,1	8	16,3	0	0
Katılıyorum	11	26,2	14	26,4	8	28,6	12	24,5	1	16,7
Kesinlikle Katılıyorum	22	52,4	23	43,4	15	53,6	24	49	3	50
Toplam	42	100	53	100	28	100	49	100	6	100

Çizelge 130’da öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın faydalarını gördükleri için mezun olduktan sonra da çalışmalarında kullanmalarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya sınıf değişkenine göre çoğunlukla 1.sınıflarda %52,4 ile kesinlikle katılıyorum, 2.sınıflarda %43,4 ile kesinlikle katılıyorum, 3.sınıflarda %53,6 ile kesinlikle katılıyorum, 4.sınıflarda %49 ile kesinlikle katılıyorum, 4 üzeri sınıflarda %50 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda sınıf değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu çıplak modelden çalışmanın faydalarını gördükleri için mezun olduktan sonra da çalışmalarında kullanacaklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 131.

Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Faydalarını Gördükleri İçin Mezun Olduktan Sonra da Çalışmalarında Kullanmalarına İlişkin Görüşleri

	20 ve altı yaş		21-23 yaş		24+ yaş	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	2	4	6	7,8	4	7,8
Katılmıyorum	0	0	4	5,2	6	11,8
Karasızım	6	12	15	19,5	2	3,9
Katılıyorum	15	30	20	26	11	21,6
Kesinlikle katılıyorum	27	54	32	41,6	28	54,9
Toplam	50	100	77	100	51	100

Çizelge 131’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın faydalarını gördükleri için mezun olduktan sonra da çalışmalarında kullanmalarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya yaş değişkenine göre çoğunlukla 20 yaş ve altı %54,4 ile kesinlikle katılıyorum, 21 ve 23 yaş arası %41,6 ile kesinlikle katılıyorum, 24 yaş ve üstü yaş grubu %54,9 ile kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durumda yaş değişkenine göre öğrencilerin çoğunluğu çıplak modelden çalışmanın faydalarını gördükleri için mezun olduktan sonra da çalışmalarında kullanacaklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 132.

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Çıplak Modelden Çalışmanın Faydalarını Gördükleri İçin Mezun olduktan Sonra da Çalışmalarında Kullanmalarına İlişkin Görüşleri

	ML		GSL		AL		DL		Diğer Liseler	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	1	2,4	6	9,8	0	0	4	8,3	1	4,8
Katılmıyorum	1	2,4	2	3,3	0	0	5	10,4	2	9,5
Karasızım	5	11,9	8	13,1	1	16,7	8	16,7	1	4,8
Katılıyorum	14	33,3	16	26,2	3	50	9	18,8	4	19
Kesinlikle katılıyorum	21	50	29	47,5	2	33,3	22	45,8	13	61,9
Toplam	42	100	61	100	6	100	48	100	21	100

Çizelge 132’de öğrencilerin çıplak modelden çalışmanın faydalarını gördükleri için mezun olduktan sonra da çalışmalarında kullanmalarına ilişkin görüşlerine yönelik soruya lise değişkenine göre çoğunlukla Meslek Liselerinde %50 ile kesinlikle katılıyorum, Güzel Sanatlar Liselerinde %47,5 ile kesinlikle katılıyorum, Anadolu Liselerinde % 50 katılıyorum, Düz Liselerde %45,8 ile kesinlikle katılıyorum, diğer liselerde %61,9 ile kesinlikle katılıyorum yanıt alınmıştır. Bu durumda tüm değişkenlerde olduğu gibi lise değişkenine göre de öğrencilerin çoğunluğunun çıplak modelden çalışmanın faydalarını gördükleri için mezun olduktan sonra da çalışmalarında kullanacakları görülmektedir.

Öğrencilerin veri toplama aracının sonunda yer alan açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar, öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkarılan temalar doğrultusunda çizelge 133’de verilmiştir. Çıkarılan bu temalar içerik analizi yöntemi ile çözümlenmeye çalışılmıştır. İçerik analizi toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım, Şimşek. 2006, s.227).

Çizelge 133.

Öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Görüşlerini Ölçen Bu Veri Toplama Aracında Yer Almayıp Eklemek İstedikleri Düşünceleri

	f	%
Boş	113	63,5
Çıplak Model Slip Giymelidir	5	2,8
Sanat Eğitimi İçin Gereklidir	53	29,8
Çıplak Model Sanat Eğitimi İçin Gereksizdir	6	3,4
Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde Güzel Sanatlar Fakültelerinden Daha Az Çıplak Model Çalışılmaktadır	1	0,6
Toplam	140	100

Çizelge 133’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanımına ilişkin görüşlerini ölçen bu veri toplama aracında yer almayıp eklemek istedikleri düşüncelerine ilişkin açık uçlu soruyu öğrencilerin %63,5’i boş bırakmışlardır.

Çizelge 133’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanımına ilişkin görüşlerini ölçen bu veri toplama aracında yer almayıp eklemek istedikleri düşüncelerine ilişkin açık uçlu soruyu öğrencilerin %2,8’i çıplak modelin slip

giymesi gerektiği yönünde yanıtlamıştır. Bu konuda S51 “*Karasızım ama küçük kapatmalarla çalışılabilir*” demiştir. S55 “*Hemcinsim veya değil, çıplak model çalışmasını yararlı görüyorum fakat slip giymesini tercih ediyorum*” demiştir. S58 bu konuda “*Çıplak modeli daha önceleri okulda çalışmamıza rağmen epeydir türlü bahanelerle model vermiyorlar. Zihniyetin değişmediği bu üniversitede bizde geçmişten gelen düşünce şablonlarımızı ve tabularımızı yıkmakta zorlanıyoruz. Ben kesinlikle gerekli olduğunu düşünmekle beraber slip veya benzeri bir çamaşırı daha uygun buluyorum. Netice de en azından (özellikle kadın) o bölge ne heykel ne de resim çalışmalarında bana pek gerekmiyor. Kaldı ki estetik de bulmuyorum. Ancak kesinlikle gereklidir. Tabi ki işin içine inanç girince bir iç hesaplaşma yaşamıyor da değiliz*” demiştir. S35 “*Kadın veya erkek çıplak model çalışmayı yararlı görüyorum fakat iç çamaşırı olmasını kesinlikle tercih ediyorum !..*” demiştir. Bu durumda öğrenciler çıplak modelden daha çok yarı çıplak modelden çalışmak konusunda daha rahat olacaklarını ve tam bir çıplaklığın gereksiz olduğu konusunda görüşlerini örneklerle belirtmişlerdir.

Çizelge 133’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanımına ilişkin görüşlerini ölçen bu veri toplama aracında yer almayıp eklemek istedikleri düşüncelerine ilişkin açık uçlu soruya öğrencilerin %29,8’i çıplak model sanat eğitimi için gerekli yorumunda bulunmuşlardır. Bu konuda S56 “*İnsanlar çıplak model çalışmak istemiyorsa güzel sanatlar okumasınlar. Sanatçı-Öğretmenler olarak ülkenin en aydın insanları arasında yer almamız için sanata, bilime, eğitime önem vermemiz gerekmektedir*” demiştir. S44 ise “*Tabiki güzel sanatlar eğitiminde çıplak model kullanılmalıdır. Hatta bu tartışma konusu bile olmamalıdır. Acaba doktorların kadavraları incelemeleri de tartışılıyor mu O nasıl mesleki açıdan gerekli ise bu da gerekli*” demiştir. Aynı şekilde S47 “*Bastırılmış bir toplumun “çıplağa” bakış açısı bu anketi gerektirdi herhalde. Çıplaklık sanatta hala bir tabu. Kendi Nüelerimizi çalıştığımızda bile tepki görüyoruz üstelik ilerde sanatçı olacak kişilerden arkadaşlarımızdan. Söyleyecek başka bir şey kalmıyor herhalde bu tepki her şeyi özetliyor*” demiştir. S64 “*Anatomiyi anlamak için mutlaka çıplak modelden çalışılması gerekir hatta kadavradan çalışılsa güzel olur. Çıplak modele karşı tavırlı olan bağınaz ve yobaz*

zihniyeti kınıyorum. Ve hiçbir şekilde bu örümcek beyinli insanların kaale alınması bizi çok üzüyor...” demiştir. Öğrenciler açık uçlu soruya verdikleri cevaplarda çıplak modelin neden gerekli olduğunu ve bu konuda yaşanan sıkıntıların nedenlerine ilişkin görüşlerini örneklerle açıklamışlardır.

Çizelge 133’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanımına ilişkin görüşlerini ölçen bu veri toplama aracında yer almayıp eklemek istedikleri düşüncelerine ilişkin açık uçlu soruyu öğrencilerin %3,4’ü çıplak modelin sanat eğitimi için gereksiz olduğu yönünde yanıtlamıştır. Bu konuda S57 *“Anatomiye öğrenmek için, çıplak model kullanımı şart değildir. Bu, hem inanç noktasında insanın kalp, ruh ve aklına büyük darbe vurur, hem psikoloji noktasında bütün duygularını (şehvet-i gadabiye) tetikleyip bunun dışarıda zararlar doğurmasını, hem insanlık noktasında utanılması ve diğerlerine göstermemesi gereken değerlerini başkalarına gösterdiklerinden hem utanma duygusunun kırılmasına hem model tarafından gösterdiği için bu dünyada pis nazarlardan dolayı ihtiyarlıkta çirkinleşip insanlar nazarında sevimsiz bir durum almasına hem ahirette kabir azabına sebeptir. Siz diyebilirsiniz ki şu tutucuya bak! Ne kadar da dar fikirli !!! Ben de derim, Ey bedbaht ! sen yalnız bir taraftan bakarak bana bunu söylerim. Ben hem, 24 bin peygamber ve 24 milyon evliyanın ittifakıyla haber verdikleri, ilahi hakikatın engin bakış açısıyla, hem senin değer verdiğin bilim(psikoloji, anatomi, tıp, tecrübe ve mantık) gibi tüm alanları içine alan bir bakış açısıyla bakıyorum. Benim burada herhangi bir çıkarım yoktur. Amacım insanlığın iki cihan mutluluğudur. Çıplak modele karşı bir yol ise şudur; Tıp ilmi insanı, tüm anatomisini biliyor. Ve binler milyonlar çizimi de gördüğü var. Elbette sanat da bu konuda da bu bilimden faydalanabilir ve faydalanmalıdır. İnsanlığa zarardan başka bir yararı olmayan belki sadece cüz’i bir faydası bulunan bu uygulama derhal ortadan kaldırılmalıdır”* demiştir. S48 *“Çok da şart değil”* demiştir.

Çizelge 133’de öğrencilerin Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanımına ilişkin görüşlerini ölçen bu veri toplama aracında yer almayıp eklemek istedikleri düşüncelerine ilişkin açık uçlu soruyu öğrencilerden 1 kişi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde, Güzel Sanatlar Fakültelerine kıyasla daha az kullanıldığı yönünde

yanıtlamıştır. S23 bu konuda “*Eğitim fakültelerinde güzel sanatlar fakültelerine oranla daha az sayıda çıplak model çalışması yapıldığını düşünüyorum*” diyerek fikrini belirtmiştir.

Bu durumda öğrencilerin çoğunlukla açık uçlu soruyu boş bıraktıkları görülmektedir. Veri toplama aracı soruları içinde yer almasına karşın çıplak modelin sanat eğitimi için gerekli olduğunu yazarak da belirtme ihtiyacı hissetmiş olmaları, konuyla ilgili istekli bir tavır sergilediklerinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bunun yanı sıra azınlıkta kalan bir kısım öğrenci çıplak modelin tam olarak çıplak olmasının gereksiz olduğunu, bir kısmı çıplak modelin sanat eğitimi için gereksiz olduğunu veri toplama aracında bu görüşlere değinen sorular olmasına karşın düşüncelerini yazarak da belirtmişlerdir. Bir kişi ise çıplak modelin Güzel Sanatlar Fakültelerinde, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerine kıyasla daha çok kullanıldığını belirtmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemeye yönelik yapılan bu araştırma, betimsel veri toplama aracı geliştirilerek gerçekleştirilmiştir. Betimsel veri toplama aracının verileri ‘Statistic Program for Social Sciences’ (SPSS 11.5 for Windows) paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde program aracılığıyla elde edilen yüzde frekans oranlarına göre bulgulara ulaşılmıştır. Bu frekanslardan elde edilen bulgular değerlendirilerek yorumlamaya gidilmiştir. Araştırma 2009-2010 bahar yarılıy 8-12 Mart 2010 ulaşılabilir örneklem yöntemiyle seçilen Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümünde öğrenim görmekte olan tüm sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı uygulama sırasında derslere katılan toplam 195 kişiyle uygulanmış 178 tanesi değerlendirmeye alınmıştır.

Veri toplama aracının uygulamasına katılan öğrencilerin; cinsiyet, okudukları sınıf düzeyi, yaşları ve mezun oldukları lise bilgileri, lisans öncesi ve sonrası

çıplak model kullanımı ile ilgili yaşantıları, çıplak model kullanımına ilişkin görüşleri elde edilmeye çalışılmıştır. Uygulama 5 gün boyunca toplu dersler ve atölye dersleri esnasında dersi veren öğretim üyeleriyle birebir görüşülüp izin alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada toplanan verilerin istatistiksel çözümlemesi sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, aşağıdaki sonuçlar ortaya konmuş ve bu sonuçlara dayalı olarak öneriler geliştirilmiştir.

4.1 Sonuçlar

Öğrencilerin sanat eğitiminde çıplak model kullanımının gerekli olduğu konusunda görüş bildirdikleri görülmektedir. Türkiye’de Eğitim Fakülteleri içinde sadece dört tanesinin güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde çıplak modelden çalışıldığı, araştırmanın evreninin belirlenmesinde yapılan taramada anlaşılmıştır. Bu durumda ilgili bölümlerde çıplak modelin kullanımının yaygın olmadığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin bölüme girmeden önce çıplak modelden çalışma fırsatı bulmaları pek olası görülmemektedir. Fakat bölüme girmeden önce öğrencilerin çoğunluğu çıplak modelden çalışmadıklarını belirtmeler de geri kalan kısmın göz ardı edilemeyecek sayıda çalışmış olduğu gözlemlenmektedir. Öğrenciler çıplak modelin sanat eğitimi için gerekli olduğuna dair sorulara gerekli olduğunu düşündüklerini belirtecek yanıtlar vermişlerdir. Özellikle 1. sınıflar ve 20 yaş ve altı yaş grubundakiler diğer değişken gruplarına göre daha yüksek yüzdelerle, çıplak modelin kullanılmasını gerekli bulmuşlardır ve desteklemişlerdir. Fakat bu konudaki deneyimlerinin yetersiz olduğunu ve bölüme girdiklerinde çıplak modelden çalışma yapmadıklarını belirtmişlerdir. Bu öğrencilerin çıplak modelin gerekli olduğunu düşünüp okulda çalışmadıklarını belirtmeleri, okul içinde bir çıplak model sıkıntısının olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde bu iki değişken grubunun bölümde çıplak model kullanıldığını düşünüyor olmalarının bu okulu tercih etmelerinde etkili olduğu yönünde görüş belirttikleri de görülmektedir. Bu öğrenciler için çıplak modelin olmaması olumsuz bir etki yaratmıştır. Çünkü çalışmanın önemi başlığı altında da açıklandığı gibi çıplak model ve nü sanat eserlerine gösterilen tepkilerden dolayı sanat eğitimi veren okulların çıplak model kullanımını daha da önemsemeleri gerekmektedir. Çalışmanın yapıldığı okulda daha önce kadrolu bir modelin

bulunması ama daha sonra bulunmaması konuyla ilgili olumsuz bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Sanat eğitiminde çıplak modelin gerekli olduğunu belirten öğrencilerin aynı zamanda çıplak modelin tanımına aykırı bir takım görüşler bildirdikleri de görülmüştür. Bir yandan çıplak modelin tüm öğrenciler için gerekli olduğunu; aynı zamanda giysili modelden daha etkili olduğunu; çalışmalarını sergilemekten çekinmediklerini belirtirken diğer yandan çıplak modelin tümüyle çıplak olmasının gereksiz olduğunu, modelin slip giymesini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum çıplak model algısının örneklem grubundaki öğrenciler arasında farklılık gösterdiğini ve modelin ‘çıplak’ olmasının öğrenciler üzerinde rahatsızlık yarattığını düşündürmektedir. Fakat öğrenciler, çıplak model kullanımıyla ilgili dini ve/ veya gelenek göreneklere dayalı ya da cinsellikle ilgili herhangi bir olumsuzluk hissetmediklerini de belirtmişlerdir. Aynı zamanda ailevi ve/veya sosyal çevrelerinden baskı görmediklerini, nü resimlerini sergilemekten çekinmediklerini belirtmişlerdir. Bu durumda modelin tümüyle çıplak olması konusunda yaşadıkları tutarsız veya kararsız tavrın nedeni olarak herhangi bir sonuca ulaşılamamaktadır. Elde edilen bu sonuç, öğrencilerin çıplak model konusunda çelişkili fikirlere sahip olduklarını düşündürmektedir. Çıplak modelin nitelikleri ve gerekliliği ile ilgili yaşanan kararsızlık durumunun nedeni öğrencilerin yeterince bilgilendirilmemiş olmalarıdır diye düşünülebilir.

Öğrenciler çıplak modelin anatominin öğrenilmesinde önemli bir kaynak olduğuna ilişkin görüş bildirmişlerdir. Çıplak model anatominin öğrenilmesi için gerekli bir kaynak olmakla birlikte toplumsal tabuların da bir simgesi durumundadır.

“çıplak” yalnızca vücut çıplaklığı değil onu da içererek aşan geniş boyutlu bir kavramdır. Ayrıca “çıplak”ı yabancılaşmakla, gerçeğe yabancılaşmak birlikte yürümüştür. Bunun somut kanıtı şudur: Bir toplumda toplumsal gerçeklere bakmak ne kadar yasak ise “çıplak”ı bakmak da o kadar yasaktır ve bu yasak bir rastlantı değildir” (Altan, 1978, s.18).

Kırılıp yok edilen heykeller, basılan atölyeler, saldırıya ve sansüre uğrayan nü resim sergileri ve sanatçılar, çıplaklık tabusunun sanata yansması olarak değerlendirilebileceği gibi toplum tarafından sanatın ne denli anlaşılmadığının da bir göstergesidir. Tüm bu olumsuz ve yıkıcı tepkilerin nü ve çıplak arasındaki farkın anlaşılmaması durumundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Toplumun sanatı anlayabilmesi ya da anlama çabası gösterebilmesi için öncelikli ihtiyaç sanat eğitimcilerinin iyi yetiştirilmesidir. Veri toplama aracının uygulamasına katılan sanat eğitimcisi adaylarının çıplaklık konusundaki karasızlıkları ve çelişkileri konuyla ilgili ciddi sorunların olduğunu göstermektedir.

4.2. Öneriler

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

4.2.1 Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Öğrencilerin çıplak ve nü arasındaki farkı anlaması çıplaklık algısının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda;
- Nü ve çıplak arasındaki farkın anlaşılabilmesi için öğrencilerin aldıkları desen ve atölye derslerinin dışında ayrı bir anatomi dersi programda yer alabilir.
- Uygun görülen sözel derslerde bu konu ayrı bir başlık altında ayrıca işlenebilir.
- Müze ziyaretlerinde bulunularak, resim eleştirisi yapılarak nü resmin içeriksel yönü üzerinde durulabilir.
- Bu konuda proje üretimi yaptırılarak konuyu kavramaları sağlanabilir.

4.2.2 Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Araştırma sırasında güzel sanatlar eğitimi veren birçok kurumda çıplak model kullanılmadığı görülmüştür. Çıplak modelin olmayışıyla ilgili kurum yönetimine dayalı nedenler araştırılabilir.
- Çıplak model kullanımı konusunda yaşanan sorunlarla ve öğrencilerin bu konudaki tutumu ile ilgili öğretim elemanı ve öğretim üyelerinin görüşleri alınabilir.

- Çıplak modellerin yaşıadıkları sorunlar görüşmeler yapılarak araştırılabilir.
- Sergi salonlarının, galerilerin nü resimlerle ilgili tutumları ve sanatçılarının sergilemede yaşıadıkları problemler araştırılabilir.

EK-1

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE ÇIPLAK MODEL KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Sevgili öğrenciler;

Bu anket; ‘Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri’ni belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anketin birinci bölümünde; Kişisel bilgiler, ikinci ve üçüncü bölümünde ‘Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin’ maddeler, dördüncü bölümde ise konuya ilişkin açık uçlu bir soru yer almaktadır. Bu çalışmadan elde edilen veriler yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır. Kişisel bilgilerinizi içeren ankete adınızı, soyadınızı ya da herhangi bir kimlik bilginizi yazmanız gerekmemektedir. Çalışmanın başarısı sorulara eksiksiz yanıt vermeniz ve yanıtlarınızın samimiyetine bağlıdır. Duyarlılığınız ve araştırmaya getirdiğiniz katkı için teşekkür ederim.

Araştırmacı

Arş.Gör. Pınar ATLI

Adres:

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ

Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

e-posta:

İletişim: patli@windowslive.com

pınaratli@karabuk.edu.tr

I.BÖLÜM
KİŞİSEL BİLGİLER

Bölüm I: Bu bölümde kişisel durumunuzla ilgili sorular yer almaktadır.
Bu sorulara ilişkin yanıtlarınızı uygun seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.
(Lütfen yaşınızı rakamla yazınız)

1- Sınıfınız:

() 1

() 2

() 3

() 4

() 4+

2- Cinsiyetiniz:

() Bay

() Bayan

3- Yaşınız

4- Mezun olduğunuz lise:

() Meslek Liseleri

() Güzel Sanatlar Lisesi

() Anadolu Lisesi

() Fen Lisesi

() Düz Lise

() Diğer

II. , III. ve IV.BÖLÜM
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE
ÇIPLAK MODEL KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Bölüm II: Bu bölümde Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin maddeler yer almaktadır. Bu maddelere ilişkin yanıtlarınızı uygun seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.	EVET	HAYIR
1) Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak modelden çalıştım.	()	()
2) Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak modelden çizme fırsatım oldu; fakat ben tercih etmedim.	()	()
3) Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girmeden önce çıplak model kullanıldığını düşünüyor olmam, bu bölümü tercih etmemi olumlu yönde etkiledi.	()	()
4) Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğimde çıplak modelden çalıştım.	()	()
5) Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğimde okul dışında çıplak modelden çalıştım.	()	()
6) Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne girdiğimde okul dışında çıplak modelden çalışma fırsatım oldu; fakat ben tercih etmedim.	()	()
7) Ailem çıplak modelden çalıştığımı biliyor.	()	()

	EVET	HAYIR
8) Sosyal çevrem çıplak modelden çalıştığımı biliyor.	()	()
9) Çıplak modeli ilk gördüğümde çalışamadım.	()	()
10) Çıplak modeli ilk önceleri çalışamadım; fakat daha sonra çalışabildim.	()	()
11) Çıplak modelden çalışamıyorum.	()	()

Bölüm III: Bu bölümde Görsel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin maddeler yer almaktadır. Bu maddelere katılma durumunuzu (×) ile işaretleyerek belirtiniz.	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM
1)Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak model kullanılması gereklidir.	()	()	()	()	()
2) Güzel Sanatlar Eğitiminde modelin çıplak olması sadece anatomiye öğrenmek içindir.	()	()	()	()	()
3) Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmak insan figürü soyutlaması için gereklidir.	()	()	()	()	()
4) Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmak, sadece figüratif resim yapanlar için gereklidir.	()	()	()	()	()
5) Güzel Sanatlar Eğitiminde çıplak modelden çalışmak, anatomiye kavrama açısından giyinik modelden çalışmaya göre daha etkilidir.	()	()	()	()	()
6) Güzel Sanatlar Eğitiminde anatomiye kavramak için modelin mutlaka çıplak olması gerekmez.	()	()	()	()	()
7) Çıplak modelin hemcinsim olmasını tercih ederim.	()	()	()	()	()
8) Çıplak model karşı cinsim olmasını tercih ederim.	()	()	()	()	()
9) Çıplak modelin slip giymiş olmasını tercih ederim.	()	()	()	()	()

	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM
10) Çıplak modelden çalışmanın benim üzerimde cinsel bir etkisi yoktur.	()	()	()	()	()
11) Çıplak modelden çalışmak inancım gereği yasaktır bu nedenle çalışmam.	()	()	()	()	()
12) Çıplak modelden çalışmak, gelenek-görenekler gereği yasaktır bu nedenle çalışmam.	()	()	()	()	()
13) Çıplak modelden çalışmak inancım ve/veya gelenek-görenekler gereği yasaktır fakat işim gereği çalışırım.	()	()	()	()	()
14) Çıplak modelden çalışmak beni huzursuz ve suçlu hissettirir.	()	()	()	()	()
15) Ailemin çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkileri beni de olumsuz etkiler.	()	()	()	()	()
16) Sosyal çevremın çıplak modelden çalışmakla ilgili olumsuz tepkileri beni de olumsuz etkiler.	()	()	()	()	()
17) Dışarıdan hiçbir tepki beni olumsuz etkilemez.	()	()	()	()	()
18) Çıplak modelden çalışmalarımı bilseler de aileme göstermekten çekinirim.	()	()	()	()	()
19) Çıplak modelden çalışmalarımı bilseler de sosyal çevreme göstermekten çekinirim.	()	()	()	()	()

20) Çıplak modelden çalışmalarımı sergilemekten çekinmem.	()	()	()	()	()
21) Çıplak model kullanımının faydalarını gördüğüm için mezun olduktan sonrada çalışmalarımda kullanmak isterim.	()	()	()	()	()

Bölüm IV: Bu bölümde Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin açık uçlu bir soru yer almaktadır.

- 1) Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Görüşlerinizi ölçen bu veri toplama aracında yer almayıp eklemek istediğiniz başka bir düşünceniz var mı? Varsa lütfen aşağıda sizin için boş bırakılan yere yazınız.

.....
.....
.....

EK-2

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

*İstisnayı
artık değil oldu
ben çekti* *Eğitim D.M.*

22 SUBAT 2010

Sayı : B.30.2.MAR.0.72.00.00-2 938

İstanbul, ... / ... /2010

Konu :

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 07.01.2010 tarih ve B.30.2.ANA.0.70.00.00-500-11/130 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Pınar ATLI'nın "Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitiminde Çıplak Model Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri" başlıklı tezi ile ilgili olarak anket uygulama isteği Üniversitemiz Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'na uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr. Muzaffer DARTAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

GELEN EVRAK
Kayıt Tarihi : 04.03.2010
Kayıt No su : 424

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü
Evrek Kayıt Servisi
K. TARİHİ : 02 Mart 2010
K. NOSU : 2363

*ilgiliye
2.3.2010
G.AT*

*Eğit. B.İ. Ens. Md.
- T.İ. Md. E.İ.*

KAYNAKÇA

- Ak, S. (2004). *Çıplak Çarpıntı*. Türk Fotoğrafında Çıplak. (Ed. Modiano, A.). Ankara: Bileşim Yayınevi
- Akbulut, D. (2007). *Açık Beden*. İstanbul: İstiklal Kitabevi.
- Altan, Ç. (1978). Çıplak. *Milliyet Sanat*, (sayı: 260), s. 18
- Altınkurt, L.(2005) Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi. *D.P.Ü Sosyal Bilimler Dergisi* (sayı:12), s.3
- And, M. (1978). Din Yasağı, Osmanlı Minyatürlerinde Çıplaklığa ve Erotik Konulara Yer Verilmesini Önleyemedi. *Milliyet Sanat*, (sayı:279), s. 19-20.
- Aresse, D. (2010). Sandıktaki Kadın. *Sanat Dünyamız*, (sayı:115), s.22.
- Arasse, D. (2008). *Et, Zerafet, Yücelik*. (Özen, S. Çev.) Cobin, A. J.J. Courtine ve Vigarello, G. (Ed). *Bedenin Tarihi*. (s.352). İstanbul: YKY (Orijinal eser 2005 yılında basılmıştır).
- Atalay, R. (1998). *Heykel Sanatında Figüratif Anlatım ve Anatomi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ayan, A. (2008). 1839-1923 *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türk Plastik Sanatları ve Müze Önerisi*. Aydın, A. (Ed.) Bir Seçki İki Sergi: 70 x 70. (s.14). İstanbul: Muka Matbaası.
- Ayan, A. (2006). Panelist Sağlam, M. Canlı Modelin Sanat Eğitimindeki Yeri. Sanat Yazıları ve Eleştirmenleri. *Canlı Modelin Sanat Eğitimindeki Yeri.Panelleri ve Sergisi* içinde (s.77). İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. YKY.
- Baykuş, E. (2008). *Türk Resminin İlk Çıplak Modelleri; Arnavutköylü Sandalcı Hristo ve Zaro Ağa*. (asıl kaynak: www.galeriinter.net. Ulaşılan kaynak <http://www.uyurgezer.net/turk-resminin-ilk-ciplak-modelleri-arnavutkoylu-sandalci-hristo-ve-zaro-aga-t119719.html?s=72ea424d2326927331246cb57e16b923&>); (veri tabanından 18 Aralık 2009 tarihinde alınmıştır).
- Baynes, K. (2002). *Toplumda Sanat*. (Atılğan, Y. Çev.). İstanbul: YKY (Orijinal eser 1975 yılında basılmıştır).

- Bektaş, M., Arpaşın, E. (2010). *Model Sıkıntısına Siyah Bantlı Nü Protesto*. (erişim tarihi 10.16.2010)
<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetay&Date=22.5.2010&ArticleID=998190&CategoryID=77>.
- Berk, N. ve Özsezgin, K. (1983). *Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi*.(3.baskı). Ankara: İş Bankası Yayınları.
- Berger, J. (2007). *Görme Biçimleri*. (13.basım). (Salman.Y, Çev.).İstanbul:Metis Yayıncılık. (Orijinal eser 1978 yılında basılmıştır).
- Bulut, Ü. (2003). Plastik Eğitiminde Desen Çalışmaları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi*. (sayı: 18). s.22
- Boydaş, N. (2007). *Sanat Eleştirisine Giriş, Örneklerle Sanat Eleştirisi*. (2.Basım). Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Bremner, C. (18.12.2008). *Paris artists' models strike for pay and pride*. (Parisli Modellerin Ödeme ve Gururları İçin Grevleri). The Times, (erişim tarihi 24.07.2010)
http://timescorrespondents.typepad.com/charles_bremner/2008/12/paris-artists-m.html
- Ceylan, G. (1999). *Artistik Anatomi ve Türk Resim Sanatında Yeri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Demirkaya, M. (29.Mart.2000). *Sürgündeki Heykel*. Milliyet.s.6 (erişim tarihi 25.05.2010).
<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=g%C3%BCzel%20istanbul%20heykeli&isAdv=false>
- Duben, İ. ve Yıldız, E. (Ed) (2008). *Seksenlerde Türkiye'de Çağdaş Sanat: Yeni Açılımlar*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi
- Duerr, H. (1999). *Uygarlaşma Sürecinin Miti:I Çıplaklık ve Utanç*. (Onur, T. Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları. (Orijinal eser 1988 yılında basılmıştır).
- Edgü, F. (1978). Çağlar Boyunca Dünya Resminde Çıplak. *Milliyet Sanat*, (sayı:261), s.19.
- Edgü, F. (1978). Çağlar Boyunca Dünya Resminde Çıplak. *Milliyet Sanat*, (sayı:262), s.18-20.

- Edgü, F. (1978). *Çağlar Boyunca Dünya Resminde Çıplak*. *Milliyet Sanat*, (sayı:265), s.19-20.
- Edgü, F. (1978). *Çağlar Boyunca Dünya Resminde Çıplak*. *Milliyet Sanat*, (sayı:266), s.18-19.
- Edgü, F. (1978). *Çağlar Boyunca Dünya Resminde Çıplak*. *Milliyet Sanat*, (sayı:267), s.21.
- Elibal, G. (1973). *Atatürk ve Resim Heykel*. (2.basım). İstanbul : Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Elmas, H. (2006). Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Özgürlük Bağlamında Sanat Neydi, Ne Oldu? (sayı:15). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. <http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/dergi/arsiv.htm> (erişim tarihi 30.07.2010).
- Erbay, M. (1997). *Plastik Sanatlar Eğitimi'nin Gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Ersoy, A. (2006). Canlı Modelin Sanat Eğitimindeki Yeri. *Sanat Çevresi*. (sayı: 84). s.327.
- Fişekçi, Karolin (2008) Dünyanın Merkezine Yolculuk, 'ARTİZ' aylık sanat dergisi, (sayı: 2), s.40-41.
- Fraenkel, J.R ve Wallen,N.E. (1996) *How To Desing and Evaluate Reserch in Education*, New York: Mc Graw- Hill
- Genç, N. (2002). *Resim Sanatında Cinsellik ve Erotizm İmgesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Viktoryen Çıplak (2002). *Genç Sanat*, (sayı: 92), s.6
- Gezgin, A. (2003). *Akademiye Tanıklık*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Gombrich,E.H. (2004). *Sanatın Öyküsü*. (4.Basım). (Erduran,E. ve Erduran Ö. Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi. (Orijinal eser 1950 yılında basılmıştır).
- Guzzo, P. G. (2000). *Pompei'nin Çıplakları*. P sanat, (sayı:18), s.32.
- Hogarth, B. (1999). *Sanatsal Anatomi*. (4.basım). (Bolan, B. Çev.). İstanbul: Engin Yayıncılık (Orijinal eser 1958 yılında basılmıştır).

- İmamoğlu, G. (2004). *Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde Desen Dersinin Sorunlarına Yönelik Bir Araştırma*. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi. (cilt:5, sayı:2) s.262
- İnce, M. (1996). *Çağdaş sanatta cinsellik ve erotizm olgusu*. Yayınlanmamış sanatta yeterlilik tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- İlhan, A. (1997). *Çıplak Resimlerin Mitolojik Öyküleri*. Anadolu Sanat. (sayı:6), s.87
- Krausse, A. (2005). *Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü*. (Zaptıoğlu, D. Çev.). Almanya: Literatür Yayıncılık. (Orijinal eser 2005 yılında basılmıştır).
- Leppert, R. (2002). *Sanatta Anlamın Görüntüsü*. (Türkmen, İ. Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Orijinal eser 1996 yılında basılmıştır).
- Leppert, R. (2002). *Paulson, R. (1989) Hogarth's Graphic Works. (3.basım)*. Londra: The Print room. *Sanatta Anlamın Görüntüsü*. (Türkmen, İ. Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Orijinal eser 1996 yılında basılmıştır).
- Nochlin, L. (2008). *Sanat/Cinsiyet*. (Soğancılar, E. ve Antmen, A. Çev.) Antmen, A. (Ed). (s.136-140). İstanbul: İletişim Yayınları
- Nü Tablolara Protokol Sansürü (18 Temmuz 2008) Vatan Gazetesi, [http://w9.gazetevatan.com/haberdetay.asp?detay=Nu tablolara protokol s ansuru__189730_1&tarikh=18.07.2008&Newsid=189730&Categoryid=1](http://w9.gazetevatan.com/haberdetay.asp?detay=Nu_tablolara_protokol_sansuru__189730_1&tarikh=18.07.2008&Newsid=189730&Categoryid=1) (erişim tarihi: 25.05.2010)
- Özdamar, K., Odabaşı, Y., Hoşcan, Y., Bir, A., Kırcaali-İftar, G., Özmen, A. Ve diğerleri (1999) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları
- Özsezgin, K. (1998). *Türk Resmi*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Parramon, J.M. (2005). *İnsan Figürü Çizimi*. (8.basım). (Çapan, G.S. Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi. (Orijinal eser 1999 yılında basılmıştır).
- Pehlivanoğlu, B. (2010). *Türkiye'de Resim Sanatının İnşası 3: 1914 Kuşağı'nın Fotoğraf ve İzlenimcilik ile İmtihanı*. Artist, (sayı:17). s.37
- Pekmezci, H. (2003). *Desen*. (2.baskı). Ankara: MEB.
- Ronan, Colin A. (2005). *Bilim Tarihi*. (4.basım). (İhsanoğlu, E. ve Günergun, F. Çev.). Ankara: Tübitak. (Orijinal eser 1983 yılında basılmıştır).

- Saymaz , İ. *Ülkücü Terör: Sen misin Nü Yapan*. (31.03.2006).
<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=182946> . (16.06.2008).
- Sennett, R. (2002). *Ten ve Taş*. (Birkan, T. Çev.) İstanbul: Metis Yayıncılık.
(Orijinal eser 1994 yılında basılmıştır).
- Şenyapılı, Ö.(2003). *Ressamlar ve Kadınları*. Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı
Yayıncılık ve İletişim
- Tansuğ, S. (1999). *Çağdaş Türk Sanatı*. (5. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turan, G. (2000). *Anadolu'nun Çıplakları*. P sanat, sy.18, s.14-24.
- Türk Dil Kurumu Büyük Sözlük, *Çıplak*. (11.10.2010)
<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=%E7%FDplak&ayn=tam>
- Yetkin, Ç. (1970). *Siyasi İktidar Sanata Karşı*. Ankara: Bilgi Yayınevi
(<http://www.msgsu.edu.tr/msu/pages/16.aspx>) 09.07.2010, 18:30
- Yıldırım,A., Şimşek,H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*,
Ankara: Seçkin Yayınevi
- Yılmaz, M. (2006). *Postmodernizmden Modernizme Sanat*. Ankara: Ütopya
Yayınevi